

SALNAME-i EBÜZZİYA

DÜNYADA
3 NÜSHASI
VARDIR

DİKKAT

MATBAADA İKEN

ABDÜLHAMİDİN

EMRİLE ~~YERİNE~~

İMHA EDİLEN

SALNAME-i EBÜZZİYA

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE 188.5

۱۷

۱ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۳)~~

۲ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۱۵)~~

۳ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۴)~~

۴ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۷)~~

۵ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۱)~~

۶ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۱۵)~~

۷ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۷)~~

۸ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۷)~~

۹ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۷)~~

۱۰ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۷)~~

۱۱ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۷)~~

ماغنه زبانه و قوی

۱۲ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۱)~~

۱۳ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۱۵)~~

۱۴ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۱۵)~~

۱۵ - ~~ماغنه زبانه و قوی (۱۵)~~

بدینجه لریک با زبانه قوی و قوی له ان با زبانه
و نامه کاه از آن دو سینه ایله بدینجه لریک
۲. بدینجه لریک و بدینجه لریک بدینجه لریک ایله
بدینجه لریک با زبانه قوی و قوی له ان با زبانه

109

69

(10) كذا	—	ca
كذا	—	ca
كذا	—	ca
(9) كذا	—	ca
(11) كذا	—	ca
(12) كذا	—	ca
كذا	—	ca

Dünyada sadece

3 nüshası bulundu

bu eserin 1

nüshası

bu dur.

1296 Salmaun el-Filippuzo

69

مجموعه از آینه و آینه

- 1 ~~آینه از آینه و آینه~~ 12
- 2 ~~آینه از آینه و آینه~~ 13
- 3 ~~آینه از آینه و آینه~~ 14
- 4 ~~آینه از آینه و آینه~~ 15
- 5 ~~آینه از آینه و آینه~~ 16
- 6 ~~آینه از آینه و آینه~~ 17
- 7 ~~آینه از آینه و آینه~~ 18
- 8 ~~آینه از آینه و آینه~~ 19
- 9 ~~آینه از آینه و آینه~~ 20
- 10 ~~آینه از آینه و آینه~~ 21
- 11 ~~آینه از آینه و آینه~~ 22
- 12 ~~آینه از آینه و آینه~~ 23
- 13 ~~آینه از آینه و آینه~~ 24
- 14 ~~آینه از آینه و آینه~~ 25
- 15 ~~آینه از آینه و آینه~~ 26

127

127

199

199

418

TÜRKİYE
Kütüphanesi Arşivi
No ZE.188.3

3 nüsha
diğer 3 nüsha
dışında
misve'eddelerin
haline

1878

mirat asnu

elde
seter mekle
saxda
edilmistir
numlere
alduğu
E. Hüsnü
Cemalpaşadan
irasetti
di.

296

Salname
EBÜZZİYA

Sadece 3 nüsha

saltanun insha

emirinden kurtul

muslu. 1 adedi

Ankara

İstanbul

Umumi Kütüphane

İstanbul

TDV ISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 3E.188.2

۱۷۵
سائنامه
ابوالضیا

دیباچه مذهب
۲ نسخه
پت

تاریخ تصحیح ۱۳۶۱
تقریباً ۱۳۶۱
تقریباً ۱۳۶۱

↑
۱۹۶
TÜRKİYE TURING ve OTOMOBİL KURUMU
Şişli Meydanı, 364
İSTANBUL - TÜRKİYE
اداره اسناد

١٤٩٦

~~بصحة~~

النام ~~١٥٥٥~~

ابوالصفا

طوبلا ملاه

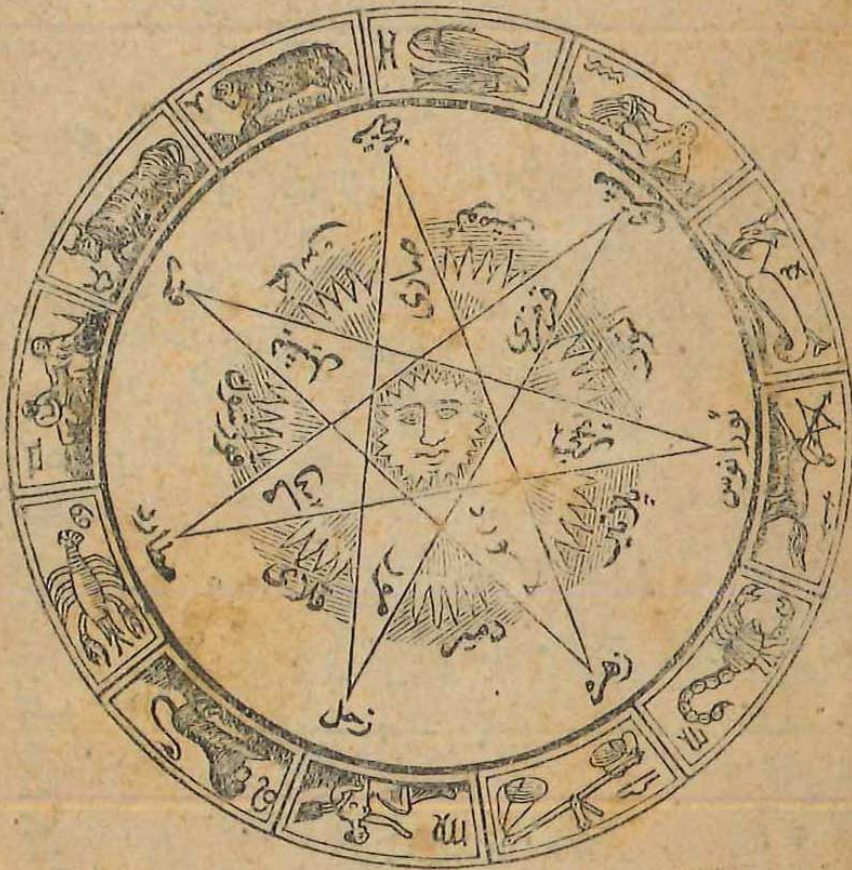
TÜRKİYE
Kütüphanesi Arşivi
No 24188.2

۱۲۹۶

هجری شمسی ۱۲۵۸

سالفیه ابن اصفیاء

(فنون و ادبیات دائرہ)

فی ۱ چاریک مجیدی

استانبول

(مجلس معارف رحمتیہ)

مهران مطبعہ سی - باب عالی جاہدہ سی نمبر ۲۸

۱۸۷۹

شهر رومیه ۱۲۵۵		شهر رومیه ۱۲۵۸		شهر رومیه ۱۲۵۹		ایام			
نیسان ۵		مارت ۷		ماریس II		حزیران ۵			
۲۶	۱۹	۱۲	۵	۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	پنجشنبه
۲۷	۲۰	۱۳	۶	۳۰	۲۳	۱۶	۹	۲	جمعه
۲۸	۲۱	۱۴	۷	۳۱	۲۴	۱۷	۱۰	۳	جمعه ایرتسی
۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	۲۵	۱۸	۱۱	۴	پازار
۳۰	۲۳	۱۶	۹	۲	۲۶	۱۹	۱۲	۵	پازار ایرتسی
	۲۴	۱۷	۱۰	۳	۲۷	۲۰	۱۳	۶	صلی
	۲۵	۱۸	۱۱	۴	۲۸	۲۱	۱۴	۷	چارشنبه
حزیران ۵		ماریس II		حزیران ۵		ایام			
۲۶	۱۹	۱۲	۵	۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	صلی
۲۷	۲۰	۱۳	۶	۳۰	۲۳	۱۶	۹	۲	چارشنبه
۲۸	۲۱	۱۴	۷	۳۱	۲۴	۱۷	۱۰	۳	پنجشنبه
۲۹	۲۲	۱۵	۸	۱	۲۵	۱۸	۱۱	۴	جمعه
۳۰	۲۳	۱۶	۹	۲	۲۶	۱۹	۱۲	۵	جمعه ایرتسی
	۲۴	۱۷	۱۰	۳	۲۷	۲۰	۱۳	۶	پازار
	۲۵	۱۸	۱۱	۴	۲۸	۲۱	۱۴	۷	پازار ایرتسی

غره ربيع الاخر ۱۲ مارتہ - غره جمادی الاولى ۱۰
 نیسانہ - جمادی الثانیہ ۱۰ مایسہ - رجب ۸ حزیرانہ
 مصادفدر .

1879

اول فصل بہار
(نوروز)

ہجرت سنئہ قرینک ۱۲۹۶ سنہ سی شہر ربيع
 الاولنک یکر می سکرنجی ورومی مارتک طقوزنجی
 جمعہ کیچہ سی ۷ ساعت ۱۰ دقیقہ ۲۰ ثانیہ مرورندہ
 شمس نقطہ معتدلہ فصل ربيع اولان برج حملک
 ثانیہ اولیسنہ نقل ایتمکله فرداسی جمعہ کونی اول
 موسم بہار و کافہ عروض و بلدانہ تساوی لیل
 ونہار اعتبار اولنور .

فصول اربعہ

بروج	شہور رومیہ	اوصاف فصول
• جل	• ۸ مارت	• ربيع
• سرطان	• ۹ حزیران	• صيف
• میزان	• ۱۱ ایلول	• خريف
• جدی	• ۱۰ کانون اول	• شتاء

شهور رومیه

ایام	تموز 8	اغستوس 8p
پازار	۲۹ ۲۲ ۱۵ ۸ ۱	۲۶ ۱۹ ۱۲ ۵
پازار ایرتسی	۳۰ ۲۳ ۱۶ ۹ ۲	۲۷ ۲۰ ۱۳ ۶
صالی	۲۴ ۱۷ ۱۰ ۳	۲۸ ۲۱ ۱۴ ۷
چارشنبه	۲۵ ۱۸ ۱۱ ۴	۲۹ ۲۲ ۱۵ ۸ ۱
پنجشنبه	۲۶ ۱۹ ۱۲ ۵	۳۰ ۲۳ ۱۶ ۹ ۲
جمعه	۲۷ ۲۰ ۱۳ ۶	۳۱ ۲۴ ۱۷ ۱۰ ۳
جمعه ایرتسی	۲۸ ۲۱ ۱۴ ۷	۲۵ ۱۸ ۱۱ ۴
ایام	ایلول 8	تشرین اول 8m
جمعه ایرتسی	۲۹ ۲۲ ۱۵ ۸ ۱	۷ ۲۰ ۱۳ ۶
پازار	۳۰ ۲۳ ۱۶ ۹ ۲	۲۸ ۲۱ ۱۴ ۷
پازار ایرتسی	۲۴ ۱۷ ۱۰ ۳	۲۹ ۲۲ ۱۵ ۸ ۱
صالی	۲۵ ۱۸ ۱۱ ۴	۳۰ ۲۳ ۱۶ ۹ ۲
چارشنبه	۲۶ ۱۹ ۱۲ ۵	۳۱ ۲۴ ۱۷ ۱۰ ۳
پنجشنبه	۲۷ ۲۰ ۱۳ ۶	۲۵ ۱۸ ۱۱ ۴
جمعه	۲۸ ۲۱ ۱۴ ۷	۲۶ ۱۹ ۱۲ ۵

غره شعبان ۸ تموزه - غره رمضان ۶ اغستوسه
شوال ۵ ایلوله - ذی القعدہ ۴ تشرین اوله مصا -
دفدر .

شهور رومیه

ایام	تشرین ثانی 8x	کانون اول 8
پنجشنبه	۲۹ ۲۲ ۱۵ ۸ ۱	۲۷ ۲۰ ۱۳ ۶
جمعه	۳۰ ۲۳ ۱۶ ۹ ۲	۲۸ ۲۱ ۱۴ ۷
جمعه ایرتسی	۲۴ ۱۷ ۱۰ ۳	۲۹ ۲۲ ۱۵ ۸ ۱
پازار	۲۵ ۱۸ ۱۱ ۴	۳۰ ۲۳ ۱۶ ۹ ۲
پازار ایرتسی	۲۶ ۱۹ ۱۲ ۵	۳۱ ۲۴ ۱۷ ۱۰ ۳
صالی	۲۷ ۲۰ ۱۳ ۶	۲۵ ۱۸ ۱۱ ۴
چارشنبه	۲۸ ۲۱ ۱۴ ۷	۲۶ ۱۹ ۱۲ ۵
ایام	کانون ثانی 8w	شباط 8*
صالی	۲۹ ۲۲ ۱۵ ۸ ۱	۲۶ ۱۹ ۱۲ ۵
چارشنبه	۳۰ ۲۳ ۱۶ ۹ ۲	۲۷ ۲۰ ۱۳ ۶
پنجشنبه	۳۱ ۲۴ ۱۷ ۱۰ ۳	۲۸ ۲۱ ۱۴ ۷
جمعه	۲۵ ۱۸ ۱۱ ۴	۲۹ ۲۲ ۱۵ ۸ ۱
جمعه ایرتسی	۲۶ ۱۹ ۱۲ ۵	۲۳ ۱۶ ۹ ۲
پازار	۲۷ ۲۰ ۱۳ ۶	۲۴ ۱۷ ۱۰ ۳
پازار ایرتسی	۲۸ ۲۱ ۱۴ ۷	۲۵ ۱۸ ۱۱ ۴

غره ذی الحجه ۳ تشرین ثانی - ۹۷ محرمی ۳ کانون
اوله - صفر ۱ کانون ثانی به - ربیع الاول ۳۰ کانون
ثانی به مصادفدر .

۱۳۰۰
شباط
۱۳۰۰
ربیع الاول
۱۳۰۲
شباط

صورت آدم

تاریخ مشهوره	سال حال	ردیف
تاریخ مشهوره	۷	
کتاب (ژولین) ک ظنجه	۶۰۹۲	۶۴
کتاب چلیبک تقویم التواریخنه کوره	۶۲۱۷	۶۱
اخبار یهوده کوره	۵۶۴۰	۶۱
عند المؤرخین طوفان	۵۲۳۱	۶۵
عند الافرنج کذا	۵۱۴۵	۶۹
عند المنجمین "	۴۹۸۲	۶۶
تاریخ هندی (غالی بوغا نام معبودک تاریخی)	۴۹۷۹	۶۴
در، که بهار دولتک عهد تأسیسی در .		
تاریخ چینی . ژوزه ف کنیر قولجه	۴۵۷۶	۸۰
تاریخ ابراهیمی مشایخ مؤرخیندن بغضینک	۳۸۹۴	۸۵
استعمال ایلیدیکی تاریخدر، که میلاد ابراهیم علیه السلامدن بدأ ایدر .		
تاریخ مدنیه حکماء (سقروپک مصردن کلهرک، آتیه بناسندن معتبردر .)	۳۴۶۱	۸۵
اولیمیاد تاریخی . تیه نک اصطلاح ایلیدیکی تاریخدر، که اساطیر یونانیه نک ابتدا سندندر .	۲۶۵۴	۸۵
رومان تاریخی . روما قلعه سی انقاضندن آکلاشایدیغنه کوره .	۲۶۵۱	۸۵

طوفان

صورت آدم

مختلف حساب و ذهابه کوره
تواریخ مشهوره :

سال حال	ردیف	توضیح
۱۸۵۲۵۷	۶۱	کفایه قولجه
۱۸۴۹۸۱	۶۵	راصد ترکی اولغ بک قولجه
۱۸۳۰۱۵	۶۹	بعض مؤرخینه کوره
هبوط آدم :		
۳۱۸۷۹	۶۴	فنیکه لیلرک قولجه
۷۵۷۹	۶۴	قسطنطینیله مورخ نیسه فور قولجه
۷۵۰۳	۶۷	اسکندریه لی مورخ قلهمان قولجه
۷۴۹۴	۶۶	آنطاکیه لی مورخ شوفیه کوره
۷۲۲۴	۶۸	جمهور منجمینک حسابجه
۷۲۰۷	۶۱	مؤرخین عرب قولجه
۷۰۷۵	۶۹	مؤرخ یهودی فه دونک قولجه
۶۷۴۲	۶۶	جمهور مؤرخینک قولجه
۶۸۴۲	۶۶	سن بنو آنک میلادک قرن سادسینده وضع ایتدیکی مذهب اهلنه کوره (خلقت عالم)

روما تاریخی - وارون مورخ مشهوری	۲۶۳۲	۴ ۶
قولنجہ روما بناسندن بری .		
تاریخ بنت النصر . بطلمیوس قولنجہ .	۲۶۲۶	۷ ۵۰
روما جهوریتی تاریخی	۲۴۸۸	۹ ۹۲
اسکندرک وفاتندن بری	۲۱۹۵	۶ ۹
تاریخ سریانی یاخود سلفیقو سین	۲۱۹۱	۲ ۵
تاریخ رومی سہزارک وضعنجہ	۱۹۲۴	۵ ۸
اسپانیول تاریخی	۱۹۱۷	۱ ۲۱
اقسیوم تاریخی . او قتاوک مظفریت بحریہ	۱۹۱۰	۱ ۴
سندن معتبردر .		
او کوسستوس تاریخی برنجی او کوست	۱۹۰۶	۷ ۵۰
او قتاودن .		
تاریخ میلاد .	۱۸۷۹	۸۰ ۴
تاریخ قبط دیوقلیتینوسک جلوسندن .	۱۵۹۴	۵ ۸
تاریخ ارمنیان .	۱۳۲۷	۱ ۱۱
تاریخ ہجری قری .	۱۲۹۶	۷ ۵۰
سنہ مالیہ - سنہ ہاشینی مارت ابتدائی در .	۱۲۹۵	۶ ۹
تاریخ ہجری شمسی .	۱۲۵۸	۹ ۶۴

تاریخ یزد جردی .	۱۲۴۸	۹۵۴
تاریخ قسطنطینی . روم کایساسنک وضع	۱۱۹۵	۶ ۹
ایلدیکی تاریخندن بری .		
تاریخ ہلبکی (واضعی ملکشاہ جلال الدین	۸۰۱	۲ ۵
سلجوقیدر .)		
تاریخ الہی .	۳۲۴	۵ ۸
آمریقا تاریخ جہویتی .	۱۰۵	۶ ۹
فرانسہ تاریخ جہویتی . ۲۲ ایلول	۸۷	۱۹۱
انقلاب کبیرندن معتبردر .		

بو سنہ ظرفندہ حسوف و کسوف
(استانبولہ مرئی در .)
کسوف کلی : ۷ تموز رومی ۱۸۷۹
حسوف جزوی ۱۶ کانون اول "

قرمزی آی

راصدلرک کشقنہ کورہ بو سنہ قرص قر ماہ
جہادی الاولیہ ، یعنی رومی نیسانک طقوزندن

۱۴۹۷
۱۴۵۵
۴۴

۱۸۸۰

۱۸

۱۷۹۲

۱۸۸۰

مایسک طقوزینه قدر قرمزی به مائل بر لون ایله
مشاهده اولنه جقدر .

فصول اربعه نك احوال مخصوصه سی :

ربیع : ابتدالزنده هواء پك متحول ؛ وسطلرنده
نوبته گاه غایت کوزل ، و گاه غایت فنا ؛ و اواخرنده
یاغمورلی .

تنبيه

(بو موسمه حفظ صحته فوق العاده اعتنا
ایستر ؛ بهارك نظر ربا اولان لطافتنه آلدانمیکز !
هوا کسب لطافت ایتدی ديه عدوی بهاره قارشی
زره حکمنده اولان لباسکزی موسمه یعنی به موده به
توفیق هوسنه دوشمیکز ! ایلك بهار دینیلان موسمک
شبنمی نه قدر تازه چپکلی هلاک ایدر ؟ وای باشنه
اول آدمک ، که کونشک ایلك حرارت ابلهفرینیه ،
قایلوب ، ده صویونمقده عجله ایده .

هله صغوقدن تأثره استعدادی کورپه لکریله

متناسب اولان اطفال نوساله ایچون بهار قدر تهلاکلی
بر شی یوقدر .

نوروزک یعنی اول بهارک کونی ، ساعتی ، حتی
دقیقه و ثانیه دخولی منجملر طرفندن تعیین اولنیور .
فقط بیلمیسکز ، که طبیعت اوله بر فاصلدن دیکرینه
پرنده باز کی آتلايه مز . بو نقل و تحول اوله بر
صورتله حاصل اولور ، که مثلاً شتاک صوک کونلر-
نده شداید زمهریرک دخی بعض بقیه لری ، یعنی قان
قوردان پرودتلری حس اولنور . کذا بهارک ایلك
کونلرنده صیفک حرارت مز عجه سنه مشابه بر
حرارت حصواه کلیر . فقط نه او پرودت ونه ده بو
حرارت تمادی ایدر . صبر ایدک ، که بهار حقیقه بهار
دینه جک زمانی ، یعنی مایس اوائلنی بولسون . او زمان
چو جوقلر کزی شمسک حرارتنه عرض ایتمکن کیرو
طورمیکز .)

صیف : راصدرك تجارب فنیه لرینه نظراً بو
سنه موسم صیف هله وسطنی اوروپاده فوق الغایه
فورطنه لرله احرار ایده جکدر .

(یازین اک زیاده دقت اولنده جق شی کوندوزک
حرارتلی ساعتلرنده کرمک و بی وقت و باخصوص
مضر میوه لری کثرتله اکل ایتک در .
چو جوقلری صباح و ایشام کونشارنده کزدیر-
مهلی در .)

خریف : ابتدالزنده ، وسطنده پک یاغورلی ؛
اواخرنده پک صغوق ؛ ارباب فن میوه لری بو سنه
پک مبدول تخمین ایدیور .

(خریف بهارک مقابلی ایسه ده بهار شتاک بقا-
یای برودتنی حفظ و ابراز ایتدیکی کبی ، خریفده
صیفک بقایای حرارتی صاقلادیغندن ، انسالر ایچون
دها نافعدر .

مغدی میوه لری بو موسمده ظهورایدنر . باخصوص
اوزوم بو موسمک یکانه فاکهه سیدر . صباح ،
ایشام اکلمده امساک ایتمهلی در .)

کشفیات نجومیه

معروف و مشهور اولان سیاراتدن مریخ ایله

مشتی آرهنده کره مره ۱۰۰ میلیون فرسخ بعدنده
و ۸۰ میلیون فرسخ اتساعده کی منطقه ده کچن سنه یه
قدر ۱۷۴ قطعه سیاره کشف اولمش ایدی . کچن
سنه بعض رصدخانه لردن اون درت قطعه ده کشف
اولمشدر ، که بونکله جمله سی ۱۸۸ قطعه یه بالغ
اولدی . بونلرک سکر قطعه سنه شو اسمار تسمیه
اولندی :

ایدوننا - ایرما - به لیرانا - غارومنا - ثوقاریس -
ده یویه یا - اونیکه - سه لوتا -

یوز سکسان سکرنجیسی فلنطونده (پته رس)
اهمنده بر راصد کشف ایتشدر .

ذکر اولنان ۱۸۸ سیاره دن ۵۶ قطعه سی آمریقا
ده ، ۵ قطعه سی آسیاده ، ۱۲۷ قطعه سی اوروپاده
کشف اولمشدر .

سیاراتک مشهورلردن ۱۲ قطعه سنه راصدر
طرفدن شو علامتلر تخصیص ایدمشدر :

عصارده ♀ زهره ♀ ارض ♂ مریخ ♂ مشتری
♃ زحل ♃ ثوارنوس ♂ نهبتون ♃ سدرهس ♃
بالاس ♃ ژونون ♃ وهستا ♃

۵۹
۱۴۷
۲۵۸

پادشاه دولت عثمانیه

شوکتلو سلطان عبدالحمید خان ثانی

بن سلطان عبدالحمید خان

خاندان سلطنت :

کریمه محمود خان ثانی و حاله حضرت شهریار

دولتلو عثمانلو عاده سلطان حضرت تبری

(اولاد عبدالحمید خان :)

برادر اکرم حضرت تاجدار سلطان مراد خان

خامس

محمد رشاد افندی حضرت تبری

احمد کمال الدین افندی

واحدالدین افندی

سلیمان افندی

فاطمه سلطان

رفیعه سلطان

(اولاد عبدالعزیز خان)

یوسف عزالدین افندی حضرت تبری

محمود جلال الدین افندی

صالحه سلطان

شوکت افندی

عبدالحمید افندی

(اولاد سلطان مراد خان :)

صلاح الدین افندی حضرت تبری

فهمیه سلطان

(اولاد عبدالحمید خان :)

محمد سلیم افندی

ذکیمه سلطان

وکلاء و دوائر دولت :

صدر اعظم خیرالدین پاشا

موقع صدارت : باب عالی ده دائره مخصوصه

شیخ الاسلام : عریانی زاده

احمد اسعد افندی

باب مشیخت : سلیمانیه ده دائره مخصوصه

سر عسکر : غازی عثمان پاشا

دائره عسکریه : سلطان بایزیده ده دائره مخصوصه

داخلیه ناظری : قدری پاشا

موقعی : باب عالی ده صدارت دائره سنه متصل

- خارجیه نظری : آلکساندر پاشا .
 موقعی : باب عالی ده دائره مخصوصه .
 عدلیه نظری : سعید پاشا .
 موقع نظارت : عتیق دارالفنون ده اوقاف نظارتک
 زیرنده .
 مالیه نظری : کانی پاشا .
 موقع نظارت : سلطان بایزیده دائره مخصوصه .
 شورای دولت رئیسی : علی پاشا .
 موقع شوری : دائره معارف فوقنده .
 تجارت نظری : جودت پاشا .
 موقع نظارت : حمیده قربنده صاغیر احمد بک
 قوناقی .
 نافعہ نظری : صاوه پاشا .
 موقع نظارت : خواجه پاشا جوارنده عتیق دائره
 ضبطیه .
 طوبخانه نظری : علی صائب پاشا
 موقع نظارت : طوبخانه ده دائره مخصوصه .
 قمودان دریا : راسم پاشا :
 موقع نظارت : ترسانه ده دیوانخانه .

بر کتابه بر مقدمه لازم ایمشده !..

معلوم در ، که هر کس ، هر حرکتی بر مقصده
 وصول ایچون اختیار ایدر ؛ او مقصد ایسه یوزده
 طقسان طقوز اعتباریله منفعت شخصیهدر .
 یا بر انسان منفعت شخصی سائقه سیله بر اثر تألیف
 و یا نشر ایدر سه معیوبمی اولمق لازم کلیر ؟
 هله نشر اولمش بر کتابدن مؤلفنک و یا ناشرینک
 استفاده سی خلیقک و یا تعبیر دیگرله او اثری اوقویانلرک
 حاصل ایده جکی فائده ایله طبیعی متناسبدر .
 مؤلف و یا ناشر مثلا « پیره اوتی صاتار کبی »
 صرف آدم آلداتمق ایچون بر اثر میدانده قور سه ،
 پر کره ، و بلکه ایکی کره بر قاچ کشینی آلداته بیلیر .
 لکن بو سیئه یالکز باصمه جیلقدده دکل دنیانک هر صنعتنده
 جاری در . شونی دیمک ایسترم ، که : هر صنعتنده ،
 هر بر صنعتنده شارلاتان ظهور ایدر ؛ فقط او صنعت

سایه سنده یشایه مز ؛ بر آدمک بر صنفده ، بر صنفده
دوام ایتمی صاندیغی شیئی آلا نره ایتدکاری فدا
کارلق قدر استفاده بی موجب اولسنده در .

غالبا حکمیاته کیریشدک ! مرا مزی دها آچیق
سویلم : عامه نک نظرینه بر کتاب عرض اولنورسه ،
لو کتابک او قویانلرجه استفاده بی و هیچ اولنرسه ،
اکلنجه بی موجب اولسی طبیعی صاحب اثرک
استفاده سنی تأمین ایدر ؛ یعنی کتاب مقبول اولنجه
صایتیلیر ؛ صایتیلنجه صاحبک مصرفی چیقار ؛ حتی
قویننه بر قاچ غروش ده کیرر .

خارجدن بری ادعا ایتمسه احتمال ، که اینمز -
سکز ! فقط سزه بن خبر ویرهیم ، که هر مؤلف
کتابی یالکز کندی فائده سنک تأمین ایچون یازار .
اما فائده دن فائده یه فرق وار ؛ دنیاده شخصلر کوردم ،
که فائده بی شان و شهرتدن ، یا خود نامدن ، و یا خود
صرف جیتدن ، و یا خود حضور الهی ده ابراء
ذمتدن ، و یا خود ترقی حکمتدن و حتی تحری حقیقتدن
عبارت عدا ایدر لوده وجدانلر نجه معشوقه عالمها یایدکاری

تمثال آرزو نه ایسه ، آکا قارشی - جهان وار ایسه آنجق
کنه ذاتکدن عبارتدر ! - دهرک ، فائده لرینی ده پک
چوق زمان ضرر ایدر ؛ پک آز زمان استفاده ایده
یلیر ، بر مسک متصلبانه یه حصر ایدرلر !

زمانزدن بخته نه حاجت ؟ تاریخلرده سقراطی ،
افلاطونی ، آرسطوی ، چیچرونی ، ابن سینایی ، ابن
الرشدی (موجب تعجیز اولماق ایچون اوزاتمیهلم)
ملتمزده بر کوی بی ، کاتب چلبی بی ، کلنبوی بی ،
کوریورز ؛ زمانزده مرحوم شناسی ده واردی ؛
دها بشقه لری ده بولنه ییلیر . اوت ! مراقلی و مراقی
نه قدر قوتلی ایسه مزیات موهبه سی ده او قدر قوتلی
بعض آدملر واردر ؛ قط ادعا اولنور ، و اثبات ده
ایدیلیر ، که او آدملرک یوزده طقسان طقوزی پنه شاذ
قیلمدن در . (شاذلر ایسه قاعده بی تأیید ایدر ؛ فقط
هیچ بر شاذدن قاعده تشکل ایتمز !)

بنده کز او شاذلر دن و یا آچیق تعبیر ایله مستننا -
لر دن معدود دکلم . حتی معدود اولموقده ایستهم .
چونکه کوردیکم مستنناک ، شاذلرک یوزده

دکسه، ده نهایت النهایه اونده بری طوغری ویوزده
 طقسان طقوزی دکسه، لاقل اونده طقوزی
 بو کتابی یازانلردن، ترتیب ایدنلردن، باصدیرانلردن،
 باصانلردن، و حتی سوقاقلرده صاتاانلردن زیاده منفعت
 شخصیه سنه خدمتکار اولدیغی حالده - اقدیسنگ
 البسه سیاه خرسزلفه کیدن اوشاقلر کبی - مقلدک
 سایه سنده خلقه بیوک کورونمک ایستیان مخلوقات در.
 مع مافیه مقصدلرینی آچیقدن آچیفه سویلسه لر کند -
 یلرینی تعیب اتمککه محل اوله مز . چونکه بر موقع
 استناده بولمق دن ایسه، بر قاعده سلکنده بولمق البته
 دها خیر لیدر .

حقیقت حالده بودکلی در ؟ فرض اولنسون، که
 بن مستنا ایمشم ! اوچ یوز سنه صکره، کله جک،
 ویا تعبیر صحیحیه لازم اوله جق شیلری کشفه مقتدر
 ایمشم ! او فکر ایله، اومسک ایله نشریاته کیریشیر -
 سهم، زمامه، اخوامه نه فائده ویره یلیرم ؟
 احتمال، که اثرلیمی کتابخانه لر ایچنده ارارلر .
 فقط شمعی او قومازلر . او یله دکلی ؟

یا مقلدردن ایسه ! یا شمعی یازدیغم
 شیلری بیله او قوتغه مقتدر اولدیغم حالده « مستنا »
 لر گروهنه داخل اولمق ایسترسه ! هم کند
 منفعتنه، هم خلقک منفعتنه نه قدر خدمت ایده
 یلیرم ؟

هر کس یلیرم، که عمومه عرض ایدیلان خدمتکارک
 عمومی منافع شخصیه نک بر نقطه ده تجمعی ایله حاصل
 اولور . (عموم دن مراد ۱۵۰۰ سنه صکره
 کله جک عموم دکلی !)

شوراسنی تأمین ایدهیم، که بر آدم چیقارده
 فلان محررک فلان کتابندن عمومه نه کوزل خدمت
 حاصل اولدی دیر ایسه اینانکز ! فقط بر آدم، فلان
 مؤلف فلان کتابنی مجرد عمومه خدمت ایچون
 یازدی دیر سه قولایلقاه اینانمیکز ! آرایکز، که
 او آدم ابن سینا ویا هیچ اولماز سه شناسی قدرته
 بر آدمیدر !

ها اونمیهلم ! خلقه فائده ایدر ! ویا خود کندی

شهرت با عث اولور اعتقاديله کيسه سندن پاره خرج ايدهرک، وز نسز شعرلر، معناسز نثرلر نشر ايتديرن ذاتلرده بولنه پيلير. آنلر ايسه بنم آراديفيم «شاذ»- لرك آشاغی طبقه سنه دو شملر در .

(لطف بيورلسون ده بنده کز کجه يه آيدينلق ويرن مهتابه ايماييله لقردي سويلديکم صره ده آتش بوجکلری خاطره کتيريلسون !)

« بر مهندس چيقوب ايکي درياني بربرينه الحاق ايليور؛ ينه بر بشقه مهندس طاغلری دلهرک، عربله امرار ايدیور؛ بر مهندس ده اوقیانوسی آشهرق، ايکي کشوری بربرينه الصاقه چالشيور. بولر عمومه خدمت دکلميدر؟ » می ديمک ايسيه جکسکز !

خير ! منفعت شخصيه يه خدمت ايچون در؛ ديه جکم. چونکه منفعت شخصيه منفعت عموميه دن مقدم اولماش، يعنی موسيو لسپس کوردیکی خدمتک بر قاچ يوز متلی بر منفعت حساب ايتماش اولسه ایدی سزه کلوب، سويش چولرینی آچق دکل يرندن

بيله قيلمدمزدی. چونکه موسيو لسپس ابن سينا، يا خود نيوتون دکلدی. اولسه بيله تشبثی ميليونلرله آلتونه محتاج اولديغندن کمندی کندينه اجرا ايتديره - مزدی. منفعت شخصيه سنه خدمت ايچون ايش آرار آدملر بولدی؛ آنلر قوتياه هم آنلرک منفعتنه خدمت ايتدی؛ هم کمندی منفعتنی حاصل ايلدی. فقط وجوده کلان منفعتلرک اک بيوکي عموم انسانيته عائد اولدی.

کذا زهرمانو آلب تونلنی اويله قدرت شخصيه - سيلاه آچغه مقتدره اولسه ایدی کوستبک کبی پرک آلتنده طولاشمغی، ديلنجی ويا تعبير صحیحياه خير ديلنجی طرزنده اوته کندن بریکندن بر منفعت مخصوصه مقابلنده بر منفعت عموميه ايچون پاره ايسمکی اختيار ايلزدی. حتی زهرمانو فرض ايدیکز، که فرهادک اخفادنن اولسون ده آنک ايچون کولنک ايله طاغ يارمغه مراق ايلش بولنسون! فرهادک - ده - اکر نقل اولنان حکایاتی صحیح ايسه - ايشته منفعت شخصيه سی وار ايمش؛ يعنی شيرینی سورمش!

مانش دکری اوزرینه کوپری قورمغی تصور
ایدن مهندس مشهور (بوته) ویا تحت البحر تونل
یا یق ایستیان ذات دخی عینیله بریکیلر کبی در .
یوقسه بحر احمرله بحر سفید تلاق ایدرسه ، هند
سفر لجه امنیت وقریت ، آب طاغلی ثقب
ایدیلیرسه ، ایاب و ذهابجه اهویت و سهولت ، قالدن
دوره کوپری اوزادیلیر ، ویا تونل آچیلیرسه ،
موارده جه سرعت و سلامت حاصل اولور دیه هیچ
کیسه دوشمنز ؛ زیرا بو کون غربنه فنون و معارف
حسبه لله صاحب الخیرات اولوق ایچون تحصیل
اولمبور ؛ بلکه هر کس قابلیت فطریه و مکتسبات
علیه سنه موافق ایش کوره رک ، منفعت شخصیه سنی
تأمین و محافظه مقصدیله چالیشیور ، که هر فکرده
سعی و اشتغاله بو تمایل موجود اولدیغیچون منافع
عمومیه کنندی کنندینه حاصل اولوب کیدیور .

واقعا حسبه لله ، ویا حسب الانسانیه معارفله
اشتغال ایدنلر پک چوقدر ؛ حتی دیه پیلیرم ، که
سویش جدولنی آچق ، قالدن دوره کوپری آتق ،

ویا خودتونل قازمق رأینده بولمان ذواتا کر رأیلرینک
عموم عندنده مقبول اوله جغنی بیلسه لر ، بلکه او قدر
بیوک بر مقصده خدمت ایدوب ، ده انسانیتک اولیای نعمی
دفترینه یازمق ایچون بر قوری اتمکله قناعت ایدره رک ،
تصور ایتدکری انشآت فوق العاده نک عملیه سی
صره سننده بولمغی کندیلیری ایچون مدار اقتخار
عد ایدر لردی . مع مافیله انسانیت او حالده دکل !
بوراده کیسه شناسایی مطبعه جی کوردکجه یاننه
کیدوب ، ده درس او قومق ایستمدی ! لسیپی ده
کیسه فرانسه ده مائی کوملجکی رنجبر قیافتنده
کورمش اولسه یدی ، سویش جدولنه دکل ، حتی
اوقاجق نهر پیننده یارم ساعتک بر جدول آچیه -
جغنک امکانه دائر سویلیه جکی سوزره طبیعی در ، که
دلایلک نظریله باقاردی !

نه حاجت ! برتیا تروپی کوز او کنه آلك !
اوبر غریب تماشا کاهدر ، که سزه پک چوق خفایا
عرض ایدر ؛ ابتدا کوزو کزک او کنه بر پرده

چکمشلردر، که انواع تصاویر ارائه ایلر . سز
اورسمی کورور حیران اولورسکز ! حال بو، که
رسمی رسم کبی کوسترن آرقه سنده یانان ضیالردر .
ولو، که پرده ده رسم اولسون ! ینه « بقالم شو پرده نك
آرقه سنندن نه چیقجه جق ؟ » دیرسکز ! حیران ،
حیران اطرافیکزه باقینیرسکز !

پرده آچیلیر ، آچلمز قارشیکزه اورویانك بوندن
اوچ یوزیل اول یاپیش کوی اولندن ، قلعه لوندن برشی
چیقار . کورمدیککز قیافته آدملر ، قیرلز کورینور
شیشه ایچنده برکشلش قفا کوسترلز . آدینی
« اخذتار » قورلز ، بر فاحشه یی بر قاتل ایله اولندیریرلز .
کوزیکزك اوکنده کندینی حسرتله اولدیرمش
بردیگر فاحشه کورور (ایواه) دیرسکز ولو ، که بر پرده
دها منظورکز اولسون ، که ایچنده !... کوزلرینی
بویامش اولان او قدر تلی رسامك معرفتیه نظیره
کوسترمك ایچون تیاترو جیده سزك کوزلرکزی
قاشدیرمق مقصدیله بر چوق پاره لر فدا ایتشدر .

صاقین یاکلش تخمینه دوشوبده بو پرده مثلا

بزم کللی آغوبك تیاتروسننده در؛ قیاس ایتیک ! بنم
عرض ایتدیکم مثالك الك کو چك متالی بك او غلنده
بولنان کرچکه یقین یالانجی تیاترولر و یا تعبیر آخرله
آچیق صاحیق اهل پرده تیاترو جیلردر .

شمدی بن سزدن ، سز بندن شوراسنی آ کلامق
ایستیمورز ، که عجیبا منفعت شخصیه اولسه او پرده .
پی رسم ایدن آدم الینه فرچه سنی آرمیدی ؛ او تیا .
تروی اداره ایدن آدم منفعت شخصیه سنی دوشمنه دن
ایشه کیرمز میدی یا خود کیرمیدی ؛ او تیاترویه
اویون ویرن آدملر مطلقا اویولرینی منفعت شخصیه
ایچونمی ویردیلر ؟

سزبکا ، بن سزه قولای مرام آ کلاده ییلیرز .
آرده منفعت شخصیه دن بشقه برشی یوقدر .
یوقارده سو بولشدم ، منفعت شخصیه نك نوعی
واردر ؛ آ کلاشیلیریا ! شمدی سزك صوردا یغکز
شیلری ده دوشمنم :

اولا او پرده نی نقش ایدن آدملر البته منفعت
شخصیه لرینی دوشونورلز . چونکه « بر تیاترو پرده .

سی نشر ایتمک انسانیتہ خدمت ایتمک واسطہ اولہ -
مز . « دیمشلردر . چونکہ تیاترو پردہ جیلری بہزاد
و یاخود رفائل اولہ مز .

بر تیاترویہ منفعت ذاتیہ سنی دو ششمکسزین مدیر
اولانلر واردر : فرانسدہ زمانینک رئیس الوکلاسی
« ریشایو » انکلتزہدہ « شریدن » کبی . فقط آنلرک -
دہ منفعتی واردی ؛ او منفعت ایسہ شان و شہرت
منفعتی ایدی . « ریشایو » یاپدیردیغی تیاترودہ
« قورنہی » دینیلان شاعرک اثرلرینہ رقابت ایتمک
« شریدن » ایسہ التزام ایتمدیکی تیاترودہ « سکیر » ک
اویونارینی میدانہ چیقارمق مقصدیلہ اوغراشیرلردی .
بناء علیہ ایکیسنگ حرکتی دہ ینہ منفعت شخصیلرینہ
خدمت ایدی .

تیاترولرہ اویون ویرنلر اکر مجرد تیاترو یازمق
ایچون اویون ویرسہلر ہرملتک اک مشہور شاعرلری
کبی او یوجیلقدہ ، محبوبسلقدہ ، منفیلکدہ جان
ویریرلر .

منفعت عمومیہ یہ وقتیلہ ، زمانیلہ خدمت ایتمک

ایچون یازی یازمش تیاترو مؤلفاری ایسہ اورو یادہ
میلیونلرہ مالک اولیورلر ؛ حتی برم مملکتدہ ینلہ
کچینہ ییلیورلر .

شاذ و یاخود مستمتنا اولان ذواتہ دخی اخطار
ایدرم ، کہ ممکن اولورسہ موجود بولنان اخوان
وطنک سعادتہ چالشتمق استقبالك عظمتیلہ اوغراشتمقدن
خیرلی اولور .

یوقاری دہ دفعائلہ تعریف اولنان شاذلر ، استثنالر
قبیلندن اولدیغی حالہ اکثر محررلر بزم مملکتدہ ،
دخی اورویادہ اولدیغی کبی ، اثرینی یالکز منفعت
شخصیہ سی ایچون یازار ؛ فقط او منفعت شخصیلہ دن
عموم دخی مستفید اولور .

چونکہ (بنم اعتقاد مجہ او غمک او غلنک او غلی
دہ قارت) مزینتدہ بر آدم اولمقدن ایسہ کندیمک ،
کندی آرقداشلرمک او فاجق برر شناسی اولمقلغمز
دہا خیرلی در .

بنم منفعت شخصیلہ دن عمومک مستفید اولہ چغبنہ
سوز سویلدیکیمی می عجایب کوریورسکمز ؟ غریب

شی ! بن ، هر کسی معهود صدر اعظم داماد ابراهیم پاشا و یا خود او قبیلدن بر پاشا اولسونده بر دولتی باتیرسون ، کندی راحتیه ، اقبالییه قوناغنده او طور-سون ، دیمیورم . هر کس عمومه خدمت ایتسون . طبیعی عوم دخی ولو بشر اونر پاره ایله اولسون کندیته خدمت ایدنلره خدمت ایدر ، دیمک ایستیورم .

آ کلاده بیلدکی افتدم ! دائما جمعیتک ایچنده بر آدمک منفعتی هر آدمک منفعتیه برابردر ؛ یعنی برابر کیدر . سن بکا کونده بر قاچ غروش ویررسهک خدمتکده بولورم ؛ ویرمزهک خدمتنده بولنه جق بشقه بر آدم آرارم . اونک کبی ، صاتون آلاجق آدم بولورسه م کتساب یازارم ؛ بوله مزسه م بشقه ایشه کیره م .

ینه می عکسنی ادعا ایدیورسکن ؟ پک اعلا !
دیشته قلمله اعتراف ایدیورم ، که بنده استفاده می

تأمین ایچون هیکرک مزاجنه خدمت ایتک ایستیورم .
حتی ایچکزدن بعضیلرک « شو محرر نه قدرده
طوغری سویلیور . حقیقت حالده او یله دکلی یا ؟
بو عالم بر بازارلق عالمیدر . هر کس بر برینک
غفلتندن استفاده ایتک ایستر . آفرین محرر ! شمدی-
یه قدر کیسه نک سویله مک ایسته مدیکی بر حقیقتی
پرواسزجه میدانه قویدی . « دیه وجدانک دیر لانغه
باشلا دیغنی ایشیدییورم .

صوص !... او قدر لقر دی سویلک سنک
وجدانکه دوشمز ؟ طوغری سوزی بدن دیکله !
ینه تکرار ایدرم : دنیاده هر نه کورورسه کن منفعت
تخصیه الجاسیه وجوده کلشدر .

بعض مؤلفرک - باخصوص زمانمزده خلق
ایچون ۱۵ ویا ۲۰ بیک سطر یازی یازدم دیانلرک -
طفره فروشلغنه اصلا آلدانمیک ! برحقه باز ال
چابوقلغیه سزی نصل اغفاله چالیشیر وموفق
اولورسه ، بر مؤلفده سفسطه سیاه سزی عینی اونک
او کبی اغفال ایتک ایستر .

۱۵
۲۰
۳۵

یوقاری ده برقاچ کره در آکلاتدم یا مستثنال
ذاتی مستثنا، مستثنا مقلد لری، یعنی مایمون لری... آه او مستثنا
مایمون لرندن بحث ایتکه بنی مجبور ایتیکز... آنلر...
مؤلفلر پروتستومی ایدر دیدیکز؟ مزور بر دعوا-
بی در عهده ایده جک پک چوق آووقات بولنه ییلیر؛
فقط استماع ایده جک بر محکمه تصور اولنه مز، که
پروام اولسون!

یایر میسکز نه دوشونورم؟ حالا بر طاقکز «بو
آدم ده بویولده بر مقدمه ایله خلقک کوزینی آچهرق، ینه
عمومک استفادسینه بشقه بر یولده خدمت ایتک ایستیور.»
دیمکدن بر درلو کندینی آلامیه جقدر.

تشکر ایدرم! بو فکرده بولنا لریک ظنی حقیقت
حال در. - شوقدر وار، که بن مستثنالردن دکلم. هله
مستثنا - مقلد لکنی یعنی مایمون لری اصلا قبول ایتیم. فائده-
جولغه قاعده جیکلی اولدقجه ترجیح ایدنلردنم. فائده می
آرایه جغم، فقط قاعده یعنی هر کسک فائده سی داخلنده
آرایه جغم. تعبیر دیگرله هر کسی فائده سندن خبردار
ایتمکله آرایه جغم. هر کسه ضررینی فائده صورتنده

کوسترمکله آرایه جغم. هر کسه ضررینی فائده
صورتنده کوسترمکله آرایه جغم، هر حوم رشید پاشا
نک دیدیکی کبی، «هر کس مجنون اولدیغندن» طبیعی
بنم فائده م ده حاصل اولمز. چونکه عمومک
اضرارینه چالشمش اولورم.

(لکن عمومک ایچنده بعض مستثنال وار،
که ینه کندیلری کبی مستثنالک خلقی اخلاقا
اضرار ایدن اثرلرینی کمال تهالک و شغفله آکوب
اوقیورلر. فقط اوقویانلرده یازانلر کبی هم مستثنا
هم محدود. اقتضا ایدر سه اثرلردن ده، مؤثرلردن ده
خبر ویره ییلیرم. متأثرلری ایسه تعیین مشکل...)

نه یالان سویلیه میم. بر مسئله ده منفعت شخصیه می
هر شیدن زیاده دوشونه جکم، یعنی منفعت شخصیه -
لرینی هر شینه ترجیح ایتک ایستر بر صنفک حالندن
یک قولایلقله بحث ایده میه جکم.

.... ای هایدی بحث ایدرم، بوده حقیقت یولنه
غدا اولسون..... غزته جیلر!... غزته جیلردن بحث

ایتمک ایستئوروم . پک زیاده علیهلرینه دوشرسهدهم
احتمال ، که کتابی اعلان ایتمزلر . ایستلرسه اعلان
ایتمویرسونلر . بن خلیقک منفعته خدمت ایدیوروم .
خلیقده بنی کندی منفعندن بهره دار اولمق ایچون
غزته جیلرک اعانه سنه محتاج ایتمز صانیرم . تمیرپاره
اون غروش ویریرینه کتابجغمی اعلان ایتمیررم .
غزته جیلر آره سننده ده « مستثنا » لر واردر .
حتی ایچرنده بولندم ؛ فقط یوقاری ده سویلشدم یا
بن او مخلوقاندن دکلم .

سوز آنلره انتقال ایتمسکن شو حقیقتی اولسون
سویلیم : دنیاده غزته جیلر قدر ریایی حقیقت قالبنده
ایسته دکلری شکل و صورتده دوککه موفق اولمش
برصنف دهاوقدر . بو مخلوقک نصل شیلر اولدقلرینی
یلیرمیسکز ؟ یانلرینه واره جق اولسه کز وطن محبتندن ،
ملت غیرتندن ، معارف طرفدارلغندن دم اوررلر .
غزته لرینی اله آلسه کز بو درلو موعظه لرک عرش
اعلایه چیه جق قدر قوتلیرینی کورورسکز . هله
برکره دائره محرمیتلرینه کیرکرده باقکز !... غیرت

جر منفعت ، جمع نقوددن عبارتمی ، دکلی او زمان
آکلاشیلر .

ایچنده مستثنای واردر ؛ هم جدا مستثنا :
شناسی پی دوشندکجه غزته جیلغی تزیف ایتمکده انسانه
تأدب کلیر . فقط

(فقط بر وقتدن بری غزته جیلقده طورینی
دکشدیردی ؛ چونکه ریایی حقیقت قالبنده
دوکک ایچون موعظه لرینی - اللهمک غضبی ،
جهنمی ، اعرافی ، عقوباتی ، زبانی لرینی فلانلرینی
تعریف ایله مستعملرینی متأثر ایتمک ایستیمان واعظ افندیلر
کبی - خلقی اندار ایده جک بر یولده ایراد ایدیورلر .
فقط بوده « مستثنا » لرک اشاغی طبقه سنمک
ادنا قسمنه داخل اولانلرک اثر صنعی در .)

بر طاقکز بالذات کیدوب کورمکله ، بر طاقکز
ده لسان آشنا اولقله ، بر قسمکزده شو ایکی صنفندن

التقاط ایتدیکنز معلومات ایله غریبونک نشر معارفده
 کوستردکری مهارتی آکلامشکر در . فقط ایچکرده
 غرب لفظنی بیلانلر وار ایسه ده غرب نره سی ، و غرب
 اهالیسی کیلر اولدیغنی ، بیلیمانلر ، بیلانلردن البتده
 چوقدر . تعریف ایده لم : غرب کونشک باتدیغنی
 یره دنیش ؛ آمریقانک غربی آسیا اولدیغنی کبی ، بزم
 غربم زده اوروپادر . غرب اهالیسی بر یرک شرقنده
 و یاخود غربنده بولنانلره دیمنلر ؛ مدنیت و معرفتی
 دنیایه نشر ایدن و نشر ایتکه چالیشان اوروپا
 غربلرینه دیرلر . اصحاب مدینتی اوروپالیلر ، یاخود
 فرنکلر لفظیاه معرف کورمک اعتقادنده بولنورسه .
 کز پک پیوک خطا ایدرسکز . اسپانیاده کویلیلر
 و حتی شهرلیلر واردر ، که ایرانده طهرانلیلردن
 دکل حتی بلوجستان طرفنده بولنان کویلیلردن
 جاهلدر . روسیه ده آدم بوله ییلر سکز ، که اللهی
 (حاشا) قریم محاربه سننده مغلوب اولان امپراطور
 نیقولادر ، ظن ایدر !

اوروپالی و یاخود عالم مدینت دیدیکمز یرلرک

خلقی انکلیرلر ، فرانسزلر ، آلمانیلیر ، بلجیقایلیر ،
 اسقاندینا ولر ، ایتالیا لیلر ، پورتکیزلر ؛ خصوصیه
 اسویچره لیلر و دها پک جانمز ایسترسه آمریقایلردر .
 (آمریقا حکومت متفقه سنی هر وقت مدنیجه اوروپایه
 الحاق ایده بیلیرز . حتی عالم مدینتک برنجی پارچه سی
 اوراسیدر .)

بو عالم مدینتده هر کون بیک درلو بدیعهلر
 میدانه کلدیکی کبی ، پیکرله ده کتاب تألیف و نشر
 اولنور .

هایدی همزک وردزبانی و مدنیجه نمونه استشهادی
 اولان پارسی اله آلام ! او شهرک احوالنه اطلاع
 ایچون کوستردیککز هوسی احتمال ، که پای تخت
 عالم ظن ایتدیکنز استانبولک احوالی تحقیقده
 کوسترمامشکر در . ایشته یارسده تدقیق اولنه جق
 اولسه کون باشنه اون بش یکر می نوع کتاب تألیف
 و نشر ایدلیدی آکلشیلیر .

فرانسه ده ایسه - بزده اولدیغنی کبی - باصمه ده
 حد غایه ایکی بیک دکدر ؛ - زیرا مملکت مزده ۱۲۶۸

شعباننده ۱،۲۰۰ طاقم قاموس باصلمش ، هر کاتب
 کچینان عثمانلی به بر دانه سنی ایدنمک لازم اولدیغی ،
 حالده احتمال ، که حالا (دار الطباعة العامره) ده
 و یا صحاف دکانلرنده ال سورمدک بر قاچ یوز طاقی
 موجوددر . حال بو ، که اسمیله معروف لغتک صاحبی
 متوفی بیانکینک یالکز ۱۰۰ طاقم قاموسی بر ، ایکی
 آی طرفنده پارسسه صاندیغی مشهوردر .

شو فقره بی استطراد صورتنده ایرادمز عثمانلی
 پای تختنده عثمانلیلر ایچون باصلمش ۱،۲۰۰ طاقم
 لغتدن یکر می سکز سنه طرفنده نهایت یدی ، سکز یوز
 طاقم صائلش اولدیغی ، حالده پارسده ۱۰۰ طاقمه
 بر ، ایکی آی ده مشتری ظهور ایدرسه آرتق او فرانسز
 پای تختنده - که بعض اقواله کوره پای تخت عالم
 مدیت در . - فرانسز لسانیله یازیلان کتابلرک قاچ بیک
 نسخنه باصلمسی و نه قدر رواج ورغبتله صائلسی
 اقتضا ایده جگنی سز حساب بیورکز !

بز حساب ایتدک ؛ بیانکی لغتلرینی بر دفعه

باصدیرمش ؛ و بر دفعه صائته بیلش ؛ حتی اوروپاده
 کوردک دیه جکسکز دکلی ؟

اوله در . بر دفعه باصدیرمش ۲،۴۰۰ نسخنه
 باصدیرمش . ولو ، که بر آیده صائته فامش اولسون .
 مصرفی چیقاره جق قدرینی هیچ اولمز سه بریلده
 صائتمش . اوروپاده باصلمش ؛ حال بو ، که اوروپاده
 ترکیه حرف یوق ! فنا ، فنا حرفلر اختیار اولمش ؛
 حال بو ، که او حرفلری بولمق ایچون اوروپاده بر
 مراجعتکاه وار . بهالی صائلش ؛ حال بو ، که مؤلفک
 وضع ایتدیکی فیثاتله اورو پاده دکل ، حتی استانبولده
 پیله آله کلمش ، و آله کلیور . بر زمانده ، که قاموس
 بیانکینک آلتی یدی مثلی مصرفه محتاج ایکن ، بیانکی
 قاموسک آلتی یدی مثلی بها ایله صائلیور ! بو کاسبب ؟
 هر کسک منفعتنه خدمت ایتسی دکلدردنه در ؟

اگر فرانسزلر عربجه سویلسده ده بیانکی ترکیه
 ایله اولسانک بیننده ترچمان اولسه یدی بزم مملکتده
 یازی یازانلردن عجبا قویتنده بیانکیسی بولنیمان ایکی
 کشی ده بر آدمه تصادف اولنه بیلیر میدی ؟

مدنیتک تعاطی افکاره بودرجه احتیاجندن و او
احتیاجک نشریاتی اک بیوک بر صنعت حالته کثیر -
دیکنندن در ، که نیویورک ، واشینگتون ، لوندره ،
پارس کبی ، شهرلرده یومی اللی ، آلتمش و حتی یوزاللی ،
یوز آلتمش بیک نسخه نشر ایدر غزته لر بولونیور .

بالکز غرته دکل مشهور و یقتور هوغونک - « له
میزه رابل » نامنده و هیچ اولمزسه نعیمیا تار یخنک
۲ جلدی بیوککننده بر حکایه سی واردر ، که - زمانزده
موجود اولان اکابریک ترجمه حالرینی یازمقاله مشهور
« واپورو » نیک ۱۸۷۰ تار یخنده نشر ایتدیکی ترجمه
حال لغتنه کوره و یقتور هوغونک تألیفی دها باصله دن
طقوز لسانه ترجمه اولندقدن صکره بر رسمی - فقط
اوجوز - تمالی دها باصلش و اوتمالک ۱۸۶۳ سنه
میلادیه سنندن ۱۸۶۵ سنه میلادیه سنه قدر ۱۵۰ بیک
نسخه سی صالتشدر !

هوغو مستشاردن اولدیغندن کتابی نیچون یازمش
پناهیم . فقط یمین ایدرم ، که آنی رسمی اوجوز
پرولده باصانلر ، صاتانلر ، خصوصیه کنندی

منفعتلر ینه خدمت ایشلاردی . اما کینک منفعتی
معنوی در . یعنی انسانلرک کیمی ینه جکنی ، کیه جکنی
دوشونور ؛ کیمی دوشندیکنی یمکه ، دوشندیکنی کیمکه
چالیشیر .

ینه حکمت زیالشدی ؛ صدهدر جوع ایدلم !

برطاقم ار باب قلمه واردر ، که مشهور و یامغور
اولدیغندن ، کینسی ایچون ییلده بر کتاب نشر
ایتمکه اکتفا ایدر . اونوع ار باب قلم اکثریت اوزره
چوق کتاب صاتیلیر پرلرده یعنی یوقاروده مدنیت
اعتبارجه نه دیمک اولدیغنی تعریف ایتدیکنز اورویاده
بولنور . اورویالیلر (یعنی تعریف ایتدیکنز اورویا -
لیر .) بلای سعیه مبتلا ، ایکن تعجب ایدرم ، که
میلیونلرله نشریاتک مشترسی اولدیغنی حالده ، ینه
خلق او یقودن ، راحتدن ، حظوظاتدن ، اشتغالدن
وقت بولوب ، کتاب اوقیسور ! ینه خلق متنوع
کتاب اوقورکن ، ییلاق اثرلری ده آریجه مطالعه ایله
اشتغال ایدیور !

او در لو اثر لره آلماناق (*) ذیلیر ، که بعض لغت کتابلرینک روایتنه کوره « المنقح » ویا « المناح » کله سندن محرف ایمش .

بزم مملکتزده - وجودی قالقان بر شارلاتانک قولنجه - اندلس عربلرینک احتراطاتندن اولان « المنقح » و - بر محقق قولنجه - عبرانیلرک اثر ایجادی اولان (المناح) یرینه عجملرک معهود « طومار تقویمی » رواج بولمش ! کنارنده اختیارات نامیله استقبالدن خبر ویریر هذیانلرده بولنه کلیرمش ! حتی متوفی رضانک تقویمی حالا اللرده کزوب طورییور ! (لایعلم الغیب الا الله !)

اما بنده کزک بورساله حکم او یله یرده طوررکن ، کو کدن ، استانبولده ایکن ، بغداددن خبرویرن مخلوقانک اثرلرندن دهافائده لیدر ؛ آنلرده منفعتلرینی محافظه یه چالیشیور ، بنده . فقط آنلر مطلقایانلن سایه سنده

(*) زیرده آلماناق عنوانلی بر مقاله ده بو باده اقتضاییدن ایضاحات ویرلشدی .

استفاده ایله اوغراشیورلر . بن ایسه طوغری سویلیمانلرک طوغری سوزلرینی هر کسه ایشتمدیرمکه چالیشیورم .

بو آلماناق اورویاده نصل اولیورده رواج بویورمی بیوره جقسکز ؛ بنده اونی آکلانمق ایستیورم ؛ آلماناق منجمک دکل ، متوفی رضا تقویمی ده دکل . هر کسک بیک درلو کتاب او قو - مق ، بیک درلو غزته کورمکه ذهنی طولمش ؛ برچوق آدمک انتخابه اقتداری قلاماش ؛ آنک ایچون آلماناق رغبت بولیور . او ذهنی طولمش ، اورغبتی منقطع اولمش آدملر سنه ده بر کره اولسون ادوار فلکیه نک حرکتی افکار انسانیه نک ترقیسنی کورمکه رغبت ایدیورلر . یانلرنده هیچ اولمزسه تقویمی برشی ، ترقیات زمانه پی کوسترر برساله بولنیور .

بنده کزک افکار عمومییه عرض ایتمک ایستدیکم کتابجق او تقویم ، اورساله قیلندن دکلدر . فقط برنجیسنک ویره یله جکی فائده پی اعطا ایتمکه مأذونیت یوق ! ایکنجیسنک حاوی اولمق لازم کله جکی شیئی

عمومیت اعتباریله دکلمه ده عثمانلیلره و عثمانلیلرک
فائده سنه تعلق ایده جک جهتلرینک بریارچه سنی
اولسون شاملدر صانیرم .

برآلماناق تألیفنه سعی ایدن آدم ایچون اک قولای
شی اوکنه برتقوم سال آلهرق ، آیلری کونلری
کتابنک اولنه درج و حسابنده خطا ایدرسه منجملرک
زعمنه آفاق هر ج و مرج ایتمکدن قولای برشی یوقدر .
مع مافیله (اصحاب نجوم) طرفندن آلماناق ، المناح ،
سالنامه ، والحاصل هر نه نام ایله اولورسه اولسون
یرده طوررکن ، کوک یوزینک احوالندن خبر ویرمک
ایچون کیسه یه رخصت اعطا پیورلیور . بزده واز
چکدک . سالنامه نامیله موسوم اولان کتایمزده یالکز
برک ، وحتی کره زمین اوزرنده کوچوجوک
بریارچه اولان بزم ملکک حالندن بحث ایده جکر .
آره صره اورویادن ، آسیادن ، آفریقادن وحتی
آمریقادن سوز قارشیدیریرسته ق (اوسترایادن بحث
ایتمدیگمزه حرمة) اوقدر قصورلرمزده عفو پیو
ریلور ظن ایدرز .

یک اعلا اما بزم یازدیغمز شیلری غصب ایدوبده
کتایبکزه درج ایده جکمیسکر ؟ دیه چهره کزی آسمه
یکز ! حدمز دکل ! یازدیغمز شیلر کتاب ایسه آنی
کیم باصدیره جق ؟ نصل نشر اولنه جق ؟ کیم
آلاجق ؟ کیم صاته جق ؟ بزحالا شو او فاجق
رساله یی قولایلقله موجب استفاده اوله جق صورتده
نشر ایتمکدن عاجرز . یوق ! یازدیغمز اثرلر پارچه ،
پارچه بندلردن ، شعرلردن ، فلانلردن عبارت ایسه
البته آلیر طویلارز .

کیم دیمش ، که برآدمک آغزندن چیقان لقردی
بشقه برآدمک قلندن چیقمسون ؟ مؤلف افندیلرمزک
شو جهتمده حتی اوله بیلیر . بز آلماناق یازارکن ،
هرکسک یازدیغنی ، سویلدیکنی ، بریره طویلایوپ ، ده
آندن استفاده ایتمک ایسترسهک آثم اولورز . بوالمننا
حده اوله شی یوقدر . مندرجاتی اصحاب ادبک آثار
فکر یه سنندن ، قبول اولنان شیلر دخی پارچه ، پارچه
بعض اشعار و مقالاتدن عبارتدر .

پیلیر میسکز بر آلماناق نصل یاییلیر ؟ بیاز سه کز
شو اشاغیده کی تعریفاته دقت پیور کز ! بن بو خصو-
صی پک چوق دوشندم . نهایت بو اثرلردن هر سینه
قرق الی نسخه ایدینوب ، کتابخانه مده همان اوج
درت یوز آلماناق جمع ایلدکن صکره ، حکمتنی
آ کلایه ییلدم .

(فونوه رساسیون) یعنی قاموس مصاحبت
دیر ، که « آلماناق دینیلان شی خلقک اک زیاده
رغبته تلتی ایلیه جکی بر کتابدر . »
سبب ؟

سببی شودر ، که بو مجله لر بتون محصولات فکریه -
نک خلاصه سی ، بتون آثار ادبیه و فنیه و حکیمه دن
التقاط اولمان مقالاتک مجموعه سی در .

بر آلماناقجی جمله سی اعلا اولق اوزره یوز شی
انتخاب ایتسه ، و ایچندن اون بش یکر میسنی ده انتخاب
علی الانتخاب اوله رق ، آروب ، قید ایلسه ، آرتق
او کتاب لذتله او قونوریا ؟
باخصوص ارباب مطالعه دن هیچ برینک عمومی

او قومغه فرصت بوله میه جعی اثر لری او ییلقجی
یادکار لر بتون سنه نک کونلرنده او قویوب قید ایدر لر .
چونکه ایشلری اودر . فقط بویله آلماناق ترتیب
ایتمکله او غراشانلر بزم مملکتتمزده بنده کردن بشقه
یوقدر . ایلری ده ظهور ایده بیله جکی امید ایتدیکم
ایچون او یولده دخی پیشوالغی - ایکنجی دفعه
اوله رق - اختیار ایلدم .

سز آنلرک جیلر نده کی دفتر لری کوره جک
اولسه کز تیمارخانه لر ساکنانک صادرات مجنونانه لرینک
ضبط جریده لری قیاس ایدر سکز . نروده بر کتاب ،
هانکی کتابده بر مقاله ، هانکی مقاله ده بر فقره
کورور لسه ، همان دفتر مستحضراته تمامیه ، عینیه
قید ایدر لر .

ایشته بنده سزه بو کتابی اوجه نک بر نمونه سی
اولق اوزره بوسنه ایچون عرض ایتک ایسته دم .
بلکه اثرم - محاربه دن دونمش برزبیک کبی - الینی ،
قولنی صالایه رق ملتیه عرض وجود ایتکله مقدر
اوله مز . چونکه یکی طوغغه در . فقط بر آناود

یاوریسی کبی بنده بو وطنده طوغدم! دهرک
 وطنی ایچون امکلکه مقدردر؛ اعتقادنده میم .

ادبیاتمزدور فترتی کچیردی . زمانز بزی برمرکز
 ترقییه سوق ایتکده ، وهرشیده کتدکجه ایلرول
 برطور انقلاب کورولمکده در . هرصاحب معرفتک
 کندیسسی ایچون برطرز جدید اختراع ایدیشی نه قدر
 خطا ایسه هرصاحب قیلک ده - اکر مقدر ایسه -
 بکندیکی یولده ویاتعبیر اصح ایله ایسته دیکی طرزده
 یولندیغی عصرک اطوار مجددانه سنه موافق برمساک
 افاده واستفاده آچق ایسته میسی ده . او قدر خطا
 اوله ییلیر .

— فقط میر کیم در ؟

— البته حقیقت اوله جق !

— حقیقت بکللیماور .

— البته حریته مراجعت اولنه جق : حریتده

بکللیماور - ضروری - عادت اوله جق .

بوزمانده بوتین کیمک درت بش یاشنده کی قیر

چو جوقلرینه قدر سرایت ایتدیکی حالده ، بزم
 یابو چچی و تمبجی اصنافی مجرد خلق کنندی صاری یابوچ
 وقیرمیزی یمنیارله کز دیرمک تعصبنده عناد ایتدکلر -
 ندن باطوب ، کتدیار . بو عصرده ایسه مطبوعات
 رغبت - له الحمد - بوتینه رغبتک یوزده بری قدر
 رواج بولغه یاقلاشیدی . اکر بزده حالا ادبیاتده
 شفیق نامه نك ، سیاسیاتده ابن خلدونک سوزلرینی
 معجزه قیلندن ظن ایدرسهك ، البته فالبته باتار کیدرز .
 اوقونسون ، اوقونسون یازی یازمغی مراق
 ایتش آدمار واردر ؛ حالرینی یوقاری ده تعریف
 ایتشدم . فقط بنم استفادام اثرمک اوقونسنه متوقف
 اولدیغی کبی ، ارباب مطالعه نك ذوق واستفاده میسی ده
 اوقودقلری شیئک جان صیقیمه جق صورتده اولقلغنه
 منوطدر .

مثلا هرکسه برشی او کرتک ایچون کوزلرینه

بردور بین قدرتنده کوزلک طاقارده بای حال زخلک

خلقه سنی کوسترمکه چالیشرسه م طبیعی در ، که

او كرتك ايستته ديكم آدمارك پك چوغى استفاده دن
 تبرى ايدر ؛ چونكه مضطرب اولور لر . فقط
 برچوجوغه افلاكى اوفاجق بردور بين ايله كوسترمكه
 باشلارسهم زخلك خلقه سنى كوره جك دور بيني
 كنديسى آرارده بولور .

شمدي افندم ! بنده كنز اصحاب مطالعه يي
 چوجوق ، ويازي يازانلرك جله سنى مستثنا قياس
 ايتيورم . او جهته چوجوقلره وارنجه يه قدر هر كس
 كندى منفعتى ادشور اعتقادنده بولونيورم .
 (مستثنا افنديلر من بشقه لقردى .)

آنك ايچون شورساله يي بيوكلره ، چوجوقلره
 فائده ايدر ؛ وانلرك استفاده سى سايه سنده وجوده
 كتين آدمده مستفيد اولور ؛ ظنيله باصديرييورم .
 ابوالضيا توفيق

الماناق

لفظى

بر اسم عجمي

بو بر اسم عجمي در كه هر نوع تقويملره واولنده
 ويا خود آخرنده ، حاصلى دروننده تقويم بولنان آثار
 سنويه تسميه اولنور . صرفيونك روايته كوره بو
 بر اسم عربى و حساب معناسنه اولان (المناح) مخرفى
 ايمش . (اسقاليرتهر) و سائر مدققين بو لفظى
 رومجهدن مشتق اولمق اوزره قبول و (آيك دورانى)
 معناسنه اوله رق قيد ايلديلر . بعضلريده ساقسون
 لسانندن كلديكنى بيان ايله اصلنى (آلمونكت) ديه
 ضبط ايتديلر . بو ايسه (آلمونهلت) مخرفى اوله رق ،
 اسكى جرمن لسانجه هر آيك مجموعه سى يعنى دفتر
 شهر ديمك ايمش .

ديكر بر ظنه كوره بو نوع اثرلى ايجاد ايدن
 برتانيالى (كينقلان) ائمنده بر ذات اوله رق ، هر سنه
 تنظيم ايتديكى تقويم نسخهلر ينى نشر ايدر و بوكا

تذکره بیله کوریلپور : چینلیلر ، هندلیلر ، مصر -
لیار ، یونانلیلر کبی .

رومالیلر بو نوع اثرله (فاست) دیرلردی .
خرستیانلق بو عادتی قبول و تعمیم و اسلامیت ایسه
اکمال درجه سنده توسیع ایلشدر . حتی اوروپاده
بو درلو شیلر هنوز کلیسا کتابلری تئاتندن معدود
ایکن ، بشنجی عصر هجری ده واضع شهور ملکیه
جلال الدینک منجملری هر سنه شهور و مواعی
معین و انقلابات سماویه و حسابات نجومیه بی معین
تقویملر نشر ایدرلردی . و حتی یدنجی عصر
هجری او اسطنده ظهور ایدن مخرب مشهور هلا کو
بیله هر ییل تقویملر یاپدیرلردی . اوروپاده ایسه
مطبعه نك ظهورندن اول آلماناقلر کلیسا کتابلرینک
بر طرفه درج ایدیلیر ؛ و یورطی کونلرینی تعیین
ایتمکده استعمال اولنوردی . بعض کره بونلرک
دائمیسی یاپیلهرق ، علی الدوام قوللانیلیردی . فقط
بو ایجاد اون آلتنجی عصر دن مقدم کورولماشدر .
بو یولده تقویملر دولت عثمانیه نك بدایت ظهورندن

بری عثمانلیلر نزدنده معروف و نامی ایسه روزنامه در .
مع مافیه بزه ده ایرانلیلر و یاخود سلجوقیلرک یادکاری
اولقلغی محتملدر .

*

۱۵۳۳ سنه سنده لیون معدل نصف النهارندن
اولچولمک اعتباریه (رابله) نام منجم بر آلماناق
نشر ایتشدر ، که او زمانه قدر هیئت محصولی اولان
بو یولده اثرله نجوم محصولی قاتلز و اختیارات
درج ایدلر ایدی . واقعا رومالیلر و آنغلو ساقسونلر
ده اختیارات و اخبار غیبیه کورولمش ایسه ده آنلرک
آلماناقلری هیئی دکل صرف نجومی ایدی .

فرانسز قراللرندن ایکنجی هانری زماننده
پارسک (نوتردام) کلیسای منجمی بیله ایکی فنک
مخلوطی اولهرق ، بر آلماناق یامش و ایچنه یالان
یاکلش بر طاقم اختیارات درج ایتشدر ، که ایوم
کویلولر عندنده مرعی در . او زمان ایسه سرای
حکمداری طرفندن دخی تقدیر اولمشیدی !

ینه بو عصرله یعنی ۱۶۴۴ سنه لینه طوغری

انگلیزده (لیلی) بر آلماناق نشر ایتش و ایچنه سیاست و دیانته مضر بر طاقم خرافات قاتمشدر .
آلماناقره بو کبی مضر شیلر قاتلدیغنه اک اول فرانسهده طقوزنجی شارل دقت ایدرک، آثار مجوئه طبع اولمزدن اول بر کره معاینه اولنمسی حقنده بر نظام وضع ایتمشدر .

او چنجی هانری آلماناقره وقوات مستقبه نك استخرا-
جی متضمن زایجه لر قونلسنی منع و اون او چنجی لوئی
دخی ۱۶۲۸ سنه سنده بو ممنوعیتی بجدیدو تشید ایلدی .

*

آلمانیاده طباعتک ظهورینه قدر آلماناقلرک احکامی
مکتببارده تدریس اولتور؛ و حتی هر آیک قوزموغرا-
فیایه متعلق اولان وقواتی شاگردانه حفظ ایتدیریلیر
ایدی .

آلمانیانک (سسیو باتوس) اسمنده اولان بر
آلماناقنی (لوتر) ک (*) شاگردی و دوستی (مهلا -

(*) لوتر، پروتستانلیغک واضعی در . ولادتی
آلمانیاده ۱۴۸۳ وفاتی ۱۵۴۶ ده در .

نشستون) اصلاح ایتمشدر . بو اصلاح آلماناقلرک
منزله کماله ایصالنی موجب اوله جق قدر مهم و مندر-
جاتی حقنده بر طاقم تحقیقاته قدر شامل ایدی .
آندن صکره لردر، که آلماناقلر زمانلرینک محاکمات تاریخیه-
لرنجه میزان عد اولمق مزینتی قزانه ییاشدر .

*

اون سکرنجی عصرده فرانسهده اهالی یه
تنظیماتدن بحث ایدر؛ و پولنیقه وزراعته اختراعات
جدیده و سائر حقنده معلومات اعطا ایلر؛ آلماناقلر
کورولمشدر .

(بون مساره بو آتو ده بال آن سویس) یعنی
ایسویچره بال شهرینک ای و طویال مخبری نامنده کی
آلماناق بو عصرک محصولی اوله رق، (آلماناق دو مانئو-
لانبرغ) یعنی لانبرغلی مانئونک آلماناقی عنوانیله
نشر اولنان اثردن بر عصر صکره ظهور ایتمشدر .

۱۷۸۸ سنه سنه مخصوص اوله رق؛ نشر اولنان
بال شهرینک ای مخبری اوروپانک احوال عمومیه سنه
دائر تحف بر اجمالی و ممالک بعیده نك احوال و عاداتی

حقننده بعض معلوماتی و حفظ صحته دائر و صایابی
و یهودیلر حقهده بعض عزویاتک ردینه دائر بر خیلی
معلوماتی-جامع ایدی (*)

*

بر قاج سنهیه کانبجیه قدر انکلهترده آلماناق
نشری (استاسیونهری اوف قومپانی) اتمنده بر
شرکتک امتیازی تحتنده اولسندن آلماناقلر بو
قومپانیه نك ید و احدثندن چیقار و حکومت دخی بر
رسم مخصوص آلیر ایدی .

(*) بوندن ده آکلاشیلیمور، که آلماناقلر ابتدا شهرور
و ایامه و حادثات فلکیهیه متعلق مواد ایچون ایجاد
ایدلش ایکن بالاخره بونلرک ابدالینه - شو بزم
آلماناقلده کی کبی - یالکز بر جدول شهرور قید ایدیلهرک،
صائف سائره سنی بیک شیئه حصر ایتشله در .

واقعا ایوم نجوم و هیئته مخصوص اولهرق، آلمانا-
قلر نشر اولندیغی و ارسهده مثلا ساده تصویر
حاوی و حتی تعریفاندن بیله مستغنی نوع، نوع اثرلرده
نشر ایدیلکده در .

فرانسهده ۱۶۷۹ سنه سننده قرال آلماناق نامیه
(آلماناق روآیال) ظهر - و ر ایدن اثر مؤخرأ ملی
آلماناق نامه انقلاب ایتشدر . بو آلماناقلده صفحات
قر و اوقات طلوع و غروب ایله سرایک بعض ایام
رسمیه سی و فرانسه پنایرلرینک مصادف اولدیغی
کونلر ایله ضربخانه بولمان مملکتلره دائر معلومات
تاریخیه مقید ایدی .

مؤلفی ایسه (لوران ه-ورری) اتمنده بر ذات
اولهرق ۱۶۹۷ سنه سنه قدر دوام ایددی . آندن
صکره ایستاتستیک یعنی علم اجمالی ایله مأمورین
دولتک اسامیسی درج ایددی .

۱۶۹۹ ده اون دردنجی لوئی آلماناقلری برقات
دها ایلری کوتوروب کندیسی بالذات آلماناق نشر
ایددی (!) بو آلماناقلده اک پی-وک پرنسیر ایله بعض
کلیسا امتیازاتنه دائر معلومات ویرلش و ملی آلماناق
نامی اعطا ایدلش ایدی . (آلماناق ناسیونال) براز
صکره ذوات مشهوره نك اسامیسی دخی بو آلماناقله
قیدا اولندی .

اون در دنجی لوئینک و یردیکی مثالہ مؤخرآ
اوروپانک هر طرفی امثال ایدہرک، حتی آلمانانک اک
کوچوک بر پرنسی بیله کندی دولته مخصوص
آلماناقدن محروم قلامشدن .

پروسیانک دولت آلماناقی ۱۷۰۰ سنہ سنہ تأسیس
اولمش و ساقسونیانک کی ۱۷۳۰ دە بدأ ایشدر .

۱۷۶۳ دن بری نشر ایدلمکده اولان (آلماناق
دوغوتا) بی اونیملم ؛ بو اثر اورو یاده فرمان فرما
اولان خاندانلرک و آلمانیا متفقینک مشارک اولدیغی
مخاربهلرک تعریفات و اجمالی حاوی اولهرق، هر سنہ
بر فاندلمکہ سیاسیه و برده (جزیده و قایع) نشر
ایدردی . دوشونملی در، که بو منقح سائر عمومک
خلاصه سی در ؛ و بو سنہ یوز اون آلتنجی دفعه سی
نشر اولمشدر . شمدیکی حالده ایسه کره ارضک
متمدن عد ایدیلان حکومتلرینک کافه و مجملأ احوال
سیاسیه و عالیہ سنندن خبر و یردیکی جهتہ سنوی بر
ملیون نسخه قدر سورولمکده در .

الیوم اوتوزدن زیاده آلماناق واردن ؛ و بونلرک

۱۷۶۳
۱۷۶۳

اک برنجیاری فرانسنز آلماناقلری در، که غران بر یتانیا
و آوستریا دولتلرله آمریقا جمهوری معلومات سیاه
سیه لرینه رعایت ایتکی وجائب اتفاقیه دن عدا ایشدر .

*

پارسلی ممثل مشهور (دیدو) نک سالنامه تجارت
یا خود - ۵۰۰۰۰ آدرسلی آلماناقی دخی آثار
مقبوله دندر، که سکسان ایکی سنہ دن بری بلا فاصله
دوام ایتکده در .

بو آلماناقدہ فرانسه ده بولنان کافه اما کن امیریه
و سیاسیه و مالیه و صرافیه و تجاریه و دارالصنایع
و سائر نک اسامیسی محرر اولهرق، بر جدول تهجی
ایله مراد اولنان اسم و مکان بولنور ؛ و حتی ارباب
صنایع اسملری و صنعتخانہ لری و مشهور مغازلر و تعلق
ایلدکلری خصوصات و پارسده شایان زیارت و تماشا
اولان موزهلر، کتابخانہ لر حقنہ مختصراً معلومات
و یرر .

هله فرانسه ده بو درلو اثرلرک زیاده مقبول
اولدیغندن، بر طرفدن کتابجیلرله ارباب ادب منقجیلری

خلاقك رغبتنه لايق اوله جوق خدمتدن كير و
طور مديلر .

فرانسه ده آلماناق (ده موز) و آلماناق (ده دام)
قبيلندن اولان مجاهل پك چوق وقتدن برى نشر اولنه
كشدر، كه بونلرده شاعرلر و حتى متشاعرلر بيله بر
سنه لك محصول طبيعتلريني انظار عامه يه عرض ايتكي
اعتياد ايلشدر .

*

آلمانلر ادب و تصويره و موسيقي و حكايه يه دائر
اولان منتخلريني سال بسال كوزلشديرديلر . انكلترلر
ايسه بونلري تقليد دن كير و طور ميه رق ، الكزنده
اديبلرينك محصول قلملريني منتخلرينه درج ايلدكلري
كبي ، رسملري دخي سائر ملتلردن و بلكه مقلد بهلري
اولان آلمانلردن زياده اكمل و تزئين ايلديلر . بو غيرت
فرانسزلره دخي سرايت اندرك ، او يولده تنظيم
ايتدكلري آلماناقلري اورو پانك هر بر مخالفتنه قبول
ايتدركه موفق اولديلر .

انكليرلك (فورژه مه نوت) و (كه يساق)

اسمنده كي منتخلرينك محكوكاتنه باقلمقه طويولمز .
(ايللو سريتد لوندون يوز) و (كسلس آلماناق) رسمجه
فوق الغايه ايلرلشدر .

آلمانيا ده ميدو اسمنده كي آلماناق پك چوق زمان
مقبول خاص و عام ايدى . لكن شمديدلرده آلمانيا
مطبعه جيلري هر سنه حده حسابيه صيغمن آلماناقلر
نشر ايديلورلر ؛ زيرا كنج شاعر و محررلري ايلك
جربه قلملريني بونلر اوزرنده اجرا ايتكدلر .

*

قوزموغرافيان و لو جزوي اولسون بهره دار
اولان ملتلك آلماناق نشر ايتدكلرينه بالاده اشارت
ايلشيدك . روسيه ده دخي وقتيه اوروپاده اولديغي
كبي كلپسار طرفندن ايام دينيه و خرافات منجميه ي
حاوي آلماناقلر نشر ايديلردى . صكرلري بعض
فنون و هيئته متعلق آلماناقلر تمثيل ايلدكه باشلادى .
بش اون سنه دن برى روسيه ده تصاوير و محكو -
كاته پك زياده رغبت كورولديكندن ، اليوم تصوير
و حكده هم آلمانلري و هم ده انكليرلري محبوب

ایده جک درجه لده اثرل میدانہ قویمقدہ اولدقارندن،
 بو سبیلہ آلماناق خصوصندہ دخی خلیجہ تفوق
 کوستردیار . فقط روسیہده سیرستی مطبوعات
 اولدیخی و کوچک، بیوک هر نوع نشریات مطبوعه
 قبل الطبع نظر معاینه دن کچمکده بولندیخی جهتله
 مندرجایچه غریبونک اک عادی منقحلی درجه سنه
 بیله وارہمدیلر . آندہ ایسه قباحت ارباب معرفتمده
 دکل طرز حکومتارنده اولدیخی معلومدر .

*

آلمانیاده هر سنه تاریخک بر پارچه سنی تصویر
 ایدر آلماناقلر کورولمشدر . ایتالیانلرده بونی تقلید
 ایتشدر .

اون بشجی لوئی زماننده فرانسهده آلماناقلرک
 نوعی آزمشیدی . لیکن او زمانک تأسیساتندن اولان
 آلماناقلردن بعضیسی ایوم دوام ایتمکدهدر .
 فائدهلی اولان آلماناقلر میاننده (بون ژاردهنییه)
 یعنی ایی باغچوان عنوانلی منقحلی باغچه مر اقلیلرینه
 توصیه شایان کورورز .

کذا یمک مر اقلیلری ایچون دخی (بون کوزی-
 نیه) اسمنده کی منقح شایسته اخطارددر .

فرانسه بیوک انقلابنده پاپاس (ژهراد) ک
 آلماناق مشهور اولدی . لیکن آندن صکره، هر فرقه
 کندیسنه مخصوص آلماناق نشرینه دوشدیکنندن ،
 (آلماناق پوپولر) منقح العوام و (آلماناق فالانس ته
 ریئان) و (آلماناق ایقاریئان) (آلماناق ناپولیونیئان)
 کی اثرل میدانہ چیقدی .

(آلماناق دو بون قونسهی) و آلماناق پروتستان
 نامنده کی اثرل صرف دینی ایدیلر . آلماناق دو بون
 قاتولیک اعلا حکایه ل و لطیفه لره مملو ایدی .

آلماناق دو فرانس حقوق مدنیه و حقوق سیاسیہ
 وزراعتہ و حفظ صحته دائر عوامه پک چوق و فقط
 درجه احاطه و ادراکلی نسبتنده معلومات ویرمشدر ؛
 و (آلماناق دوویل آدوقامیانی) اخلاق ناسه یاردم
 ایدن اثرل دندر .

(لو دو بل آلماناق لیثروآز) نامنده کی منقح پک
 غریب و اوقات اوزرینه (خبر مقدم) معلومات ایله

مملو اوله رق، فوق الغايه اشتهار پيدا ايتش و الان
نشر ايدلمكده بولمشدر .

راصدلردن مشهور مانئودولادرومك تريبيل
ودوبل آلماناقيله آنوئر يعنى سالنامه سنه برسنه طرفنده
جابجا ظهور ايدمك بورار فورطنه لر يا غمور لر كې
تحولات و انقلابات هوايه دائر قطعاً تخلف ايتز
معلومات و هيئت و نجومه متعلق بر خيلى اشارات
درج ايدلديكندن، فرانسه ده پك زياده شهرت بولمشدر .
بو آلماناق اون بش سنه در دوام ايتكمده در .
اصل غريبي شوراسنده در، كه مؤسسې اون ايكي سنه
اول وفات ايتش اولديغي، حالده آلماناق يته هر سنه
نشر اولنيور؛ چونكه بو ذات قبل الوفات انقلاب
بات فلكيه و نجوميه حقنده هر سنه مستجاب ايجون بر
خيلى معلومات كشف و ضبط ايتشدر .

فرانسه نك كوچوك آلماناق و قري و مخزن شايان
تصاویر اسمنده كي آلماناقلر يكرمي سكر سنه دن بری چيقيمه قده
و آلماناق دو فرانس ادوموزه دو فاميل اسمنده كي
اثر قرق يدي سنه در دوام ايدلمكده در .

بونلر هر درلو لطائف و غرائب و علمي و ادبي
بر چوق فقرات و اطايبي شاملدر .

فرانسزلرك مشهور ايلوس ستراسيون غزته سنه
منسوب اولان و او توز التي سنه دن بری نشر اولنان
آلماناق دخي كرك تصاویر و كرك معلوما تجه اك
كزيده آثاري جامع اولمق حيثيه شايان توصيه در .

سالنامه

سالنامه لفظي فرانسزجه « آنوئر » كلمه سنك
ترجه سيدر؛ آنوئر سنه معنا سنه اولان (آنه) لفظندن
مشتق در، كه سنوي نشر اولنان اثر لره علم اولمشدر .
فرانسه ده آنوئر نامي آلتنده ايلك نشر اولنان
اثر آنتيقيجی مشهور (ميلان) طرفنده ١٧٩٣ سنه -
سنده ترتيب ايديلان (لانوئر دوره پو بليكن) يعنى
سالنامه جمهوريدر .

آنوئر لرك آلماناقلردن فرقي همان بر اسم اختلا -
فندن عبارت كيدر؛ چونكه هر ايكي سي ده سنوي
مؤلفاندى اولدقلر كې، اوللرنده مطلقاً برده تقويم

شهور بولمقده در . مندرجاته کلنجه : آلماناقلر کبی
بولارده مواد متنوعه دن باحث و یاخود بر فن
مختص اوزرینه فر تبدرلر .

محتوی اولدقلری مواد جهتیه اک مهم و اک
مشهور سالنامه لر شونلردر :

آنسوئر دولقونومی پولیتیک یعنی سالنامه فن
ثروت، که فن مذکور مشاهیرندن موريس بلوق
طرفندن اوتوز آلتی سنه در نشر ایدلمکده در . بو
سالنامه هر دولتک معارفندن، ثروتندن، نفوسندن،
تجارتندن، زراعتندن، محاکمندن، بری و بحری قوه
حریه سندن، موارداتندن ما حاصل کافه خصوصاً
تندن عموماً معلومات مجمله اعطا ایدر .

مشاهیردن لوئی فیکی په نیک (لائنه سیانتیفق) یعنی
سنه علمیه سی دخی شایان مطالعه آثار علمیه دندر .
فرانسزلرک سالنامه ادبیاتی ، سالنامه دارالفنون
عمومیسی جمعیت جغرافیه و تاریخیه سالنامه سیله رصد
خانه سالنامه سی و برلینک سالنامه نجومیسی ، بروکسلک
سالنامه رصدخانه سی و اون بش کونده بر دفعه

نشر اولنان مشهور رهو و ده دوموند نام مجموعه
فنونک ادبیات و فنونه و سیاسیاته مخصوص اوله رق ،
ایکی بیک صحیفه دن عبارت هر سنه نشر ایتدیکی
سالنامه مهم و شایان استفاده اثرلردندر .

*

سالنامه لر اکثراً برر دائره رسمیه طرفندن
تنظیم و نشر اولنور ؛ انکلتره ده ، فرانسه ده ، آلمانیا ده
وسائر اورویا دولتلرینک عمومنده هر دائره رسمیه
کندی مأمورلرینک اسامیسی ناطق سالنامه لر نشر
ایدر . هله انکلتره نیک دولت سالنامه سی بویولده کی
اثرلرک جمله سنه تقوق ایتشدن ؛ چونکه مأمورین
سیاسیه و ملکیه و عسکریه سندن هر شخصک خدمت
دولته تاریخ انتسابندن اعتباراً اک صکره کی مأمور -
یتنه قدر احوال مأموره سندن و او کونه
قدر و یرمش اولدقلری مأموریلرده مدت استخدا -
مندن مجملاً معلومات و یردیکی کبی ، تقاعدلک استحقاق
قنه نه قدر مدت قالدیغنی دخی هر سنه حساب

وقيد ايلر، كه مأمورين ايچون بر نوع سجل اخلاق
حكمنده در .

*

بزده ايسه ۱۲۶۲ سنه هجر يه سي محرمنده ورجال
دولتله ايالات و اسامي ولات و وقايع مشهوره
و عموماً مأمورين منصوبه و فروق رتب شاهانه کبي،
خصوصی و رسمی بعض معلومات و تعريفات مجله يي
شامل اوله رق، اول وقت مجلس معارف اعضاسندن
بولمان احمد و فيق پاشا حضر تيرينك اثر سعي اولمق
اوزره، آلان نشر ايديلان سالنامه احداث اولمشدر .
فقط اوتوز اوچ سنه ظرفنده كرك انتظام و كرك
مندرجاچه حاصل ايتديكي ترقی ترقی دینه ميه جك
قدر جزئيدر . باخصوص ميليونلره غروشه مال
اولمش برده مطبعه (عامره) وار ايكن آلان ليطوغرا .
فيا ايله تمثيلدن قور تارلماسی شايان تعجب در .

حاشيه

منقح و سالنامه قيبانندن اولان اثرلر آثار موقوتنهك
اك كزیده و اك مفيدلندن اولدقلى جهتله اورو پا
اقوام فاضله سي مياننده كورولديكي او اوزره مملكت مزده

دخی بو يولده مدوناتك كندی سرمایه مکتسباتم
نسبتمنده اولسون ظهور و رواجی حقیقه آرزو
اولنور . حتی بو آرزو يه مغلوباً بوندن بش سنه
مقدم ۱۲۹۰ سنه سنه مخصوص اولمق اوزره
« سالنامه حديقه » عنوانیه بر منقح نشر ايلشيدم .
بو کبي اثرلرک لزوم و فائده سي ايسه ملتزم مياننده
او تاريخده هنوز تقدير ايدلامش اولسندن هر شیده
برنجی اولانلرک اوغرامقلى طبيعى اولان زيانه بزده
بو يوزدن اوغرامش ايدك . نه فائده كه فكر ترقی
مقاومت ناقابل بر حس معنوی اولديغندن ، رغبت
عموميه يي تجربه مقصديه شو قدر جق بر فداكارلغی
اختيار ايله بو اثری دخی بو سنه ايچون نشره
تصدی ايلدم . امید وارم ، كه مستقبلده بر چوق
امثالنك ظهوريني موجب اوله جق صورتده رغبت
عموميه يه مظهر اولور .

شوراسنی سويلك ايسترم : بش اون صحيفه لي
ناچير بر اثرک خلقجه مظهر رغبت اولسی بني
اغناو احيا ايدمه جکی کبي، بو رغبتك فقدانی دخی

ماده اول قدر زیانی موجب اولمز . فقط ملتی میاننده
 - آثار جیده دن اولمق اوزره - الفبا جزؤلرندن
 الك جدی و الك نافع اثرله قدر زمانمرك احتیاجاتی
 نسبتنده مدونات نافعنهك ظهور ورواجنی آرزو
 ایدن و حصول معرفت و سعادتتمزی خلیقك بو درلو
 اثرله رغبتیه متناسب بیلان بر آدمه كوره ولو یارم
 صحیفه لی اولسون بر اثر سعیک نظر اعتبار ملته
 آلمانسنی كورمك قدر كسر غیرت ایده جك بر حال
 متصور دكلدر صانیرم .

تاریخ و وضعی

(یعنی فی یوم من شهر فلان دیه تعیین اوقات)
 تاریخ لغتده - تفعیل وزننده - تعیین وقت
 ایلك معناسنه در . فقط اصطلاحده بر وقتی تعیین

ایدن شیئه اطلاق اولنور، که کندیسندن صکره، کلان
 زمان اکانسبت ایدیلیر . و وقتی تعریفدر، که بر امر
 شایعك اول حدوثنی کوسترر ؛ یعنی بر دین و بر
 دولت ظهوری ، مصائبدن مثلا طوفان و یا بر زلزله
 و آفات ارضیه و سماویه دن بر وقعه هائله حدوثنی
 کبی، که آن ظهورندن اعتبار و قید اولنور .

تاریخی قدمای فرسك تعیین اوقانده کی حسابلر-
 ینه اطلاق ایلدگری (ماه روزه) دن مورخ اوله-
 رق معربدر ؛ و یا خود فارسیده دفتر دیوان اسمی
 اولان (تاریخ) لفظندن تعریب ایلدیله ؛ دیانلرده
 وارنده هیچ برینك قولی موافق حقیقت دکلدر .

جامع قاموس، که لغت عربیهك غوامضنی تفهیم
 و تفهیمده اولان کالی جهتیه مسلم کلددر ؛ روایات
 مجووث عنهایی رد ایله صرف لغت عربیه اولدیغنی
 قید و تصریح ایلشدر .

بزم (تاریخ) وزننده تاریخ دیدیکمز تفعیل
 وزننده مصدر اولان (تاریخ) دن محرقر . عرب

ایسه تعیین اولنان وقتہ جرعه وزنندہ (ارخہ)
اطلاق ایلر .

*

تاریخک فرانسز لسانندہ مقابلی (داتہ) کلمہ -
سی اولهرق ، یالکز بر ورقه نک یازلدیغی وقتی دکل
مکانی دخی مبین در . اصلی ایسه لاتیجه « داتا »
یاخود « داتوم » در .

علم تاریخ یعنی قرونولوژی بو صنعتدن تولد
ایتمشد . دیپلوماسی یعنی تفنن بالسیاسه نک دخی بوکا
بر پیوک استنادی واردر .

مبدأ تاریخ بر زمان معروفدن اعتبار ایتمزل
ایسه تعیین وقت حاصل اولماش اولسور . بونک
ایچوندر، که شمعی خرسیمانلرجه اشهر وقومات اولان
میلاد عیسی معتبردر .

تاریخ وضعنه مبادرت میلادک اوچنجی عصرندہ
« شهدای نصاری » واسطه سیاه برنجیدن اونجی
عصره قدر حکمدارلرک فرمانلرجه دخی دستور
العمل عد ایلدی . فقط بر تاریخ قومیبوب، بر قاچ

تاریخ قونوردی . قرون وسطی ده قه نیلان تاریخلر
« فلان پادشاه دوری » و « فلان پاپا زمانی » دیه
اشارتدن عبارت ایدی . بونلرده بعض کره سنه ،
آی ، هفته ، کون و حتی بعض کره ساعت و دقیقه
بیله قید ایدیلیردی . بعضلرندہ یالکز آی تعیین او -
لهرق ، کون قید ایدیلردی . نته کیم بعضلرندہ
کوندن بحث ایدیلرک، آی اشارت ایدیلردی .

اون بردن اون بشنجی عصر میلادی به قدر
ایتالیاده و اوروپانک سائر بعض محلازنده « فلان
آیک نصف اولی » و یاخود نصفراخیری دیه تاریخ
قونیلیر، کون تعیین ایدیلردی ؛ یعنی آیک بری، اوچی ،
بشی، کبی، بر اشارته لزوم کورمز لردی . الیوم هفته -
لرک اشارتی پک نادردر . فقط شمعی اوروپاده
بعض مدققلر محراتنه کوندوز و یا کیمه نک هانکی
ساعت و دقیقه سننده اولدیغی یازارلر . هله فرمانلرده
بو خصوصه پک زیاده اعتنا ایدیلیر . حتی صباح
واقشام دخی تعیین اولمنق شرطدر .

اون اوچنجی عصره قدر اوروپاده (رومن)

تاریخی مستعمل ایدی . تاریخ میلادک استعمالی آندن
صکره در . مؤخرأً کلیسا محرراتنده رومن تاریخی
پر درجه یه قدر دوام ایلدی . اون طقوزنجی عصر
ابتداسنده کلیسا تاریخلرینک ماتقدمی دخی حساب
ایله تاریخ میلاده تطبیق ایلدیله . حتی (سن مور)
اسمنده کی پاپاس « تطبیق تاریخ » عنوانیله بر کتاب
نشر ایدرک ، رومن تاریخنک تاریخ میلاده صورت
تطبیقنی تعیین ایلدی .

(دون قیلامانسه) و (دون دوران) و (دون
قیله مان) بو علمده شهرت قزاندیله . (قورنی یه
اوربان) بو علمده اک زیاده بجر ایتشاردندر .

*

تاریخنک مکانی مبین اولسنه کلبجه : اوائلده
قراللرک متعدد پای تختلری (*) و هر پای تختده متعدد
سرایلری اولدیغندن ، تعیین موقعه کرچکدن لزوم
واردی ؛ حالا دخی مرعیدر .

(*) وقتیه بروسه وادرنه کبی ، پای تختلرده اقامت
ایلدکاری زمان عثمانلی پادشاهلری دخی محرراتنده
بلده پی قید ایدرل ایدی .

میلادک اون ایکنجی عصرندن صکره ، بو کا دهها
زیاده اهمیت ویرلیدی ؛ حتی اون اوچنجی عصر
نهایتنده سرایک هانکی دائره سننده یازلمش اولدیغنی
دخی قید ایدرلردی ! ۱۶۴۲ تاریخنده عموم اوراق
رسمیه ده تعیین مکان ایدلسنی فرانسه ده رسمأً عرضجا -
جیلره اعلان ایلدیله . پاپاسلر بو صورته پک رعایت
ایتزلدی . اون طقوزنجی عصرده آنلرده استعماله
باشلادیله .

هله باربارلرده میلادک مبدأ تاریخ اتخاذه پک
یکیدر ؛ چونکه ۱۱۵۰ سنه میلادی سنه قدر تاریخ
میلادینک عندلرنده معتبر و حتی معلوم اولدیغنی سنه
مذکورده یازیلان بر فرمانه « قویروقلی ییلدیزک
طوغوشندن اوچ سنه صکره » (!) دیه شرح ویرمه -
لرندن اکلایشیلیر . حتی (شارل سیسل) ک خلعی
دخی بر آراق فرانسلر ایچون مبدأ تاریخ اتخاذه
اولمشیدی .

تاریخ هجری

اسلامده ابتدا واضع تاریخ اولان قاروق اعظم در ،

که امام علی دلالت ایشدر. (*) هجرت نبویه شهر ربیع الاولک سکرنجی صالی کونده واقع اولغله او سنه نك اولی یعنی محرمی غره سی رؤیت و اجتماعات حسبیه جعه کونی ایدی . بناء علیه شهر عریه نك ابتدایی محرم اولیق جهتیاه هجرتدن ۲ آی کسور کون مقدم اولان غره محرمک مبدأ تاریخ اسلام اتخاذینه اجله اصحاب بیننده اتفاق آرا حاصل اوله رق ، آندن صکره ، کلان سنه لر بو حساب اوزره یوریدلدی . و عربک اسکی قاعده سنه رعایه سنه باشی ینه محرم اتخاذ ایدلدی ، که بو خصوصده اصحاب کرامک اتفاق ایلدیکی

(*) سببی شودر ، که حضرت عمر یننه حاکم

نصب ایش اولدیغی ابو موسی الاشعری یه ارسال ایلدیکی بر مکتوبک آخرینه (فی شعبان) دیه اشارت ایشلر ایدی . ابو موسی مکتوبی آلجه شعبانک سنه سابقه و لاحقه شعبانندن هانکیسی اولدیغنده اشتباه ایلدیکندن ، کیفیتی مشار الیهدن استیضاح ایله سیاه اجاع اصحاب ایله مضبوط اولان یوم هجرتدن تاریخ وضع ایلدی .

سنه هجرتک اون یدنجی سنه سی ایدی . او کونه قدر هر ییلی اشهر وقایع ایله یاد ایدرک کتابتده اول وجهله تاریخ قونیلیردی .

مثلا ذات پیغمبرینک مدینه ده اقامت پیور . دقلری سنه لک ایلک سنه سنه « سنة الاذن بالرحیل » یعنی مکهدن مدینه یه رحلتیه اذن سنه سی و ایکنجی سنه یه « سنة الامر بالقتال » یعنی مشرکین ایله محاربه یه امر سنه سی دیرلردی . و بو سیاق اوزره هر سنه نك برر اسم مخصوصی اوله رق ، نهایت اوننجی سنه یه سنة الوداع تسمیه اولمشیدی . بو قاعده دخی عادات جاهلیه دن ایدی . زیرا عرب ایام جاهلیتده متعدد وقایعی تاریخ اعتبار ایشلردر ؛ مثلا بر زمان بین العرب محترم اولان « ولید بن المغیره » نك وفاتی مبدأ تاریخ اتخاذ اولمش و براز صکره ده « عام الفیل » دخی تاریخ اعتبار ایشلر ایدی . بو ایکی تاریخک آره سی یوز یکر می سنه در .

کعبه یی بنا ایتدکلری کوندن اعتبار ایلده وضع تاریخ اولنوردی . ایشته رسالتاب افندمن جاهلیتک

بو عادتتی فسخ ایتیه رك، سنه لری آیری، آیری براسم
ایله یاد و تسمیه یه مساخ یور مشاردی . فقط مؤخرأ
بر چوق اقوام قبول اسلام ایتیه لریله دائره اسلامیه
توسع ایادیکندن، دین مبین اسلام کبی تاریخک دخی
معین و هر یرده بر اولمقلغه لزوم کورینه رك، هجرتک
اون یدنجی سنه سنده کتاتده تاریخی سنه هجرت
اعتباریله وضعه مباشرت ایلدیلر .

*

عربک ایام جاهلیده سنین قریه پی تنسیق مقصدیله
اتخاذ ایتدکاری نسی قاعده سنی تحف اولمق اعتباریله
قید ایدرز :

طائفه عرب قرك حرکت دوریه سنه واقف
اولمقلرندن، دائما ابتدای شهوری رؤیت هلالدن
اعتبار ایدرز؛ و بر رؤیت هلالدن دیگر رؤیت هلاله
قدر مرور ایدن زمانه بر آی دیرلردی. حال بو، که
بعض آی تمام اوتوز کون و بعضیسی یکر می طقوز
کون کله رك، اکسیک اولور . و بعضأده اوچ آی بر
دوزی یه هب اکسیک دوشردی . بونک اصلی ایسه

اعتبار شهورك رؤیت هلال ایله مشروط اولمقلخی
ایدی .

حج ایسه او زمان دخی ابراهیم (ع - م) ک تعیین
ایتدیکی کبی، ذی الحجه نك اوننده اجرا اولندیغی جهتله
بو حسابله یعنی رؤیت هلال ایله یوریدیلان شهور
عربیه کوره موسم حج هر زمان بر فصلک وقت
معینه تصادفی ایتیه رك، کاه بهاره، کاه شتایه، کاه خریف
وصیفه و هر بر فصلک ده اولنه، وسطنه نهایتنه دو شمک
ضروری اولدیغندن، وقت حجک هر سنه بر موسم
یعنی میوه لر و غله لر یتیشه رك، هوالر اعتدال بولدیغی
زمانه مصادف اولمقلخی ایچون قبائل عرب تدبیر
آتی بی اعلان واتخاذه قرار و یردی؛ و اوسنه نك
موسم حجنده مکده اجتماع ایلدکلرنده هر عرب بکی
طرفندن برر خطیب قیام ایدرك، دأب خطبه بی
ادادن یعنی جناب واجب الوجوده حد و نشان
صکره، خلقه خطاب ایله « ای ناس! بز سزه بوسنه
برآبی اونتدیرمق ایستیورز؛ یعنی بوسنه یه برآی دها

علاوه وبعدها هراوچ سنه ده بر کره بوقاعده بی اجرا
ایده جکر . بوندن مصفود ایسه حجک میوه لک کالی
و محمولاتک ادراکی زمانه تصادف ایته سیله
ناسک محصولی بالاستصحاب کلسی و بناء علیه هم
ایضای حج و هرده استیفای منفعت ایلیسی خصو -
صیدر . « دیدیلر . بوقرار عموماً اعیان و افراد
قبائل طرفندن قبول ایلمکله طاغیلوب ، کتدیلمر .
اون سنه ایسه محرمی نسی ایده رک ، (یعنی اونوده -
رق) کیسه اعتبار و محرمی صفره و صفری ربیع -
الاوله و شهره سائره بی دخی کذا بر برینه تأخیر ایله
ایرتسی سنه موسم حجی محرمک اوننه دوشیردیلمر .
واوسننه محرم ذی الحجه اولدی . چونکه صفری
محرم تسمیه ایله سنه باشی عد ایشلمر ایلی . ایرتسی
سنه ایسه محرم ذی الحجه اوله رق ، سنه مستقبله یه
ایکی محرم دوشیدی ، که بریسی اوسننه نک ابتداسی
اولان محرم ، دیگرکی نسی ایتدکلی محرم ایلی . او -
سنه بی اون اوچ آی یایدیلر ؛ ایشته بو حسابه کوره
اوچ سنه حج موسمی محرمه تصادف ایلیدی ؛ و آندن

صکره ، صفره نقل ایده رک ، اوچ سنه ده حج صفره
واقع اولدی . حاصلی بومنیوال اوزره حج شهرک
اون ایکیسنی ده دور ایده رک ، هر برنده اوچ سنه
قالدی ، که آنلرک کیسه لری هراوتوز آلتی سنه قریه ده
اون ایکی شهر قری اولوردی .

کیسه بو طرزده اعتبار ایدیلمر سه ، سنه قریه نک
فصولی سنه شمسیه نک فصولنه یقین اولور . ایکی
سنه یا خود اوچ سنه مرورنده موسم حج واقع
اولان آیک کیسه لکی تمام اوله رق ، کیسه ایلویه
انتقال ایلمک اقتضا ایلمکده ینه خطبای طرز معهود
اوزره اجتماع و قیام ایله داخل اوله حج سنه نک فلان
آینک اسمی اول آیدن صکره کلان آیه (مثلاً
طقسان آلتی سنه سی صفرینی طقسان آلتی ربیع الاولنه
نقل و تأخیر ایتدک) دیرلردی .

آنلر نوبته هرآی بویله نسی ایتدکلیندن بعض
یلده ایکی صفر واقع اولور و نه زمان برسندده
حرام اولان رجب و ذی القعدة و ذی الحجه و محرم

تکرر ایلسه مقضای وقت و حاله کوره برینی اختیار
ایله حرام عد ایدرلردی .
وقتا که دورنسی اون ایکی آبی تکمیل ایدهرک،
ینه شهر ذی الحجیه کلدیکنده اول سنه موسم حج
شهر مذکورک اوتجی کونته تصادف ایلدیکندن ،
رسالت مأب افندمز حج پیوردیلر، که او سنه هجرتک
اوتجی سنه سی ایدی . حتی هجرتک طقوزنجی سنه سی
حج ذی القعدةک اوتجی کونته مصادف اولدیغی
وحلیفه اول حضرت ابوبکر حج ایلدیکی حالده ،
ذات پیغمبری ایتماش ایدی . حج ایلدکلی سنه که
حجة الوداع دیه مشهوردر ؛ ایراد پیوردقلری
خطبه ده « زمان ینه اسکی حالنه رجعت ایلدی . »
دیدکن صکره ، « ان عدة الشهور .. الخ »
و « انما النسی .. الخ » آیتلرینی تلاوت و ناسی
زمان جاهلیت حسابندن منع پیوردیلر . بوجهته ییلر
و آیلر بر سابق فصول اربعه ده دور ایتمکه باشلایه -
رق ، وقت حج زمان ابراهیم ده کی کبی ذی الحجته نک
اوننده تقرر ایلدی .

شهور امه دائر معلومات

شهور عربیه :

(دور قری)

سال حال ۱۲۹۶

اوتوز سنه قریه بر دور اطلاق اولنور .
منجمین سنه نک شهر اولی اولان محرمی ۳۰ ، صفری ۲۹
کون یعنی بو سیاق اوزره برینی اوتوز دیکرینی ۲۹
اعتبار ایتمکی اصطلاح ایلدکلرندن ، بر سنه قریه
۳۵۴ کونه بالغ اولور، که شهر متساویاً یکرمی طقوز
بچق کون حساب اولنمش اولور . چونکه قریک ۲۹
کون، ۱۲ ساعت، ۴۴ دقیقه ده دورینی اکیال ایلدیکی
عند الحساب معلوم اولدیغندن ، قرق درت دقیقه
فضله بی داخل حساب ایلدیلر . و ایکنجی و ۵ و ۷
و ۱۰ و ۱۳ و ۱۶ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۶ و یکرمی طقوز-
زنجی سنه لرنیک ذی الحجته لرنی اوتوزر کون عدایله

ذکر اولئان سنه لری اوچر یوز اللی بشر کون شمار
ایلدیلر .

اوتوز سنه ده کیسه لردن ۱۱ کون حاصل اولور؛
اوتوز سنه ۳۵۴ ایام سنه یه ضرب و ذکر اولئان
اون بر کون دخی حاصل ضربه ضم ایلدلکده
۳۰ سنه قریه ۱۰۶۳۱ کونه بالغ اولور . ایشته
منجمینک شهر قریه اصطلاحیه دیدکاری بو حسابدر .
واقعا نقصاندن سالم دکلسه ده تفاوتی پک جزویدر؛
چونکه هر ییل ۲۹ ثابیه صارقق اوزره ۳۰ سنه ده
۱۷ دقیقه ۲۴ ثابیه حاصل ایده جکندن ، اشبو بیک
ایکی یوز طقسان آلتی سنه سی آخرنده ۱۲ ساعت
۳۱ دقیقه ۶ ثابیه غائب اولمش و یا تعبیر آخرله
آرتمش اولور . بناءً علیه هجرتک ۲۴۸۲ سنه سی
شوالی بر کون ضمیمه ۳۰ کون اعتبار ایلدیکی
حالده ، شو آچیقده قیامتش اوله جفندن ، تاریخ قریده
بر کون یا ککش بولاق ۲۴۸۲ سنه ، طقوزماه و کسور
ایامه محتاجدر .

*

شهور رومیه :

۱۸۷۹

بونک سنه لری شمسیه اصطلاحیه و بر سنه سی
۳۶۵ کون ۶ ساعتدر . واضع اولی رومانک بانوسی
اولان رومولوس ایسه ده ، آنک حساب و تقسیمی هج
بر فصل و موسم مطابق دکلدی ؛ چونکه سنه یی
اون ماهه تقسیم ایله بر ییلی ۳۰۴ کون اعتبار
ایلشدی ! خلفی پومیئوس ۲ آی دهها ضمیمه ۱۲ ماهه
ابلاغ ایلدی . تا « ژول سهزار » زمانه قدر بو
تاریخ دوام ایده رک ، مومی الیه ایسه میلاددن قرق بش
سال اقدم بر سنه یی ۳۶۵ کون ، ۶ ساعت اعتبار
والآن شهر رومیه دیدیکمز حساب مشوشی وضع
ایلدی .

چونکه رصد ایلمانینک تعیینی موجبجه بر سنه
شمسیه ۳۶۵ کون ، ۵ ساعت ، ۴۹ دقیقه اولدیغی
حالده ، سهزار ۱۱ دقیقه ، فضله اعتبار ایش و بو کون
فرنکی ایله بینلرنده کور یلان اون ایکی کون فرقی شو
۱۱ دقیقه تولید ایلمشدر .

اشبو تاریخی ارتودوکس مذهبنده بولنان اقوام
ایله روسیه و یونان دولتلی بطلانی بدیعی اولدیغی
حالده ، الجای تعصبه ترک ایده میورلر ایسه ده دولت
عثمانیه نك هیچ اولمز سه تاریخ جلالی بی شمسی هجری
اعتبار ایدوب ، ده قوللاماسنه و باخصوص معاملات
حسابیه و رسمیه سنده شهر رومیه بی (سنه مالیه نامیه
دها مشوش بر یولده) استعمال ایتسنه بر سبب معقول
اقامه ایلك اعتقاد منجه ممکنسزدر .

ترتیب شهری :

۱ کانون ثانی - ۲ شباط - ۳ مارت - ۴ نیسان
- ۵ مایس - ۶ حزیران - ۷ تموز - ۸ آغستوس
- ۹ ایلول - ۱۰ تشرین اول - ۱۱ تشرین ثانی
- ۱۲ کانون اولدر .

فقط دولتجه معاملات رسمیه ده سنه رومیه نك
ابتدایی مارتدن معتبردر .

شهر فرس قدیم :

سال حال

شهر ائمه دائر معلومات

۸۹

بونک دخی سنه لری شمسیه اصطلاحیه در . اسامی
و ترتیب شهری ایسه وجه آتی اوزره در .

۱ - فرور دین ماه - ۲ اردبشت - ۳ خرداد
- ۴ تیرماه - ۵ مرداد - ۶ شهریور - ۷ مهرماه -
۸ - آبان - ۹ آذر - ۱۰ دی ماه - ۱۱ بهمن ماه -
۱۲ اسفند آرمند .

بو تاریخ جشید زمانندن بدأ ایتشدر ؛ آیبری او توزر
کوندر . فرس قدیم عادتی اوزره هر بیوک پادشاه زماننده
یا خود فوق العاده بر مظفریته مظهر و یا خود فوق
المأمول بر حادثیه باعث اولان پادشاه دورنده تاریخ
تجدد و ابتدا ایدردی ؛ نته کیم وقتیه روملر و جا -
هلیت ده عربلرده تاریخ لرینی بویولده تجدید و تبدیل
ایدردی .

هر یوز ییلده برآی کبیسه اعتبار اولنه رق ،
حساب لرینی تسویه ایتکی قاعده اتخاذ ایشلر ایدی ؛
نسه کیم روملر دخی بویولده فرس قدیمی تقلید
ایشلردر .

شهر فرس ده هفته اولدیغی و کونک آیری آیری

اسمی اولدیغی ایچون یوز یکر می سنه ده بر آی زیاده
ایتمشدر . وخسه مسترقه لرینک دخی آریجه اتملری
واردر .

اسامی ایام

اورمزد ، بهمن ، اردبهشت ، شهریور ، اسفند
آرمد ، خرداد ، مرداد ، دیبازر ، آبان ، خورما ،
تیر ، جوش ، دیبهر ، مهر ، سروش ، رسن ، فر
وردین ، بهرام ، رام ، باژه ، دبیدین ، دین ، آرد ،
استاد ، آسمان ، زامیاد ، مازاسفند ، ایژان .
اسامی خسه مسترقه :

اهنوذ ، اشنود ، اسفندند ، دهشت ، هشتویش .
هر یدی کونده بر (دی) تکرر ایتدیررلر ؛
و دبیدین ، دیبارز و دیبهر دیرلر ؛ و مثلاً بر یلمده
فرور دین ماه کبسه اوله رق ، تکرر ایلسه ، ایکی یوز
قرق ییلدن صکره ، اردبهشت تکرر ایدر .
بو تاریخک آیلری کسردن سالم اولدیغندن ،
منجمین اکثر یازیلرینی بونکله حساب و تنظیم
ایدرلر .

تاریخ مذکور (یزدجرد) نام فرس پادشاهنک
فوتیله نهایت بولدی . چونکه عثمان بن عفان حضرتی
زماننده ایران فتح و یزد جرد قتل ایدلدیکی و آندن
صکره ، ایرانده سلطنت قالدیغی ایچون تاریخ تجدد
ایتمشدر .

شهور بنی اسرائیل :

سال حال ۵۶۳۹

بونک آیلری و کونلری قری در . اخبار یهوده
کوره سبب وضعی وقعه آتیه در :

حضرت موسی (علم) بنی اسرائیل ایله مصر-
دن نیسانک اون بشنجی پنجشنبه کیجه سی شمس جلده ،
قرمیزانده ایکن چیقمشلر ایدی . بنی اسرائیل نی
مشار الیهه کله رک ، « بو کیجه و یارین یوله کتمک
مناسب دکلدیر . » دیدیلر . حضرت کلیم سکوت
ایده رک ، یولارنده دوام و بحر نیلی باذن الله کذار ایله
فرعون دوچار غرق و هلاک اولمش و کندیلری
توابعیاه نجات و سلامتی بولمشدر . بناءً علیه مشارالیه

یوم مذکور ایله بشارت لندیکندن ، قومنه « بو کونی ضبط ایله هر زمانده یاد ایدک ! و هر ییل بو کونده بیرام ایدرک ، وضعنی دکشدیرمیک ! » دیه تنبیه یوردیلر . بو جهتله سنه لری شمسی و شهر لری قری حساب و استعمال اتمکه مجبور اولدقلرندن ، بیراملرینک زمانی متغیر اولماق ایچون بعض سنه لده بر آی ضم اتمکه احتیاج کوره رک ، کیسه ییلنی غبور و کیسه اولیان سنه پی بسیط تسمیه ایلدیلر . بو حسابجه کیسه ییلرینک آی لری ۱۳ اولور . برده کیسه حساب ایتدک لری ییلرک دورینی اون طقوز سنه اعتبار ایلد . کلرندن ، عربک جاهلیته کی اصولنه یفیندر . شو قدر ، که عرب زیاده ایتدیکی آبی جمیع شهوره دور ایتدیردیکی حالده ، بونلر آلتنجی آی لری اولان (آذر) ی تکرار و آلتنجی پی یدنجی به تأخیر ایدرک ، اوسنه ایکی آذر شمار ایدرلر ، که بریسی اصل آذر دیکری زیاده ایتدک لری آذر در .

رأس سنه لری رومی آی لرنندن آغستوس ایله ایلول پیننده متردد در . حضرت موسی زماننده ابتدای

شهور رؤیت هلالدن اعتبار اولنوردی ؛ مؤخرأ قوم یهود متفرق اولورق ، (قراییل) طائفه سی اولکی کبی هلال کوروغسنی اعتبار ایله اهل اسلام متلاو اقالیم ده اولان تفاوته اعتبار ایلدیلر ؛ لکن ربانیون ، که یهودک اعظمیدر . آی لرک ابدالری اختلاف اوزره اولماق ایچون برآی او توز و برآی یکر می طقوز حساب و اعتبار ایلدیلر . بو ترتیب بر درجه یه قدر دور قری یه مطابقدر ؛ شو قدر بر فرقی وار ، که آنلر کیسه و بسیطه سنه لری ناقص ، معتدل ، زائد نامیه اوچ نوع عدا ایتلر در . بسیطه ناقصه ۳۵۳ ، بسیطه معتدله ۳۵۴ ، بسیطه زائده ۳۵۵ کوندر . و کیسه ناقصه ۳۸۳ معتدله ۳۸۴ و زائده ۳۸۵ کون اولور . تاریخلرینک ابتداسی زعملرنجه هبوط آدمین معتبردر . گویا آدم ایله عصر موسی آره پیننده ۲۴۴۸ سنه و حضرت موسی ایله اسکندر پیننده ۱,۰۰۰ سنه هرور ایش ایش .

یهودک اسمی شهوری :

تسری - مرخسوان - قیسلو - توهت - سواط

آذار - نیشان - ایار - سیوان - تموز - آو - ایلول. (*)

شهور ترکیه :

سنه لری شمسی و آیلری قری اولمقده تاریخ یهود
کییدر ؛ لکن بونلر آی ابتدالری تقویملری مقتضا -
سی اوزره اجتماع حقیقیدن اعتبارایدلر ، که شهر
زائدلری بحسب الاجتماع بعینه سنه نك بر یرنده واقع
اولور .

ترك آیلرینك ایللری :

آرام آی - ایکند آی - اوچنج آی - تور تونج
آی - بیتشنج آی - آلتنج آی - یدنج آی - سکزنج آی
- طقوزنج آی - او تینج آی - بیرنکچ آی - جغشاباط آی .
رأس سنه لری آرام آی اوله رق ، قبل الزوال
اواسط دلوده اولان اجتماعه مصادف اولمق شرطدر .
تاریخ مذکورک ابتدایی زعملرنجه آفرینشدن
معتبر و عالمک عمری اعتقادلرنجه یوز آلتمش (ون)
وهر (ون) حسابلرنجه اون بیک سنه شمسیه در .

(*) بو اسامی فی الاصل مشهور سریانیه دن اخذ

و بعضلری تحریف اولمش در .

بو تاریخده تقسیم و ترکیب خصوصنده نه قدر دقت
ایدلدیکی ، ونه قدر ادوار مختلفه اعتبار اولندیغی زیج
اربانه معلومدر . ایوم ماوراء النهر خلیقندن اکثر
قبائلک قوللاندقلری شهر بودر .

جنکیر اخفادندن منجم مشهور اولغ بک حسابات
هیئت بونک اوزرنه یورتمشدر ؛ زیج ایلخانی دخی بو
قاعده دن ایرلماشدر .

شهور قبط :

سال حال ۱۵۹۶

آیلری و کونلری شمسی اصطلاحی اولمقده تاریخ
یهود کییدر ؛ کذلک کسر زائد ، ربع تام اوله رق ، هر
درت ییلده بر کیسه اولمده دخی آنکله مطابقدر .
فقط بو تاریخک آیلری اوتوزر کون اعتبار ایدلد -
یکندن ، دائما سنه آخرنده اولان آیدن صکره بسیطه
سنه سنده ایسه خسه مشرقه ، کیسه سنه سنده ایسه
آلتی کون ضم ایدیلیر .

شهور قبطیه نك اسامیسی :

توت - بابہ - هاتور - كیهك - طوبه -
امشیر - بر مهات - برموده - پشتش - بونه -
ایب - مسری .

سنه لرنك ابتداسی دائماً شهر توتدر ؛ شمس سنبله
پرچنك اون آلتنجی درجه سنه نزول ایتدیکی وقته
مصادفدر . تاریخ مزبور روم قیصر لوندن بت پرست
اولانلرك آخری دو قلیتینانوس دارالسلطنتی اولان
رومیة کبری (روما) دن مصر ونواحیسی خلقی
ایله جنکه قیام ایلدیکی کوندن ابتدا ایدر ؛ ایوم
مصرده حتی معاملات رسمیده یله شهر قبطیه
مستعملدر .

شهور ملكیه یاخود جلالی :

سال حال ۸۰۱

سلچوقیانردن جلال الدوله ملكشاهك وزیرى
اولان مشهور نظام الملك بدایع علیه و حکمیة نك
ترقیسی امرنده واقع اولان اقدامات معارف پرورا -

نهسی جله سندن اولمق اوزره هجرتك ۴۶۷ سنه سنده
ارباب هیئتدن عمر بن خیام ، و ابوالمظفر ، و میمون واسطی
و عبدالرحمن حارثی و محمد خازن ، و حکیم لوکری
و امثالی خندا ق منجمینی جمع ایله ۴۷۱ سنه
هجریهسی رمضانینك اوننجی کوندن اعتباراً مجدداً
حساب و وضع ایتدیردیکی تاریخ شمسی یه تاریخ جلالی
اسمنی ویردیرمشدر .

بونده فرس قدیمك - بالاده مسطور اولان -
اسامی شهرینی استعمال ایلدیلر ؛ فقط مثلاً فروردین
ماه قدیم و فرور دین ماه جلالی دیه قید و تفریق
ایلدیلر .

اوسنه شمسك برج جله تحویلی فروردین ماه
قدیمك یگرمی سکرنجی کوننه تصادف ایلدیکندن ،
یوم مذکوری اول فروردین ماه جلالی اتخاذا ایدرک ،
او یگرمی سکر کونی کیسه اعتبار ایلدیلر . و شمسك
حوتدن جله قبل نصف النهار نقل ایتدیکی کون ، که
« نوروز سلطانی » تسمیه ایتدکری کوندن ؛ آنی
رأس سنه اولمق اوزره قبول ایتدیلر . چونکه سنه
شمسیة حقیقیه یه مبدأ اتخاذه انب اولان سنهده

درت کون یعنی ایکی تساوی لیل ونهار کونلریله
 اطول واقصر ایام اولان دیگر ایکی کون اوله رق ،
 آنجق یوم اعتدال ربیعی موالید ثلثه یه نسبتله یوم
 دلالت کبی اولدیغندن ، آنی مبدأسنه اعتبار ایلدیله .
 بونک سنه لری بروجہ بالا سنه شمسیه حقیقیه
 اولغله اوچ سنه سی اوچ یوز آلتمش بشر کون اعتبار
 اوله رق ، دردنچی سنه سی کیسه یعنی ۳۶۶ کون
 اولور ؛ فقط هریدنچی دفعه کی کیسه بشنچی سنه یه
 تأخیر ایدیلرک ، یوز اوتوز سنه ده ۳۲ دفعه کیسه
 اولق لازم کلیرکن ، ۳۱ دفعه واقع اولور ؛ و بونکله
 ۱۳۰ سنه ده فرق ایده جک بر کون دخی قیادیلر .
 بناء علیه تاریخ ملکینک سنه لری شمسیه حقیقیه اوله -
 رق ، بونده عددو ایام اعتباری مقصود بالذات اولیوب ؛
 هر یوم اعتدال ربیعی یعنی نوروز ، سنه باشی اوله جغندن ،
 کون حسابجه واقع اوله یاه جک خطانک بوکا قطعاً
 دخلی یوقدر .

ما حاصل تاریخ جلالی تمامیه فن همتیه موافق
 اوله رق ، ترتیب ایدلش اولدیغندن ، شمسی یه قدر

امم سالفه و متأخره ده اتخاذ اولنان تاریخلرک اک
 طوغریسی در .

بونى ایکی صورتله استعمال ایدرلر : بر طاقى عدد
 ایامه باقیوب شهور شمسیه حقیقیه اولق اوزره هر بر -
 جی بر آى اعتبار ایله قبول آتش ؛ و دیگر طاقده تسهیل
 حساب ایچون آیله ری اوتوزر کون اعتبار ایدرک ،
 فضله فالان بش و یا خود آلتی کونی دخی سنه آخرینه
 علاوه ایلش در . بو اعتباره کوره تاریخ ملکینک
 سنه لری شمسی حقیقی اولدیغی حالده ، آیله ری شهور
 شمسیه اصطلاحیه اولمش اولور .

شهور افرنجیه

سال حال ۱۸۷۹

تاریخ افرنجی تاریخ رومینک حساب ملکى یه
 تطبیقا تعدیل و اصلاح ایدلشی در . میلادک ۱۵۸۲
 سالنده یاپا بولنسان اون اوچنچی غره غوآر نقطه
 اعتدال ربیعک حسابجه مارتک یکر می برینه مصادف
 اولق بلغی لازم کلیرکن ، تاریخ رومی یه کوره مارتک

اون برینه تصادف ایلدیکنی کورونجه بونک - تاریخ
رومی بخشنده مشروح اولدیغی اوزره - ۱۱ دقیقه
فضله اعتبار ایلدیسندن نشأت ایلدیکنی لدی الحساب
کشف ایله تاریخ رومی ده کی کبی، هر درت ییل کیسه
عد اولنه رق، شباطک ۲۹ صایلمسنی و فقط ۱۱ دقیقه
فضله دن ۴۰۰ سنه ده او چ کون قدر برمدت بریکه -
جکندن، بوفضله یی یدیرمک ایچون هر یوز سنه باشی
کیسه اعتبار اولنیه رق، یالکز درنجی یوز سنه کیسه
اتخاذ اولنسنی تعیین و تصحیح ایله تاریخ رومینک
حساب مشوش و سقیمنی بوجمله اصلاحه موفق
اولمشدر. بناء علیه ۱۷۰۰ و ۱۸۰۰ و ۱۹۰۰
سنه لرنده کیسه اولیبوب ۲۰۰۰ و ۲۴۰۰ و ۲۸۰۰
وهلم جری هر درت یوز سنه ده شباط آخرینه بر کون
زیاده ایلدیکه قرار ویرلدی.

بو قرارک تاریخ اعلاننده قاتولیک مذهبنه تابع
اولان ملتارک اکثریسی قبول ایتدکاری حالده،
بعضیسی بر عصر و بعضیسی ایکی عصر صکره قبول
ایلدیلر.

الیوم خرسه تیاندردن اورتودوقس مذهبنده
بولنانلردن ماعداسی عموماً بو تاریخ ایله عمل ایلدیکه درلر؛
حتی ژاپونیا ییلر بیله بوندن بش سنه اول کندی
سنه لرینی فرنکی یه تطبیق ایله بو حسابی اختیار و اعلان
ایلدیلر.

غره غوآر زماننده رومی ایله فرنکی بیننده ۱۰
کون فرق واردی. انکلیرلرک تاریخ قبولی اولان
۱۷۵۲ ده ۱۱ کون ایدی؛ زمانزده ایسه ۱۲ کون
اولدی. مرور ازمان ایله ۱۳، ۱۵ و ماه و سال
اوله جغی معلومدر. یا حال بویله اولنجه هیچ بر حساب
و قاعده یه اویمیان شهور رومیه یی الیوم محافظه ده
باخصوص عثمانلیلرجه - همده جلالی کبی الده
بر حساب منتظمه موجود ایکن، - نه مجبوریت
واردر بیلنهمز!.....

غره غوآر بر سال شمسی ۳۶۵ کون، ۵ ساعت
۴۹ دقیقه اعتبار ایتشدرد؛ راصدرک اثباتنه کوره بر
سال شمسی ۳۶۵ کون، ۵ ساعت، ۴۸ دقیقه، ۱۵ ثانیه،
۶ ثلثه اولدیغندن، شو کسور جزوی درت یوز

سنه ۲ ساعت، ۱۶ دقیقه، ۲۳ ثانیه، ۳ ثالثه به بالغ
و بر کون فضله بولمق ۴۲۰ سنه یدی، سگز ماهه
متوقفدر .

تاریخ الهی

یا خود شهر الهیه

سال حال ۲۲۴

۹۶۳ سنه هجریه سنک ربیع الاخرنده و تاریخ
جلالینک ۴۷۷ نجی سنه سی اسفند آرمذ آینک اونجی
کوننده جلوس ایدن جلال الدین محمد اکبر که هندده
سلطنت سورن بابر شاه اولادندر؛ یوم مذ کوری
مبداء تاریخ اتخاذ ایدهرک، «تاریخ الهی» تسمیه
ایلدی . بونک سنه لری شمسیه حقیقیه اوله رق، عمو-
ماً خصوصات دیوانیه ده استعمال ایلدی . و شهر
ینه اسم و شهر جلالیه بی قبول ایدهرک، شو قدر،
که فلان ماه الهی دیه فرق ایتدیردی . اصول
تاریخ لری عینیه تاریخ ملیکی کبی اولدیغندن،

تفصیلنه احتیاج کورولمامش، و دولترینک انقراضیه
برابر بوده استعمالدن قالمشدر .

فرانسزلوک شهر جمهورییه سی :

سال حال ۸۸

بو تاریخ فرانسه برنجی جمهوری نک یوم اعلانندن
مضبوطدر، که رأس سنه لری فصل خریفدن بر کون
اول (واندومیئر) آیندن باشلار .
آیلری اوتوزر کون اولمقده عینیه جلالی کبی در؛
فقط برای اوچ (هفته) به منقسم اولدیغندن، بو-
حسابلری هیچ برامتک حسابنه بکزه مز . کونلرک
آیری آیری اسم مخصوصی اولدیغنی کبی، برنجی،
ایکنجی، اوچنجی کون دیه اونجی کونه قدر صایلییر .
(هفته) مقامنده اولان عشر اول بتدیکننده تکرارینه
برنجی و ایکنجی دیه صایلییر . ومثلاً (فلوره آل)
آینک عشر نانیسنک یدنجی کونی دیه هانکی عشر ایچنده
قاچنجی کون اولدیغنی تعیین اقتضا ایدر .
شهورک بلاکسر اوتوزر کون اولسی جهته سنه

آخرینه مصادف اولان آیدن صکره خسته مسترقه ضم
ایله اکل حساب ایدرلر .

بر طاقی ده کونلره نبات و چچک و سائره اسملری
ویردیلر ؛ مثلاً فلوره آل یعنی چچکلی آیک ایلك
کوننه (کل) تسمیه ایتدکلری کبی (نیووس) یعنی
بلوطلی آیک ایلك کوننه دخی (طوربه کوموی) معنا -
سنه اولان (طورب) نامنی و بر مشلر ایدی .
خسته مسترقه لاینک برنجی کوننه (عید فضیلت)
ایکنجیسنه (عید ذکاء) اوچنجیسنه (عید اشتغال)
در دنجیسنه (عید افکار) ایشجی کوننه (عید
مکافاة) تسمیه ایتشلر ایدی .

بو بش کون هیچ بر شیه مشغول اولیه رق ،
بیرام ایدرلر ؛ و ایام سائرده هیچ بر نام ایله یورطی
طوتمزلر ایدی . چونکه انقلاب کیرده عادات دینه
عموماً لغو ایلدیکی کبی ، (اعزه) نامنه طوتیلان
یورطیلر دخی لغو و حتی کلیسار بیله سد ایدلش
ایدی . تاریخ مزبور بیوک ناپولیونک ایمپراطور لغنه
قدر دوام ایلدی .

نوروز « سلطانی »

یکی کون ، معناسنه در . سنه ده ایکی کونه اطلاق
اولتور ، که برینه نوروز عامه دیگرینه نوروز خاصه
دیرلر .

نوروز عامه — فرور دین ماهک ایلك کور -
نیدر ، که شمک برج حلاک نقطه اعتدالنه تحویل
ایلدیکی آن دن معتبردر .

وجه تسمیه سی فرس قدیم اساطیرنده شو یله
مسطوردر : « جناب آفریننده کون و مکان عالی
و آدمی اول کونده خلق ایلدی ؛ و کواکبک جله -
سی او جلرنده و او جلر دخی نقطه جله بوته رق ،
نجوم و افلاک او کونک او آنده دورانه مأمور
اولدی . »

ینه اساطیر فرس حکمنجه پیشدادیاندن پادشاه
مشهور جشید ، که نام اصلیمی جمدر ؛ کویا اقطار

دخی طولاشه رق ، آذربایجان ولایتنه وصولنده
 اویری استخسان ایتش و مرتفع بر موقعنده جبهه سی
 سمت شرقه متوجه بر مرصع تخت تصنیع و بنا ایلدنی
 فرمان ایله یوم معهودده زراننده اباس شاهانه لر
 اکتسایله و باشنده بر تاج مرصعه تخت مصنوعه
 او طور مش و کونش طلوع ایدوب ، ده عموماً اول
 حوالی بی الوان ضیایه غرق ایلدیکندن ، هر کس
 بو تماشای شعشعه بخشادن محظوظ و قریر العین اوله -
 رق ، « بو کون بر روز مسعود و مستنادر . » دیه
 او کونی تسعید و « نوروز » تسمیه ایتش ایش .
 پهلوی لساننده شعاع و پرتوه (شید) اطلاق
 اولنور ، که جم لفظنه اوندن صکره اضافه ایله
 چشمید دیشاردرد . او کون بیرام و بعدما هر سال
 یوم مزبورده بو رسمی اجراده اهتمام ایلدیلر .

*

نوروز خاصه - فرور دین ماهک آلتنجی کونته
 اطلاق اولنور ؛ دیرلر ، که او کوزه چشمید شاه تخت
 سلطنته جلوس ایدرک ، دولتتک ارکان و خواصنی

جمع ایله امور دولت و احوال رعیتنه متعلق و صایای
 عادلانه ایرادنن صکره ، حضاره کلمات آتیه ایله خطاب
 ایلدی : « حق سبحانه و تعالی حضرتلری جله -
 مزنی تکنای عدمدن و سعستسرای وجوده کتیره -
 رک ، شرف عقل و شعور ایله اجناس حیوانات
 و بهائم ممتاز ایلدی . بناءً علیه جله مزه لایق اولان
 تمیز صولزه آبدست آله رق ، درگاه الهییه سجده
 کنار شکر و سپاس اولمقدر . بعدما بو کونی ضبط
 ایله رسم مزبوری هر سال اجرایه اهتمامکز مطلوبو -
 بمدر . »

آندن صکره ، فارس خلقی یوم مزبوری « نوروز
 خاصه » ایله تسمیه ایلدیلر .

اکسره عجمک بهر سنه نوروز عامه ایله نوروز
 خاصه آره سننده اون آلتی کون ظرفنده ارباب
 حاجانک مسؤلاتنه مساعدده ، محبوسینی اطلاق ، روز
 و شب عیش و طرب و صفا و صحبتله امرار اوقات
 ایتک داب دیرینلری ایدی .

*

نوروز سلطانی — فرور دین ماه جلالینک
ایلك كونیدر ، که جلال الدین ملک شاهک امریله
حساب و اتخاذ اولنان شهرور جلالیه نك تاریخ وضعی
اولان ۴۷۱ سنه هجریه سی رمضانک او تبحی کونندن
اعتبار ایدلیکی جهتله او کونی (نوروز سلطانی)
تسمیه ایدیلر ؛ و هر سنه شمسک برج حله انتقال
ایدلیکی کون رسم آیین اجراسنی تسیب ایله عید
ربیع حکمنه قویدیلر . بو قاعدهیه دولت عثمانیه نك
اوائل ظهورنده ده رعایت ایدیلر و خواص دولت
یوم مخصوصده پادشاهی تبریک و بر برلینی تسعید
ایدلر ایدی .

کیسه

کبس اولمش یعنی طولدیرلمش سنه یه دنی .
(تأیثی موصوف اعتباریله در .)
سنه کیسه بو معنادن در ، که کندی ایچون
بر کون سرقت اولمش سنه یه اطلاق اولنور .
و کیسه سنه شمسیه نك هر درت سنه سنده بر واقع
اولور ، که اوچ یوز آلتش آلتی کون اولدیغی
یلدیر . درت سنه ده بر کسور ایامنی جمع ایدرک ،
شباط آخریه زیاده ایدرلر ؛ و اکا اصطلاح منجمینده
فضل السنه تعبیر اولنور .

سنه شمسیه ۳۶۵ کون و ربع کون اولغله دورانله
درت سنه ده بر ۳۶۶ کونه بالغ اولور .
شهور رومیه و افرنجیه ده شباط ۳ سنه بسیطه ده
یکرمی سکزر و دردنجی سنه ده ۲۹ کون اولور ، که
اول یوم زائده و اول سنه یه کیسه اطلاق اولنور .
جلالیده ایسه شهرور اوتوزر اولدیغندن ، بسیطه

۱۱۰ سالنامه ابو الضیا

اولان اوچ سنهده خسه مسترقه ایله ۳۶۵ کون
اولهرق ، دردنجی سنهده خسه مسترقهیه بر کون
ضم ایله ۳۶۶ کونه ابلاغ ایدیلمیر .

سالنامه ابو الضیا

ایستاتیسیتیک
قیمی

کره ارض اوزرنده کوچوک بیوک حکومتارک
مقدار اهالیسیله ، اتساع اراضیسی ناطق علم
اجالیدر . (*)

(حروف هجاء اوزره مرتبدر .)

آرژان تن جمهوری (امریقاده) * مساحه ممالکی :
۱۶۰،۱۰۱۰ مربع کیلومتر . - نفوسی :
۱،۷۲۳،۳۵۲ - بو مقدارک ۸۹۷،۷۸۰ نفوسی ذکور ،
۸۴۵،۵۷۲ نفوسی اناثدر . - آرژان تن جمهوریته
هر طرفدن سنوی ۷۰ بیك قدر مهاجرت وقوع
بولمدهدر .

آلمانیا امپراطورلغی * سطح ممالکی : ۵۴۴،۴۵۰
مربع کیلومتر - ۱۸۷۱ تحریر نفوسنه نظراً مقدار
اهالیسی ۴۱،۰۰۹،۹۹۹ نفوسدر . (۱۸۷۳ سنه -
سنده کی حساب حکمنجه) $\frac{1}{4}$ ۲۵ میلیون پروتستان ،

(*) اشبو معلومات موريس بلوچك رسمى و هر
دولتجه حکمی مرعی اولان سالنامه فن ثروتندن اتقاط
اولمشدر .

۱۱ میلیون قاتولیک ، ۵۰۰ بیك یهودی موجود
اولهرق متفقین دخی داخل اولدیغی حالده مقدار
مجموعی ۶،۷۷۷،۸۰۳ ، ۴ نفردر .

فی ۲۰ مایس ۱۸۷۶ تاریخلی رسمی غزتهنک اعلا-
نته کوره ، آلمانیا تک نفوس موجوده سی ۴۲،۷۵۷،۸۱۲
نفر ایمش .

آمریقا (دولت متحده) سی * سطح اراضیسی :
۱،۸۰۴،۳۵۱ و قرای ملحقه سنک ۶،۰۱۹ ، ۱،۲
جعماً ۳،۰۱۰،۳۷۰ مربع انکلیز میلی در .

انهار ایله کوللر ۲۴۰،۰۰۰ مربع میلدر ، که بالا-
ده کی مقداره ضمیمی حالنده ۲،۲۵۰،۳۵۱ میله بالغ
اولور .

اهالیسی : ۱۸۶۰ ده ۳۱،۴۲۵،۰۸۰ نفوس ایدی ؛
۱۸۷۰ تحریر نفوسنده ۳۸ میلیون ۵۵۸ بیك ۳۷۱
کشی اولدیغی تبین ایتدی .

ملاحظه

آمریقاده نفوسک اون سنهده بو قدر تزايدیته

سبب دنیانک هر طرفندن قطعه مذکورهیه وقوع
بولان مهاجرتدر ؛ چونکه آمریقانک کرك (اتازونی
فدهرال) تسمیه اولنان جمهوریت کبرایی و کرك
سائر جمهوریتیری بو خاکدان ایچنده ارباب حریتک
کعبه سی حکمی بولمش و هر بر یرده استعداد واستقبال
لنجه مخاطره کورن حریت افکار اصحابی اورایه
شتابان اوله رق قطعه مذکوره یی کندیارینه وطن
ثانی اتحاد ایتکده بولمش در . حساب متوسطله سنوی
یالکز یوک جمهوریتیه ایکی یوز الی بیسک کشی
هجرت ایتکده در . مجامعک حجمی مساعد اولسه
ایندی او باندیه بر علم اجالی ویره بیلیردک .

انشالله ایکنجی نسخه سنی نشره موفق اولورسه ق
کله جک سنه هر دولتک هر درلو احوالی حقنده بر
مکمل فهرست معلومات کوریلور .

آنهالت دوقه لغی * سطح ممالکی : ۲,۳۲۲ مربع
کیلومتره - نفوسی : فی ۳۱ کانون اول ۱۸۷۵ تحریر
نفوسنه نظراً ۲۱۳,۶۸۹ نفوس در . مقرر حکومت :
دهسو شهری . نفوسی : ۱۷,۴۶۴ .

آستریا - مجار * سطح ممالکی : آوستریا قطعه سی
اطلاق اولنان جهت ده ۳۰۰,۰۰۰,۲۳۲ مربع کیلومتره ،
و مجارستان و قروآتیا پارچه لرنده ۳۲۲,۳۲۸ ، که
جعاً ۶۲۲,۵۶۰ مربع کیلومتره در .

نفوس :

۲,۰۲۱۷,۵۳۱ اوتریش

۱۵,۴۱۷,۳۲۰ مجار و قروآت

۲۶۹,۵۷۷ هر اوچ قطعه سکانندن عسکر

۳۵,۹۰۴,۴۳۶ یکون

ویانه ده ۶۰۷,۵۱۴ نفوس موجود اوله رق ،
حوالیسییه یعنی ویانه یه التصاق ایتش اولان محلات
ایله برابر مقدار اهالیسی ۸۲۵,۱۶۵ نفوسدر ، که
استانبول سکاننه متقار بدر .

اسپانیا قراللی * سطح ممالکی : ۵۰۳,۰۴۵ مربع
کیلومتره . - اهالیسی : ۱۸۷۲ تحریرینه کوره
۱۶,۵۰۰,۰۰۰ - پای تخت : مادرید ، سکانی :
۲۹۸,۴۲۶ نفوس در .

مشهور شهرلری : بارسلون ۱۸۸,۹۴۸ - سه -

ویل ۱۱۸۲۹۸ - و الانس ۱۰۷،۷۰۳ - مالاغا
 ۹۴،۱۳۴ - مورس (مرسیه) ۸۷،۸۰۳ - قادیس
 ۷۱،۵۲۱ - ساراغوس ۶۷،۴۲۸ - غرناطه ۶۷،۳۲۶
 نفوسی حاویدر .

اسوه پچ - نوروپچ قرالغی * سطح ممالکی :
 ۴۳۹،۹۱۵ مربع کیلومتر - اهالیسی : ۱۸۷۱
 تحریرینه نظراً ۴،۳۰۴،۱۷۷ - پای تخت - استقهولم
 شهری ، اهالیسی : ۱۳۸،۵۱۲ نفوس در .

نوروپچ * سطح اراضیسی : ۳۱۷،۸۰۰ مربع
 کیلومتر و . - اهالیسی : ۱۸۷۱ تحریرینه نظراً
 ۱،۷۶۰،۰۰۰ - پای تخت : قریستیانانا شهری در ،
 اهالیسی : (واروشاریله برابر) ۶۶،۶۵۷ نفوس در .
 هر ایکسینک مقدار اراضیسی ۷۵۷،۶۱۵ مربع
 کیلومتر و مقدار اهالیسی ۵،۹۶۴،۱۷۰ نفوس در .

ملاحظه

قرال هر سنه هر ایکی پای تخت ده شورای امتک
 رسم کشادنده بولمقاه مکلفدر ، فقط صورت دائمه -

ده استقهولم شهرنده مقیمدر . چونکه قور دیپلوما
 تیق یعنی هیئت سفری اورادهدر .

اسویچره (جمهوری) * سطح ممالکی : ۴۱،۴۱۸
 مربع کیلومتر و - اهالیسی : ۱۸۷۰ تحریرینه کوره
 ۲،۶۶۹،۰۹۰ - مقر جهوریت : بهرن شهری ،
 اهالیسی : ۳۶،۰۰۱ نفوس در .

ایتالیاقرالغی * سطح ممالکی : ۲۹،۷۴۵ مربع
 کیلومتر و . - اهالیسی : ۱۸۷۱ تحریرینه نظراً
 ۲۶،۸۰۱،۱۵۴ - پای تخت : روما شهری : اهالیسی :
 ۲۴۷،۲۹۷ نفوس در .

ایران شاهلغی * سطح ممالکی ۱،۴۲۷،۴۰۰
 مربع کیلومتر و - اهالیسی : تخمیناً ۸ دن ۹ میلیونه
 قدر ؛ تقریباً ۳ میلیون مقصداری حال بداوتده خیمه
 نشین . - پای تخت : طهران ، نفوسی : مجهول .

اقاطور : (جمهوری) * سطح ممالکی : ۶۹۳،۲۸۰
 مربع کیلومتر و - اهالیسی : ۱،۱۱۰،۰۰۰ بوندن ۶
 یوز بیکی بیاض ماعداسی زنجی در . - مقر جهور :
 کیتو شهری اهالیسی ۷۰،۰۰۰ نفوس در .

اولده نبورغ غراندوقه لغی * سطح ممالکی :
 ۶,۳۹۹ مربع کیلومتر و - اهالیسی فی ۳۱ کانون
 اول ۱۸۷۱ تحریرینه کوره ۳۱۶,۶۴۰ - مقر حکو -
 مت اولده نبورغ شهری . اهالیسی ۱۴,۹۲۸ نفوس
 در .

باد غراندوقه لغی * سطح ملکی ۱۵,۳۱۱ مربع
 کیلومتر و - اهالیسی فی ۳۱ کانون اول ۱۸۷۵
 تحریرینه نظراً ۱,۵۰۶,۵۳۱ نفوس در . بونکده
 یوز بیکی پروتستان مذهبنده در . - مقرر حکومت :
 قارلسروهه قصبه سی . اهالیسی : ۲۶,۵۸۲ نفوس در
 باویه را قرالغی * سطح ممالکی : ۷۵,۸۶۴ مربع
 کیلومتر و - اهالیسی : فی ۳۱ کانون اون ۱۸۷۵
 تحریرینه نظراً ۵,۰۲۱,۸۳۲ - پای تخت : مونیخ .
 اهالیسی : ۱۶۹,۴۷۸ نفوسی در .

برونزویق دوقه لغی * سطح ملکی : ۳,۶۹۰
 مربع کیلومتر و - اهالیسی : فی ۳۱ کانون اول
 ۱۸۷۵ تحریرینه کوره ، ۳۲۸,۳۵۱ - دار الملکی :
 برونزویق شهری ، سکانی ۵۸,۰۰۰ نفوس در .

بره زلییا ایمپراطور لغی * سطح ممالکی : ۷,۰۰۰
 ۸,۱۳۰ مربع کیلومتر و اهالیسی : ۹,۷۰۰,۰۰۰ -
 پای تخت : ریو دو ژانیرو شهری . اهالیسی :
 ۲۷۵,۸۰۰ نفوس در .

بره م (مملکت مستقله) سی * سطح ملکی :
 ۲۵۷ مربع کیلومتر و - اهالیسی : فی ۳۱ کانون اول
 ۱۸۷۵ تحریری موجبجه ۱۴۲,۶۴۵ - برم شهری
 اهالیسی : ۸۳,۰۰۰ نفوس در .

بلجیقا قرالغی * سطح ممالکی : ۲,۹۴۵,۵۳۹
 هکتار . - اهالیسی : ۱۸۷۳ تحریرینه کوره
 ۵,۳۵۳,۰۰۰ - پای تخت بروسل شهری ، اهالیسی :
 فی ۳۱ کانون اول ۱۸۶۶ تحریرینه کوره ۱۶۳,۴۳۴
 و حوالیسندگی ۸ محله ایله ۲۸۶,۸۲۷ نفوس در .

بولیوی جمهوری * سطح ممالکی : ۱,۳۱۵,۰۲۲
 مربع کیلومتر و - اهالیسی : ۱,۹۸۷,۳۲۵ - مقر
 جمهور سوکر شهری ، سکانی : ۲۳,۲۰۰ نفوس در .
 پاراغهی جمهوری * سطح ممالکی : ۱۵۰,۰۰۰

مربع کیلومتر - اهالیسی : ۲۲۱,۰۷۹ نفوس در .
 پورتوغال قراللیغی * سطح ممالکی : ۹۱,۰۱۳
 مربع کیلومتر - و آطه لینه مساحت سطحیه سی :
 ۳,۸۳۶ مربع کیلومتر - اهالیسی : ۴,۳۲۳,۹۹۳
 و آطه لنده ۳۶۲,۱۰۵ - پای تخت : لژبون شهری ؛
 اهالیسی : ۲۷۵,۰۰۰ نفوس در .

په بیا (فلنک) قراللیغی * سطح ممالکی : ۴۲,۸۴۱
 مربع کیلومتر - اهالیسی : ۱۸۷۳ تحریرینه
 نظراً ۳,۷۱۶,۰۰۰ - پای تخت (تشریح) : آمستر
 دام شهری ؛ اهالیسی : ۲۸۱,۸۰۵ - پای تخت
 (تنفیذ) : لاهی شهری ، اهالیسی : ۹۳,۰۸۳
 نفوس در .

په رو جمهوری * سطح ممالکی : ۱,۳۱۱,۸۶۷
 مربع کیلومتر - اهالیسی : ۱۸۶۶ تحریرینه نظراً
 ۸۶۵,۰۰۰ - مقر جمهور : لیمیا شهری ، اهالیسی :
 ۱۲۱,۴۶۲ نفوس در .

چین امپراطورلغی * سطح ممالکی : ۳,۵۰۰,۰۰۰

مربع کیلومتر - ۱۸۶۴ تحریر نفوسنه نظراً اها .
 لیسلی : ۳۶۰,۲۷۹,۸۹۷ - پای تخت : پکینغ شهری ؛
 اهالیسی : ۱,۶۵۱,۵۰۰ نفوس در .

شهر مذکورده ۱۸۷۲ ده ۳,۶۶۱ نفر اجنبی
 بولنیوردی ؛ بومقدارک ۱۷۷۱ نفری انکلیر ، ۵۴۱
 نفری آمریقان ، ۴۸۱ نفری آلمان ، ۲۳۹ نفری فرانسز ،
 ۵۶ نفری اسپانیول و سائره ایدی .

دانمارقه قراللیغی * سطح ممالکی : ۳۸,۲۰۸
 مربع کیلومتر - اهالیسی ۱۸۷۴ تحریرینه نظراً
 ۱,۸۷۴,۰۰۰ - پای تخت : قونپهاق شهری .

۱,۷۶۹,۵۸۳ نفوسی لوئر مذهبنه یعنی پروتستانلغه
 منسوب اوله رق ، ۱۸۵۷ نفر قاتولیک ۲۱۲۸ مور -
 مون ، یعنی تعدد زوجاتی جائز کورن مذهب اربابی
 در . نسلاً روم و یهودی اولان متباقی اهالیسی
 آن بان تبدیل مذهب ایتمکده و سنوی دانمارقه یه
 خیلی مهاجرت وقوع بولمده در .

روسیه امپراطورلغی * سطح ممالکی : مربع

کیلومتر	
اوزوپا قطعہ سندھ	۴,۸۶۵,۵۶۷
فینلانڈیادہ	۳۵۰,۵۴۱
یکون، اوروپادہ	۴,۸۶۵,۱۰۸
قفقاسیادہ	۴۰۷,۵۹۷
سیر یادہ	۱۱,۴۲۵,۷۱۵
مرکزی آسیادہ	۲,۲۵۴,۳۰۵
یکون، آسیادہ	۱۴,۲۸۷,۶۱۷
یکون عمومی	۱۹,۱۵۲,۷۲۵

بو مقدار ۱۸۷۷ سنہ سیچون نشر اولتان بلاق سالنامه سندھ دولت مشارالہانک احوال خصوصیہ سی حقنہ ویریلان معلومات صرہ سندھ مقید اولہرق، فقط آندن صکرہ ترکستاندہ و محاربه اخیرہ نتایجندن اولیق اوزرہ بسارایا ایله آناطولیدہ توسیع ملک ایاسی جہتلہ روسیہ ممالکنک شمیدیکی مساحہ سطحیہ سی کلہ جک سنہ کی مجلہ مزیدہ تصحیح وقید اولنور.

ممالکی	یکون	اناک	ڈکور
اوروپا قطعہ سی	۶۹,۲۶۴,۵۴۱	۳۵,۱۵۴,۳۳۱	۳۴,۲۱۰,۲۱۰
فینلانڈیادہ	۱,۸۴۳,۲۵۳	"	"
یکون، اوروپادہ	۷۱,۴۰۷,۶۹۴	"	"
قفقاسیادہ	۴,۵۸۳,۶۴۰	۲,۱۵۶,۸۴۴	۲,۲۲۴,۷۹۶
سیر یادہ	۳,۳۲۷,۶۲۷	۱,۶۱,۲۴۶	۱,۷۱۶,۳۸۱
مرکزی آسیادہ	۲,۶۲۶,۲۴۶	۱,۲۷۵,۱۸۳	۱,۱۵۱,۰۶۳
یکون، آسیادہ	۱۵,۵۳۷,۵۱۳	۵,۰۴۳,۲۷۲	۵,۴۹۲,۲۴۰
یکون عمومی	۸۰,۷۴۵,۳۰۷	"	"

(فتوحات معلومہ دن طولانی تراید ایلن نفوس خارج حسابدر)
 ۱۸۶۷ دە روسیہ نك فقط اوروپا قطعہ سندھ کی ممالکندہ بولتان اہالیسنک
 مذهب و قومیت اوزرینہ وقوع بولان تقسیماتی ناطق ارقاعدر:

مذهب	یکون	اناک	ذکور
خرق اور تودوقس	۵۲,۱۶۹,۱۷۹	۲۶,۸۷۴,۲۰۱	۲۶,۲۹۴,۹۷۱
سق تر	۹۲۶,۶۲۱	۴۹۴,۸۶۶	۴۳۱,۷۶۵
خرق اونی	۲۲۹,۲۶۰	۱۱۷,۹۳۸	۱۱۱,۳۲۲
غزه غوربان آرمیلری	۲۷,۱۳۶	۱۸,۱۴۰	۱۸,۹۹۶
قاتولیک رومن	۷,۲۰۹,۴۶۴	۳,۶۹۶,۸۴۷	۳,۵۱۲,۶۱۶
پروتستان	۲,۵۶۵,۳۵۴	۱,۳۲۳,۴۴۴	۱,۲۴۱,۹۴۴
یهودی	۲,۶۱۲,۱۸۹	۱,۳۴۲,۴۷۵	۱,۲۶۹,۷۰۵
مسلمان	۲,۳۵۹,۳۷۲	۱,۱۹۴,۶۲۳	۱,۱۹۴,۷۴۹
بت پرست	۲۵۵,۹۷۵	۱۲۱,۷۹۹	۱۳۴,۱۷۶
یکون	۶۹,۳۶۴,۵۴۱	۳۵,۱۵۴,۳۳۱	۳۴,۱۰۰,۲۱۰

رومانیا پرنسلیکی (اولاح بغدادان) * سطح
 ممالکی : ۱۵۳,۷۷۴ مربع کیلومتر و ۰-۱۶۱,۶۶۱,۴۴۲
 مقر حکومت : بکرش شهری ؛ ۱۴۱,۷۵۴ نفوس
 ایلی . بسارایانک رومانیاده کی پارچہ سی روسیہ یہ
 ودو بریجہ رومانیایہ انتقال ایلی کی جہتہ مقدار
 نفوس و آراضیسی بوسنہ صورت صحیحہ تعیین
 اولتہ مز .

زنکبار پادشاہلخی * پای تخت اولان زنکبار
 جزیرہ سنک مساحہ سطحیہ سی : ۱,۶۰۰ مربع
 کیلومتر و اہالیسی : ۱۰۰ بیگ - ممالک بریہ سنندہ کی
 اہالیسی ۵۰۰ بیگ نفوس اولق اوزرہ مقیدر .

پادشاہی : سلطان برغش .

ژاپونیا ایمپراطورلخی * سطح ممالکی : ۳۷۰,۰۰۰
 مربع کیلومتر و . اہالیسی : ۸۷۲ دہ اجرا ایتدہ
 کلری مکمل شہر نفوس موجنبجہ ۸۲۵,۱۱۰,۳۴۰ - پای
 تخت : یہ دوشہری ، اہالیسی : ۳۲۱,۷۸۰ نفوسدر .
 ژاپونیا خلقی ایچندہ ۱۴ پرنس ۱۵ پرنس
 ۲,۶۶۶ اصلزادہ ، و ۲۲۱,۴۶۷ راہب و راہبہ و بھ

صنغه نامزد ۱۰۲،۴۷۷ ذکور و اناث وارد .
 نسواندن بر چوغی مساعی رجاله اشتراك
 ایلدیکنندن، تجار و سائر اصناف خدمتارنده مستخدم
 یوز بیکرله قادین بولندیغی کبی، اعمال شاقه ده یعنی
 چفتلک کرده ۶،۸۶۶،۴۱۲ قادین خدمتکار موجوددر .
 ساقس قرالغی * سطح ممالکی * ۱۴،۸۶۷ مربع
 کیلومتر - فی ۳۱ کاتون اول ۱۸۷۱ تحریرینه کوره
 اهالیسی : ۲،۵۵۶،۲۴۴ - پای تخت : دره ساد
 شهری، اهالیسی : ۱۷۷،۰۸۶
 ساقس آلتانبورغ دو قه لغی * سطح ممالکی :
 ۱،۳۱۵ مربع کیلومتر - اهالیسی ۱۴۵،۸۴۴ مقرر
 حکومت : آلتانبورغ شهری، نفوس ۱۹،۹۶۹ .
 ساقس - قوبورغ - غوتا دو قه لغی * سطح
 ممالکی : ۱،۹۷۰ م . کیلومتر - اهالیسی : ۱۸۲،۶۷۳
 - مقرر حکومت : غوتا شهری، نفوسی : ۱۲،۸۱۲
 ساقس - ماینین ژان دو قه لغی * سطح ممالکی :
 ۲،۴۶۶ م . کیلومتر - اهالیسی ۱۹۴،۴۶۳ - مقرر
 حکومت : ماینین ژان شهری، نفوسی : ۸،۸۷۶ .

ساقس - وایمار دو قه لغی * سطح ممالکی :
 ۳،۶۱۷ م کیلومتر - اهالیسی : ۲۹۲،۹۲۳ - مقرر
 حکومت : وایمار شهری، نفوسی ۱۵،۹۹۸
 سن دومینیق جمهوری * سطح ممالکی ۱۳،۰۰۰
 م . کیلومتر - اهالیسی ۱۰۰،۳۰۰ - مقرر جمهور -
 سن دومینقو شهری، نفوسی : ۱۵،۰۰۰
 سن سالوادور جمهوری * سطح ممالکی ۱۸،۹۰۶
 م . ک - اهالیسی : ۷۵۰،۰۰۰ - مقرر جمهور :
 سان سالوادور شهری، نفوس ۴۰ بیك .
 سیام قرالغی * سطح ممالکی : ۶،۵۷۶،۰۰۰
 م . ک - اهالیسی : ۵ دن ۶ میلیونه قدر مخمن .
 دیمک، که بهر میلیون ۱۰۰ بیك مربع کیلومتروده
 تقریباً ۱ میلیون نفوس مسکون . - مقرر حکمداری :
 بانغ کولک شهری، اهالیسی : ۴۰۰،۰۰۰ نفوس . بونک
 ۲۰۰ بیکی چینلی در .
 شیلی جمهوری * سطح ممالکی : ۴۱،۴۱۸
 م . ک - اهالیسی : ۲،۰۲۹،۷۶۷ - مقرر جمهور
 سان تیاغو شهری، نفوس : ۱۴۸،۲۶۴ .

صرب پرنسلیکی * سطح مالکی : ۴۳,۵۵۲
 م. ک. - اهالیسی : ۱,۲۱۶,۱۸۶ - مقر حکومت :
 بلغراد ، نفوس ۲۷,۸۶۹

(نیش و حوالیسی صربستانه التحاق ایتدیکی
 جهته تزايد ایدن نفوس و اراضیسی مقصداری بو
 حسابك خارجنده در .)

عثمانلی امپراطورلغی * سطح مالکی : ۲ میلیون
 ۸۵ بیك ۵۹۴ مربع کیلومترودر (*)
 آناتولی و عربستانده

نفوس

۱۰,۹۰۷,۰۰۰ خداوندکار - آیدین - قونییه -
 آنقره - قسطنونی - سیواس -
 طربزون - قبریس - ازمید .
 ۱,۹۰۶,۰۰۰ ارضروم - دبار بکر - حلب -
 لبنان .

بغداد ۲,۷۵۰,۰۰۰

حجاز - یمن ۹۰۰,۰۰۰

۱۶,۴۶۳,۰۰۰

آفریقاده

طرابلس غرب ۷۵۰,۰۰۰

تونس ۱,۵۰۰,۰۰۰

مصر سفلی ۲,۷۷۹,۶۶۷

مصر علیا ۱,۱۶۳,۹۹۵

مصر وسطی ۵۱۹,۵۳۳

۱۸۴۸ سنه میلادیه سنندن ۱۸۷۰ ۵۹۲,۵۵۰

سنه سنه قدر مصرده وقوع

بولان مولودات

کذا ۱۸۷۰ ده ۵۲,۴۹۹

نفوس اجنبیه ۸۵,۰۰۰

مصرک یکیدن تحت حکمنه کچن ۳,۵۰۰,۰۰۰

ممالک زنجیه ده تقریباً

یکون مصر ۸,۶۹۵,۲۴۳

یکون عمومی ۲۷,۱۰۸,۲۴۳

پای تحت اولان قسطنطینییه نك مع بلاد ثلاثه یعنی

ایوبدن آیاستفانوس - سودلیجه دن روم ایلی قواغی -

و آناتولی قواغندن قنار باغچه سی و اطهر - اها -

لیسی : ۸۵۰,۰۰۰ - اجنبیلر و لیمانده کی کیمیلر خلقیه
برابر گاه بر میلیوندن ۵۰ بیک نقصان و گاه اللی بیک زیاده
تخمین اولنور . ملاحظه

(*) روم ایلنده کی نفوس عثمانیه پی ایستاتستیکلر
۹,۹۸۰,۰۰۰ عدد قید ایشلر ایدی ، روم ایلینک
حال حاضر ی ایسه محتاج ایضاح دکلدر . بو سببیه
نه متباقی آراضینک مساحه سی ونه ده نفوسک مقدر ی
حقنده معلومات صحیحه اعطا اولنه بیلیر .

شو قدر وار ، که الیوم آرنؤ دلق حال بکرده
بولندیغی وقوم مزبورک مقدر ی بر بچق میاونی
متجاوز اولدیغی کبی قوصوه و سلانیک ولایتلرنده
دخی بشیوز بیک قدر نفوس تخمین ایدلدیکنه و برده
بوسنه و هر سکنک استیلاسی بالطبع محدود اوله رق
بو ایکی قطعده ایسه ۱ میلیون ۲۰۰ بیک دن زیاده
اهالی بولندیغنه و شرقی روم ایل ایله ادرنده دخی
ایکی اوچ یوز بیکدن زیاده نفوس بولنه جفنه کوره روم
ایلنده کی ممالک عثمانیه ده ینه ۳ میلیون ۷ یوز بیکدن
زیاده عثمانلی قالمق لازم کلیر .

غران بریتانیا و ایرلندا قراللیغی * سطح ممالکی :
۱۸۷۱ تحریرینه کوره

مرجع میل مربع کیلومتر و نفوس اسامی ممالک			
۵۰۹,۸۲۳	۱۳۱,۸۴۰	۲۱,۲۷۷,۵۲۴	انگلتره
۷,۳۹۸	۱۹,۱۵۳	۱,۴۲۶,۵۸۴	غال پرنسلکی
۳۵۴	۹۱۶	۱۴۴,۴۳۰	آجاسانت آطه سی
۴۰,۶۸۵	۷۹,۴۴۳	۳,۳۵۸,۶۱۳	اسقوچیا
۳۱,۷۵۵	۸۲,۲۱۴	۵,۴۰۲,۷۵۹	ایرلندا
"	"	۲۰۷,۱۹۸	بری و بحری
			مملکت عسکره

۱۲۱,۱۱۵ ۳۱۳,۵۶۶ ۳۱,۸۱۷,۱۰۸ بیکون

درت سنه صکره ۱۸۷۵ ده اجرا اولنان تحریر
نفوسده مقدار مزبورک ۳۳ میلیون ۶۰ بیکه
واردیغی و ایرلنده اهالیسی اولان قاتولیکلرک مقدا-
ری ده ۵ میلیون ۶ یوز بیکه بالغ اولدیغی کورو-
لشدر .

لوندرده ۱۸۷۱ تحریر نفوسنده ۳ میلیون
۲۵۱ بیک ۸۰۴ نفوس قید ایدلش ایدی . فی ۳۰

حزیران ۱۸۷۵ ده بو مقدار ۲۰۰ بیک نفر دها
آرتہرق ، ۳ میلیون ۴۴۵ بیک ۱۶۰ نفوسہ بالغ
اولمشر .

لوندرہ نک مساحہ سطحیہ سی ۱۲۲ مربع انکلینز
میلی یعنی ۱۲۹ میلیون ۱۷۵ بیک ۲۸۲ مربع زراع
اعشاریدر . درونندن جریان ایدن (تامیز) نہری
۱۰،۹۹۷،۰۱۸ مربع ذراع اعشاری تشکیل ایدر .
سوقاقرلہ جادہ لک طولی ۱،۵۰۰ انکلینز ملیہ
یعنی ۲،۴۱۳،۸۰۰ ذراع اعشاریہ مساویدر .

انکلترہ مستملکاتی

انکلترہ نک تابعیتندہ بولنان ممالک کرک وسعت
اراضی و کرک کثرت اہالیجہ اک جسیمی ہندستاندر .
اوسترالیا ایلہ آمریکا و آفریقادہ کی مستملکاتی ایکنجی
اوچنجی دردنجی درجہدہ قالیر . ایشتہ غران
بریتانیادن ماعداد شو اوچ قطعہدہ کی نفوس موجو-
دہسی وجہ آتی اوزرہ اولہرق ، بونلر دہ اقوام
مختلفہدن عبارت وادیان متنوعہیہ تابعدرلر . انکلترہ
دولتی مسلمان اولہرق ، ۴۰ ملیون نفوسہ حاکمدر .

۱۹۰،۲۸۴،۸۱۸ عموماً مستملکاتندہ کی تبعہ سی
۳۳،۰۶۰،۰۰۰ غران بریتانیادہ کی اہالیسی
۲۲۳،۳۳۴،۸۱۷ بیکون

غانہمالا جہوری * سطح ممالکی : ۲۷،۰۰۰ م .
ک . - اہالیسی ۱،۲۰۰،۰۰۰ مقر جہور : غانہمال
شہری ؛ ۴۰ بیک نفوس .

فاس پادشاہلخی * سطح ملکی : ۷۵۲،۱۷۰ م .
ک . - اہالیسی ۷ دن ۸ میلیونہ قدر . مقر سلطنت
فاس ؛ نفوس ۸۸،۰۰۰ - مراکش ۷۰۰،۰۰۰

فرانسہ * سطح ملکی : ۵۲،۹۵۷،۶۷۵ ہکتار
یاخود ۵۲۸،۵۷۷ م . ک . - اہالیسی ۱۸۷۲ تحریر -
ینہ نظراً ۳۶،۱۰۲،۹۲۱ نفوسدر . - پارسدہ او
زمانکی تحریر حکمنجہ ۲،۲۲۲،۰۶۰ نفوس وار
ایدی . الیوم ایکی بچق میلیونی منجاوزدر .

(جزایر و سائر مستملکاتی خارج از حسابدر .)
قوچنجین - یاخود - آنام امپراطورلخی * سطح
ملکی : ۵،۳۵۶،۴۴۰ م . ک . - اہالیسی : ۱۵ دن
یکرمی میلیونہ قدر - امپراطور مقری : ہوٹہ فو .

قولومبیا جمهوری * سطح اراضی : ۱۰۰۱۰۰۱۶۰
م. ک. - اهالیسی ۲۹۰۰۰۰۶۳۳ - مقر جه-ور :
بوغوتا شهری ، اهالیسی ۴۰۰۰۰۰

قوستاریقه جمهوری * سطح ملکی : ۵۵۰۳۹۳
م. ک. - ۱۸۷۰ تحریرینه کوره اهالیسی ۱۷۵۰۰۰۰
- بو مقدار ۱۲ بیک کشیده ۱۰ کتیبسی مدنی
قصوری عالم وحشت پرورده سی ایتمش .

لوبک (مملکت مستقله) سی * مساحه ناحیه سی :
۲۸۳ م. ک. - نفوس ۵۶۰۹۱۲

لوقسنبوغ غراندوقه لغی * سطح ملکی : ۲۰۵۵۴
م. ک. - اهالیسی ۱۹۷۰۵۲۵ - لوقسنبورغ شهری
نفوس : ۱۴۰۶۳۵

مکلنبورغ - شهوره ن غراندوقه لغی * سطح
ممالکی : ۱۳۰۴۴۲ م. ک. - اهالیسی : فی ۳۱ کانون
اول ۱۸۷۱ تحریرینه نظراً ۵۵۷۰۸۹۷ - مقر حکو-
مت : شهوره ن ، نفوسی : ۲۹۰۸۰۴ - روستوق
شهری ساحلده اولهرق مکمل بر لیانی ، مشهور بر
دارالفنون و ۳۰۰۹۸۰ نفوسی واردر .

مکلنبورغ - استرلیتر غراندوقه لغی * سطح
ممالکی : ۲۰۷۲۵ م. ک. - اهالیسی : ۹۶۰۹۸۲ -
مقر حکومت یکی استرلیتر شهری .

مکسیقا جمهوری * سطح ارضیسی : ۱۰۹۲۱۰۲۴۰
م. ک. - اهالیسی : ۱۸۶۸ تحریرینه نظراً (یعنی
ایمپراطورلنک فسخیه جمهوریته اعلانندن صکره)
۹۰۱۷۳۰۰۵۲ - مقر جه-وریت : مقسیقو شهری .
اهالیسی ۲۰۵۰۰۰۰ نفوسدر .

بیوک شهرلندن غادالازارا ۹۰ بیک ، پوئبلا ۸۵
بیک ، غانا جواطو ۵۰ بیک ، سان لوئی ۴۰ بیک نفوسی
شاملدر .

نیقاراغا جمهوری * سطح ممالکی : ۱۵۰۰۰۶۵۰
م. ک. - اهالیسی : (۱۸۵۵ اجرا اولنان تحریره
کوره) ۲۶۴۰۰۰۰ -

بو کونه قدر ۳۰۰ بیک نفوسه بالغ اولدیغی
قویاً تخمین اولنیور . جمهور مزبور اهالیسندن
۴۰ بیک بیاض قصوری رنجی در .

ونه زوئلا جمهوری * سطح ملکی : ۱۰۱۰۱۰۳۱۵

م. ک. - اہالیسی : ۱۸۷۳ تحریر حکمنجہ
۱۹۴، ۱۷۸۱ - مقر جہ-ور : قاراقابی شہری ،
۵۰،۰۰۰ نفوس

وہرتانبرغ قرالغی * سطح ممالکی : ۱۹،۵۴۰
م. ک. - ۱۸۷۵ تحریرینہ کورہ نفوس : ۱،۸۸۱،۵۰۰
- مقر حکومت : استوتغارت شہری ، نفوسی :
۹۱،۶۲۳

ٹوروغای جہوری * سطح ممالکی : ۱۸۶،۹۲۰
م. ک. - نفوس : ۴۵۰،۰۰۰ - مقر جہ-ور :
موتہ ویدہ او شہری ، اہالیسی : ۱۸۷۵ تحریرینہ نظراً
۱۰۵،۷۱۱

یونان قرالغی * سطح ممالکی : ۲۵،۱۸۹ م. ک.
- نفوسی ۱۸۷۰ تحریرینہ نظراً ۱،۴۵۷،۸۹۴ -
مقر حکومت : آتہ شہری قدیمی ، نفوسی ۴۴،۵۱۰
اسکلہسی اولان پیرہ ایلہ برابر ۵۰ بیکہ بالغ اولور.

تمت

معارف عمومیہ

معارف عمومیہ نک اوروپادہ حقیلہ فرما نفرما
اولدیغی ممالکت انکلترہ اولدیغی ایچون بزده مجله مز-
ده اورادن ابتدا ایتکی مناسب عد ایلدک . اگرچه
آمریکا جہوریت مجتعه سندہ معارف عمومیہ متعلق
وسائلده اوروپانک اک معرفتپورور ملتی اولان انکلترہ
وفرانسه خلقنه تقدم ایدلمش ایسده بزه نسبتله او پر
دنیا حکمنده اولان قطعہ مذکورہ احوال معارفندن
زیرده بحث ایدہ جکز .

انکلترہ

انکلترہده معارف نظارتی یوقدر . هر یرک
معارفجه محتاج الیہی هر نه دن عبارت ایسه او یرک
پارلامنتوده بولنان مبعوثی آنک حصولنه ساعی اولور.
تعیم معارف امرنده کی تخصیصاتی ایسه (قومون)
یعنی دائرہ بلدیہ ہیئتتری اخذ وصرف ایلر .
تحصیل و خواجه لک سر بستدر . هر ایستیان

خواجه اولور؛ مکتب آچه ییلیر . هر ایسته دیکی
یولده اصول تحصیل اتخاذ ایدر .

متوفی لورد روسل اجباری تحصیل ایچون
وقتیه خیلجه چالشدیسه ده مرامی ترویج اولمندی .

۱۸۶۸ ده اولنان تحقیق و معاینه دن اکلاشلدی،
که عموماً غران بریتانیا جزائرنده یوز ارکک ده فقط
۳۲ کشی و یوز قادین ده ۴۸ قادین امضا قویمق
بیلیمور .

بو معاینه ده جاهل قالان طاقک عمه و چقجی
صنفی اولدیغی تعیین ایلدیکندن ، او محذورک دخی
تهوینی ایچون سیار خواجهلر استخدای تکثیر
ایدلی .

پارلمنتونک غران بریتانیاده ۱۸۷۱ سنه سننده
مجدداً تشکیل اولنان مکتبلر ایچون جسته جسته
تخصیص ایش اولدیغی مبالغ ۸۲۰،۸۲۷ لیراستر .
لین ایدی . حال بو ، که یتیش سنه سننده مجدداً
تأسیس ایدیلان مکتب ایچون ویردیکی پاره ۳۶۹،۵۰۲
لیرا ایدی .

یوقاریکی ۸۲۷،۸۲۰ لیرا وجه آتی اوزره صرف
اولمشدر :

لیرا استرلین محل صرفی ۳۴،۶۲۹
مکتب ابتداییه انشآت و تعمیراتی و تفریش

و تنظیمی ایچون .
مقدما حسن خدمتی مشهور اولان معلم
و معلملره عطیه تشویقیه .

۳،۶۶۷ مذاکره جیارک او سنه لک تخصیصاتی .

۴۳،۵۰۸ سیار خواجهلره (*) معاونت نقدیه
ویتشدردیکی شاگردان ایچون مکافات
اقچه سی .

۷۲،۵۱۲ صبیان یوک مکتبلرینک مصارف متفرقه سی .

(*) سیار خواجهلر مکتبی اولمیان قریه لره و معینه
محتاج اولان چقجی و معدنلرده مستخدم عملرک
چوجوقلرینه مخصوص صدر ، که مناوبه ایله قرایی
سیر و چوجوقلری تعلیم ایلرلر . آمریقاده ده
بویله در .

۶۲۵ کیچه لی کوندوزلی مکتبلرله صنایع مکتبلر-
 ینک و سرسری چوجوقلره مخصوص
 مکتبلرک مصارف متفرقه سی .
 ۶۰،۸۸۹ بو ایشلرک تسویه سنه مأمور اولانلرک ینه
 او سنه لک معاشلری .
 ۲۲،۶۷۲ ینه بو مکتبلرک او سنه ایچون هیئت
 اداره سی معاشی .
 ۴،۵۸۸ مصارف متنوعه .
 ۵۴۲،۸۹۸ مصارف مقننه سنویه سی .

۸۲۰،۸۲۷ بکون

۱۸۵۵ سنه سنیدن آلتش طقوزه قدر سبقت ایدن
 سنه لده انکلتره ده مکاتب ابتدائیه نک عددیله آنلره
 دوام ایدن شاگردانک مقداری حقنده رسماً تنظیم
 اولنان جدولدر .

سنین	مکتب	شاگرد
۱۸۵۵	۴،۸۰۰	۵۶۹،۰۷۶
۱۸۵۶	۵،۱۷۹	۶۴۵،۹۰۵
۱۸۵۷	۳،۳۹۸	۷۰۰،۸۷۲

۱۸۵۸	۶،۶۴۱	۷۲۱،۷۴۴
۱۸۵۹	۶،۵۸۶	۸۸۰،۱۳۱
۱۸۶۰	۷،۲۲۷	۹۶۲،۹۳۲
۱۸۶۱	۷،۵۰۵	۱،۰۲۸،۶۹۰
۱۸۶۲	۷،۵۶۹	۱،۰۵۷،۴۲۶
۱۸۶۳	۷،۷۳۹	۱،۰۹۲،۷۴۱
۱۸۶۴	۷،۸۹۱	۱،۱۳۲،۲۹۱
۱۸۶۵	۸،۴۳۳	۱،۲۴۶،۰۵۵
۱۸۶۶	۸،۷۵۳	۱،۲۸۷،۶۰۴
۱۸۶۷	۹،۳۴۰	۱،۳۹۱،۱۰۰
۱۸۶۸	۹،۸۹۴	۱،۵۲۷،۶۶۵
۱۸۶۹	۱۰،۳۳۷	۱،۶۳۹،۵۰۲
۱۸۷۰	«	۱،۹۴۹،۰۲۶

بو مکاتب ابتدائیه طوغریدن طوغرییه معارف
 اداره لرینک معرفتیاه کشاد و اداره اولنان مکتبلردر .
 یوقسه انکلتره ده خصوصی مکتبلر واردر ، که
 آنلرک شاگردانی بو حسابک خارجنده و مقصدار
 شاگردانی بر قاچ یوز بیکدن عبارتدر .

نایباً مکاتب عالیّه متنوعه ده تحصیل ایله مشغول
پر میلیونه قریب شاگرد موجود در .

فرانسه * معارفك فرانسزلر بیننده حائز اولد-
یعنی رغبتی تعریفه احتیاج یوقدر صاینرز .

چونکه شمس معرفت شرقدن غیبوت ایلوبده
منطقه غریبه دن طلوع ایتدیکی کوندن بری اوقطعه-
بی حقیله اضاء ایلش صاینلیر ؛ شو قدر وار ، که
معرفت پرورلک نامنه ضیای معرفته پرده کشلک ایدن
فرقلر شمسی به قدر اک زیاده فرانسه ده سلطنت
سورمش ایدی .

قرالردن هانریلر ، لوئیلر وقتندن بیوک کوچوک
ناپولیونلره یعنی درت بش یوز سنه اولدن تا زمانزه
قدر فرانسه ده مکتبلره ، تربیه عامه به پک چوق خدمتلر ،
همتلر سبقت ایتش در . نه چاره ، که دیاده انحصار
تحتنده بولنان هر شی لایق اولدیغی استعداد ایله
تناسب حاصل ایتک قابل اولهمیه جغندن ، فرانسه ده
دخی بو وسائط مکتبله دن حقیله استفاده عامه حاصل

اوله ماشیدی . چونکه مکتبلر پاپاسلرک ید غالبه سنده
محصور ایدی .

اوچنجی جمهور ایسه مکتابی همان نصفیت
درجه سنده پاپاسلردن قور تارمغه و معارف نظارتک
اقتدارینی دخی یالکز اداره جهتنه حصر ایتکه
موفق اولدیغی جهتنه شمسی فرانسه ده دخی تربیه
عمومیه انکلیرلرک و آمریقالیلرک طرز ترقیسنی حائز
اولمغه باشلامشدر .

با خصوص ادبای سیاسیوندن ژول سیمون ایله
الیوم خارجیه ناظری بولنان موسیو وادینغتونک
معارف نظارتلرنده تربیه ابتدائیه مکتبلری لایق
اولدیغی درجه لده تنظیم و لزومی قدر تکثیر
ایدلش والان معارف امرنده نقصان کورینان
خصوصاتک جبرینه چالیشلمقده بولمشدر .

اقول قومو نال

یعنی دوائر بلدییه طرفندن اداره اولنان

مکتبلر

ایستاتیسیتیق - معارف عمومیہ

۱۴۵				
۴,۲۷۴	۳,۷۹۵	۳,۵۱۵	۹۸,۶۴۸	۴
۴,۸۳۷	۴,۲۵۹	۴,۴۸۷	۱۰۴,۰۸۳	۵
۳,۹۱۸	۳,۸۳۹	۳,۶۰۳	۹۹,۱۱۵	۶
۳,۴۸۷	۳,۰۳۵	۲,۵۲۴	۷۵,۴۳۸	۷
۱,۵۳۹	۲,۷۵۳	۲,۵۲۷	۷۰,۲۵۹	۸
۳,۸۵۸	۳,۲۰۸	۳,۱۵۸	۱۰۶,۲۲۱	۹
۵,۵۱۶	۴,۲۹۵	۴,۰۹۳	۱۱۶,۴۳۸	۱۰
۹,۹۱۹	۷,۱۲۸	۷,۴۰۷	۱۴۹,۶۴۱	۱۱
۵,۴۹۷	۲,۷۲۰	۳,۹۹۸	۷۸,۶۳۵	۱۲
۵,۲۲۴	۴,۰۴۸	۴,۰۳۰	۷۰,۱۹۲	۱۳
۴,۷۰۲	۳,۴۲۶	۳,۳۲۲	۶۵,۵۰۶	۱۴
۴,۸۱۰	۳,۶۴۱	۴,۱۶۳	۶۹,۳۴۰	۱۵
۲,۵۲۹	۲,۲۵۷	۲,۵۰۶	۴۲,۱۸۷	۱۶
۵,۸۳۱	۴,۵۳۸	۴,۷۳۰	۶۳,۱۹۳	۱۷
۸,۵۹۰	۶,۰۶۵	۶,۰۲۳	۱۳۰,۴۵۶	۱۸
۷,۰۸۳	۵,۱۰۵	۵,۲۳۹	۸۸,۹۳۰	۱۹
۶,۷۹۱	۵,۱۶۳	۵,۰۲۳	۸۷,۴۴۴	۲۰
۱۰۰,۹۵۸	۸۰,۱۱۰	۷۸,۷۵۸	۱,۷۹۹,۹۸۰	یکون
۵				

سالنامہ ابو الضیاء

۱۴۴

بلدیہ لاندہ رهبان و راہبات لاندہ یکون

۱۷,۲۲۲	۶,۲۲۰	۱۱,۰۰۲
۳۷,۷۲۶	۱۸,۰۳۷	۱۹,۶۸۹
۳۴,۶۶۴	۱۹,۳۷۴	۱۴,۶۹۰
۸۹,۶۱۲	۴۳,۶۳۱	۴۵,۳۸۱

یکرمی دائرہ بلدیہ منقسم اولان پارس شہرینک
 هر بر دائرہ سندہ مقید اولان نفوس ایله سن اوزرینه
 تخصیص ایدیلان مکتبہ لاندہ موجود قیز و ارکک
 چو جو قارک مقدارینی ناطق جدولدر .
 مکتب ملیه

دوائر	مقدار اهالی	اوغلان	قیز	صیبیان
	۶ دن ۱۳ باشنه	۶ دن ۱۳	۲ دن ۶	
	قدر	قدر	قدر	
۱	۸۱,۶۱۵	۲,۴۶۷	۲,۷۷۱	۳,۱۴۶
۲	۱۹,۹۰۹	۴,۴۴۳	۲,۵۱۷	۳,۳۰۲
۳	۹۲,۶۸۰	۳,۴۹۴	۳,۵۳۸	۴,۵۹۵

لهستانده ۱۷۵،۰۰۰ نفوسه ۱ مکتب ، و بالتیق
ایالتلرنده ۲۰۰،۰۰۰ نفوسه بر مکتب ، فینلاندا
۲۸۴،۰۰۰ نفوسه بر مکتب اصابت ایدیور .
عموم روسیهده ۹،۹۵۵ مکتب اولهرق بونلرک
عمومنه ۲۸۰،۰۰۰ شاگرد دوام ایتکدهدر ، که هر
مکتبه ۳۰۰ شاگرد دوشر .

روسیهده تربیه عمومییه متعلق وسائط اوروپاده
بو درلو وسائطك اتخاذا امرنده کوستریلان اقدام
و همتر نسبتنده مانعلهزه تصادف ایتکدهو اوروپانک
اکثر بلادنده تحصیل جبری اولدیغی کبی روسیهنک
اکثر بلادندهده جهالت عمومیهنک ادامهسی تحت
مجبوریتدهدر !

ممالک مجتمعه * آمریقانک بعض طرفلرنده معا-
رف مجبوری، بعضلرنده ماده سربست اولدیغی حالده
معناً مجبوریدر ؛ چونکه او قومق بیلیانلر رأی
ویرمک > قندن محرومدر .

ممالک مجتمعهنک معارف عمومییه ی اداره سنک
۱۸۷۰ سنهسی او اخرنده اعلان ایلدیکی بر ایستا-

تیسیتیقده ۳۸ میلیون ۵۵۸ بیك کسور نفوسدن
عبارت اولان آمریقا دولت مجتمعه ی خلقندن فقط
۵،۶۶۰،۰۷۴ کشینک او قومق بیاز اولدیغی و بو
مقدارک ۷۷۷،۸۶۲ نفری اجنبی اولهرق ، قصور
۸،۸۸۲،۲۱۰ نفری آمریقاده طوغمش آدملردن
ایدوکی مقیددر .

مکاتب ابتدائیه بادهوا اولهرق، هر کسه کشاده
در . جهانک هر طرفندن ممالک مجتمعهیه هجرت ایدن
بو قدر اجنبی ملت واحده حکمنه قویان ایشته بو
مکتبلردر .

معارف خصوصنده مرکز جمهوریتک مداخله -
سی یوقدر ؛ هر ناحیه امور معارفنه کندیسی بقار .
معارف مدیرلی بعض یرلرده مبعوثان و بعض
نواحیده عموم طرفندن انتخاب و نصب اولنور .
معاشی بر سنجاغک اک بیوک مأمورینه مساوی و بعضاً
فائقدر .

مکتبلرک اداره سی هر قضانک انتخاب ایتدیکی
مجلسه محولدر ؛ خصوصاً بر مجلس دها واردر ، که

كرك خلاقك و كرك اداره نك و يرديكى تخصیصاتی
قبض ایله تقسیم ، خواجه لری امتحان ، کتابخانه
پروگرام لری تنظیم و مکتب لری تفتیش ایدر .

مجلس معارف مدیره تابع دکلدر . مدیرك
ایشی معارفه متعلق اولان شیلری و تحصیله عائد
کشفیاتی تحقیق ایله مبعوثان اهالییه تبلیغدن و برده
ایستاتیسیتلری جمع ایله مکاتبی معاینه و مجالس عمومیه
و جمعیتلر عقد و اعلاننامه لر نشر ایدرک ، خلاقك
معارفه اقدامی تکثیر ایلمکدن عبارتدر .

مدیر هر سنه مبعوثانه بر مفصل لایحه ویرر
و معارفه متعلق اولان خطار - و لوکده کنندی
نقصان تدبیرینه حمل اولنسون - سر بستانه ایضاح
ایدیلیر .

برده آمر بقاده ملی مکتبلردن ماعدا هر شخص
ایستدیکی ، حالدده مکتب کشاد ایدرک ، تعلیم و تدریسه
صالح اولدیغی کبی پروگرامی معارف اداره سنه ارائه ایتمهکه
مجبور دکلدر . کنندی ییلدیکی کبی ، اصول تدریسیه پی
تعین و او یولده دوام ایدر ؛ فقط سنه باشنده اقسام

علوم اوزرینه مرتب و مقدار شاگردانی ناطق بر
ایستاتیسیتیک ویرمهکه مجبوردر .

غریبدر ، که بعضی ناحیه لرده رقابت مقصدیله بو
کبی پاره ایله چوجق او قودر مکتبلر آچلش و خلق
طرز تحصیل تقیر ایتدکلری ایچون اکثریت اوزره
چوجوقلرینی آتاره ویرمهکه بولمشددر .

کچن ۱۸۶۰ سنه سنندن ۱۸۷۰ سنه سنه قدر
اون سنه ظرفنده یالکز نیویورق شهر یله نواچیننده
کی مکتبلرک تجدید و توسیعه ۹ ملیون ۱۲۰ ییک
فرانق صرف ایدلشددر .

۱۸۶۹ سنه سنده نشر اولنان بر ایستاتیسیتیک ده
نیویورق مکتبلر نده ۷،۵۸۳ ارکک و ۲۲،۷۹۴
قادین خواجه بولندیغی قید ایدلش ایدی . ۷۵ سنه
سنده نشر اولنان بر ایستاتیسیتیک ایسه ارکک خوا-
جه لرک مقداری ۴،۱۰۰ نفره و قادین خواجه لرک
مقداری ۳۱،۸۷۵ نفره بالغ اولدیغی کوستریو .
دیمک ، که بش سنه ظرفنده موجود اولان
۷،۵۸۳ نفر ارکک خواجه ۴،۱۰۰ نفره تنزل ایتلش

و بنه بو مدت ظرفنده ۲۲،۷۹۴ نفر قادین خواجه
 ۳۱،۸۷۵ نفره بالغ اولمش، یعنی ارککلردن خواجه -
 لکی ترک ایدن ۳،۴۸۳ نفره بدل اول مقدار قادین
 خواجه قبول اولندقدن صکره، یکیدن یاپیلان مکتبلر
 ایچون دخی ۵،۵۹۸ نفر قادین خواجه آلمشدر .
 بونکله برابر قادین خواجه ل ارکک خواجه لره
 ویریلان معاشک تاشیه موظفدرلر .

آمریقاده قادین خواجه لره بو درجه لرده رغبتک
 سببی نسوانک صبیانی مادرانه بر محبتله تعلیم و تربیه یه
 فطرة مائل اولدقلرینک ثابت اولقلاغنه منی در .
 یک یقین بر زمانده کوریله جکدر، که آمریقا مکاتب
 ابتدائیه لرنده بر دانه ارکک خواجه قالیه جق .

آمریقاده برنجی مکتبلرک

درس جدولی :

- ۱ او قومق یازمق . (مکمل لسان)
- ۲ حساب .
- ۳ هندسه مقدماتی .
- ۴ جغرافیا .

- ۵ عسکر تعلیمی .
- ۶ رسم .
- ۷ کیمیائک زراعت و صنعتله تطبیقندن بعض معلو-
 مات مقدمه .
- ۸ هیئت مقدماتی .
- ۹ علم ترکیب ابدان مقدماتی .
- ۱۰ حقوق سیاسیه مقدماتی .
- ۱۱ موسیقی .

چو جوقلر ۱۵ و ۱۶ یاشلرینه قدر مکتبده
 قالیرلر . خدمت اداره ده بولسانلرک اکثریسی بو
 مکتبلردن بشقه تحصیل کورمامشدرلر .

فقط فنون عالییه مخصوص نوع ، نوع مکتبلر
 اولدیغندن ، هر ایستیان انتساب ایتک ایسته دیکی فنه
 مخصوص مکتبلره کیررلر . شو قدر وار، که برنجی
 مکتبلرک عمومی بادهوا اولدیغنی حالده ، سائر مکتبلرک
 بعضلرنده جزوی اجرت آلمیر .

بزده مکاتب !

اسلامده معارفه و عثمانلیلر آره سنده علوم

و مدارس و قتيه سبقت ايدن خدمتگري بوراده
ميدانه قويمق ايستهم . چونکه ماضينك و سائط
معرفتي بو کون مفقود اولسه بياه استقبالمز ايچون
محتاج اولديغمز اسبابك يرينه قائم اوله مز .

صاحب ادراك ايسهك بر کره اطرافزه امعان ايله
باقوبده معرفتك نه ديمك اولديغني ، معارفه خدمت
نصل ايدلديکني او کر نعلی يز .

انسان آغوش مادر دن قورتلير قورتلز والده
قدر مشفق و آنک قدر حامی و هله استقبالی ايچون
آندن بيك کره زياده خادم آرائمق لازم کليرسه
مکتبلري و مکتبلرده تعليم علومي درعهده ايدناري
خبر و يرمك اقتضا ايدر .

بزده ايسه حال بتون بتون بونك خلافيدر .
چونکه بزم مکتب خواجه لر ينك محاضرات کتابلرينك
حاجت بختنده اولان فقره لر دن ماعدا هيچ بر یرده
ذکر فضيلتارينه تصادف ايدلنز !

مکتبلرينك احوالی هنوز خبر و یرديکمز آمر يقاده
ايسه حریت و حاکمیت اهالی بي قائم ايدن ارکان

معلميندر دينيه بيلير . حتی معلوم اولان محاربه لر نده
آمر يقا خلقنك کوسترديني غيرت بتون خواجه لر
طرفدن اذهانه اكيلان حب وطن و ميل انسانيت
تخملرينك نمراتی صاييلير .

خواجه نهدر ؟ بر مائله نك نفسنه فائق کورهرک ،
اولاديني يد کفايته تسليم ایده چکی بر وجود ماهر
ديمک اوليور . باخصوص هر کسک افکار و اخلاقچه
طوته چغني طريقك مبدئي چوجوقلق اولديغندن ،
مکتب خواجه لري ترقیات مليه نك قوه سائقه سيدر .
حتی آلمانیا امپراطوري کييوم سنه باشي منا -

سبتيه حضورينه قبول ايتديکي معلمين مبعوثلرينه
خطاب ايله سوسياليستلردن کنایه اوله رق ، «
اليوم مملکت مزده ارباب فسادك مقصداری اللى بيکه
بالغ اولمشدر . بناءً عليه سو اخلاقك اوکني آلق
ايچون چوجقلمك تهذيب اخلاقته همت اولمسي
الزمدر . » ديمش ؛ واستقبال ايچون نظامك شدت
و پوليسك دقتندن زياده خواجه لرک همتندن اميدوار
اولديغني کوستر مشدر .

بز بو کبی خدمتتری مملکتزده کیلرک عهدہ -
 سنہ حوالہ ایده جکز؟ نه وقتہ قدر اولاد وطن الف
 مرتک کبی، با بورك کبی، یولنده هذیانلرله جهلی
 ترویجه مألوف اولان معلمین کرام اللرنده براقیاه جق؟
 اکر مقصد حقیقه معارف عمومیه به خدمت ایسه،
 همان هر شیدن اول شو خواجه بچی دوشونلیدر؛
 و شو خصوصده طوپی ۳۸ میلیون نفوسدن
 عبارت ایکن ثروت و شوکت و قدرت و مکنت
 جهتلرنده همان بتون اوروپا ایله طار تلق ایستیان
 آمریقایی نمونه طومغه چالشملیدر. معلومدر، که
 کوزل ایش یایمق ایستیان، کوزل ایشه تقاید ایدر.
 آمریقا بختنده دخی خبر ویرمش ایدک، که بو
 کون برنجی مرتبه تحصیله مخصوص اولان مکتبلر
 خواجه لرنک یدی ده آلتیدن زیاده سی قادیندر.
 یوندن بشقه کوندن کونه قادین خواجه لرن زیاده لشیور؛
 چونکه قادینلرک چوجوغه شفقتی و آنلرله اوغرا -
 شقمده کی صبر و سکونتی بالطبع ارککلردن زیاده
 اولدیغی ایچون قادین النده تربیه اولان چوجوقلر

اکثریت اوزره ارکک خواجه لرنک او قوتدقارندن
 دهها سهولتلی تحصیل ایتدکلری تجر به ایله ثابت
 اولمشدر. یوندن بشقه قادین خواجه لرن ارککلره
 و یریلان معاشک اوچده بریله تدارک اولنه بیلمکده -
 درلر. بناء علییه ازهر جهت منفعتلی اولدقلری
 ایچون آمریقاده حکومت دائما قادینلرک خواجه لکنی
 ترویج ایدیور.

ایشته بزده محتاج اولدیغمن خواجه لرنک کثر تیله
 برابر ثروتمنک قلتنه کوره ارکک چوجوق مکتبلری
 ایچون دخی ممکن اولدیغی قدر قادین دن خواجه
 یتشدیرمکه چالشملیر. حتی شمیدین دارالمعلمانده
 تحصیل ایدن نسوانی قیر رشديه لرینه دکل، قیر
 اولسون ارکک اولسون برنجی مرتبه تحصیل
 مکتبلرینه تعیین ایتلیر. معلومدر که هر درلو
 مکتبلرک مخرخی مکاتب ابتدائیه در؛ اونلرک معلمینی
 هیچ اولدقن صکره، رشديه لره ولو فارایلر، ابن
 سینار ونسواندن حفصنه لر، جدونه لر تعیین ایدلسون
 نه فائده لری اولور؟

بونکه برابر ملکه لازم اولان مرتبه اولای
تحصیل مکتبای نیک جمله سنه قادین الویرمه چکیچون
ارکک خواجه پیدا اتمک ایچون صنفار و یا مکتبای
آچقدهده اہمال ایلمملیر .

مکتبای مرزہ کلنجہ : حقیقہ شو ایکی کلمہ پی
یازدقن صکرہ نہ دیہ جکیزی بزده شاشیردق !
چونکہ مکتبای مرز یوق، کہ او بحثه متعلق سوز
سویلیلم . معلومدر، کہ مفقوددن بحث اولمز، بحث
موجود اوزرینہ اولور .

اولہ ایسہ بو کونکی کونده بر طرفدن خواجه
یتشدیرمکہ بر طرفدندہ - اطفال وطنی مزیات انسا -
نہدن تجرید ایلم معلم پیغان در کہ سنہ تزیلدن بشقہ
ثمرہ لری اولیمان محله مکتبای ، معلمانینی ، اصول
تدریس لرینی طاقیلہ زیر وز برایدہ رک . - یکیدن مکتبای
یایمغہ وبوطریق ایلم کمالات و معارفچہ اولان قابلیتمزی
اقوام فاضلہ یہ قارشی ابراز اتمکہ چالیشلم .

معارف نظارتنک تخصیصاتی بو قدر پیوک
بر مملکتک تربیہ عمومیه چہ اولان یکرمی

ده بر احتیاجنہ کفایت ایده میہ جکندن ، معارفچہ
اولان احتیاجاتمزی اولسون حکومتن بکلیمہلم .

دیانتک هر طرفندہ معارفہ متعلق خدمتک اک
کرتلیسی و ہلہ اک منفعہ تلیسی خالق طرفندن کوستر -
یلیور .

بزده ایسہ جمعیت تدریسہ مستننا اولوق اوزرہ
ہمان بر عصردن بری تربیہ عمومیه دائر خلق
طرفندن ہمان ہیج بر خدمت ابراز اولنماشدر . او
جمعیت ایسہ درت بش سنہ دوام و اقدام سایہ سندہ
مملکتزده قسوجہ بر دارالشفقہ وجودہ کتیردی .
اوسایہ ددر، کہ سواقلر دہ ملامت حالرینہ باقوبدہ
یورکلر مرز یارہ لنان بر طاقم بیوایکاندن سنوی قرق
الی دانہ سی اولسون اورتہدن قالمغہ باشلادی .

مقالہ مرزہ وقتیاہ بشقہ اثرده سویلینلان شو ایکی
جلہ ایلم ختام ویرلم :

« پای تختہ مشہود اولان صرفیات سفاهتک
یوزدہ بری بو امر خیرہ مصروف اولسق لازم

کاسه ایدی آرهدن بش آتی سنه کچر کچمز هر محله ده
دارالشفقه قدر بر مکتب موجود اولوردی .
« اهل اسلام معارفه زکوتی قدر اعانه ایتک
لازم کاسه ایدی اطفال وطنک اک فقیر و ذلیلی بیله
بر مکمل دارالفتوندن چیقاردی . »

تقویم شئونات

۱۲۹۵ — ۱۸۷۸

سیاسی

انکلیر دوتنایی مرمره دکزینه کیرمشدر .
فی مارت
آیاستفانوس معاهده سی عقد و تصدیق اولمشدر
۳ مارت ۱۸۷۸
غراندوق نیقوله طولمه باغچه سراینده ذات
حضرت پادشاهی ایله ملاقات ایلشدر . ۱۷ مارت

تقویم شئونات

چینی جنرال (چور - چوم - چام) طرفندن
کاشغر امارتی تارمار ایلشدر . (فی مارت)
مادمازل ده را زاسولج نافنده بر مکتب مملکتی
روسیه پولیس ناظری جنرال اتره پو فی خجیره
اولدیرمشدر . (نیسان ۱۸۷۸)
آلمانیایا ایمپراطوری کیومه سوسیالیستلردن
لایسیقلی تنکه چی کودهل طرفندن قورشون آلمشدر .
(۱۱ مایس ۱۸۷۸)
فیلسوف وولترک پارسده اجرای رسم صد سالی
(۲۱ مایس ۱۸۷۸)
ژان ژاق روسونک ژه نوده اجرای رسم صد
سالی . (۲ تموز ۱۸۷۸)
چراغان وقعه مجنونانه سی یعنی سعاوی حادثه
ملعونانه سی (۸ مایس ۱۲۹۴)
علوم فلسفه متتیارندن نویلنغ نام سوسیالیست
آلمانیایا ایمپراطوری اوزرینه صاچه ایله طسولی تفنک
پوشالتمشدر . (۳ حزیران ۱۸۷۸)

برلین قونغرہ سنک کشاد و عقدی فی ۱۳ حزیران

۱۸۷۸

سلیمان پاشا حضر تلرینک استناق و محاکمہ سنہ
روم ایلی دیوان حربی طرفندہ شروع اولمشدر .

(فی حزیران ۹۴)

آناطولینک تأمین استقبالی ایچون قبریس جزیرہ -
سنک احرازی صورتیہ انکلترہ دولتی باب عالی ایلہ
پر معاہدہ عقد و تعاطی ایلمشدر . (فی ۸ تموز ۱۸۷۸)

خدیو مصر ذاتنہ و خانداننہ متعلق املاکی
خرزینہ مصریہ نافنہ فارغ اولمشدر . (۰۰ تموز
۱۲۹۴)

آوستریالینک بوسنہ یہ عسکر سوق ایدہ جکنک
شیوعی اوزرینہ سرای خلقنک قیامی و قوماندان
ولی پاشانک طردی (فی ۴ رجب سنہ ۱۲۹۵ و ۲۲
حزیران)

قونغرہ تعطیل مذاکرات ایلمشدر . فی ۱۳ تموز

۱۸۷۸

بوسنہ ارباب قیامی حکومت قوناعی اوزرینہ

۱۶۳

تقویم شئونات

ہجوم و آتش ایدہ رک ، والینک مملکتدن چقمہ سنی
مصرانہ طلب ایلمشدر . (فی ۲۶ رجب سنہ ۱۲۹۵
و ۱۵ تموز)

بوسنہ دہ حکومت عوام (۱۶ تموز ۱۲۹۴)
آوستریا عسکرینک بوسنہ قطعہ سنہ تجاوزی ،
(۱۷ تموز ۱۲۹۴)

حکومت عوام طرفندن والی مظہر پاشا سرایدن
چیقارلمشدر . (اغستوس تموز ۹۴)
آوستریالیار سرای طویہ طوتمشاردن . (۱۷
اغستوس ۱۲۹۴)

سرایک ضبطی (۸ اغستوس)
سرای ارباب قیامنک رئیس متبحریندن شیخ یماقوویچ
محمد افندی ایلہ قارقچی حافظ جنرال فیلیپوویچک امریلہ
صلب ایلمشدر . (فی ۱۵ اغستوس) رحمة اللہ علیہما !
محمد علی پاشا ارناؤد ارباب قیامی طرفندن
یاقوہدہ اعدام ایلمشدر (۲۵ اغستوس ۱۲۷۴)
روسیدہ نہیلیست دینیلان سربستی فرقہ سنک
موسقو حکومتہ قارشی تشید ترہیباتی .

پرنس بسمارق طرفندن آلمانیاده سوسیالیستلر
حقننده بر نظام اتخاذ و اعلان اولمشدر .

نظامك شدتنه بناءً بر چوق سوسیالیستك
مهاجرتی (فی . . ایلول سنه ۱۸۷۸)

اسپانیا قرالنه سو قصد ایدلشدر .

ایتالیاقرالی هومبرته ۲ رفعه سو قصد اولمشدر .

افغان شاهی شیر علی خان انکلتره هیئت سفارتنی

رد ایتمشدر . انکلتره دولتی طرفندن افغانستان

اوزرینه اعلان حرب اولمشدر . شیر علی خان ترك

حکومت و استصحاب عیال ایله تركستانه متعازم

اولمشدر .

پدرینك یرینه یعقوب خان افغانه پادشاه نصب

ایدلشدر . کرید جزیره سنه مخصوص امتیاز اعطا

و والیلکک مدتی تمدید ایدلشدر .

مارشال ماقاهون جمهور ریاستندن استعفا

ایتمشدر . فی ۲۹ کانون اول ۱۸۷۹

موسیو ژول غرموی ۵۶۳ رأی ایله فرانسه

جمهوری ریاستنه انتخاب اولمشدر . فی ۳۰ کانون
ثانی

موسیو فامبتتا ژول غرهوینك یرینه صاحب رأی

۴۰۰ کشیدن فقط ۳۱۴ رأی ایله مبعوثان رئیس

انتخاب اولمشدر . ۳۱ کانون ثانی

خلاصه

مارشال ماقاهونك انفصالی مرتب بر هجوم

تیجیسی دکلدی؛ مشارالیه ریاستنده بولندیخی بر

حکومتك اساس قوانینی یلیدیکی و یا بیلک لازم

کلیدیکی حالده مجرد محافظه امتیاز و یا محافظه احباء

و یا محافظه مسلکداشی پی یا خود محافظه منویاتی

قوانین اساسیهیه و بو صورتله و ظائف اصلیه لرینی

محافظه و مسؤلیت لرینی دفع ایتک ایستیان هیئت

و کلانك حقوقنه ترجیح و بو ترجیحنده اصرار

و هیئت و کلا ایسه محافظه و ظائفده بالطبع ثبات

ایلکله ریاستندن استعفا و انفصاله مجبور اولمشدر .

ژول غرهوینك معلوم اولان سوابق احوالنه

نظراً ریاستنده موفق اوله جنی فرانسهده قویاً ظن

اولمقدمه و جمهوریتک تأسسی حقمده اشتباهلر بر طرف اولمقدمه در .

قوزانلی اوغلی محمد پاشا عصیان ایتمش وبعده در دست ایله طرابلسه اچلاقمشدر .

بدرخان پاشا زاده لردن عثمان و حسین بکر عصیان واوزرلینه سوق اولنان عساکره مقاومتمده بولانه میهرق نادماً استیمان ایتشاردر .

اسپانیا قرالی اون ایکنجی آلفونس ایله پورنکیز قرالی دون لوئی (الواسع) نام محمله ۴۰ دقیقه قدر ملاقات و مصاحبت ایتشاردر . فی کانون ثانی

یونان تسویه حدودی ایچون قومیسون عقد ایدلمشدر . فی کانون ثانی

انگلتره آفریقاده کی مستملکاته مجاور (زولوس)

حاکمیه محاربه به مباشرت ایتشاردر . فی کانون ثانی

برانکیلز فرقه سنی زولوسار کاملاً محو ایتشاردر .

روسیه دولتیه دولت عثمانیه بیننده معاهده

خصوصیه عقد ایدلمشدر . فی ۲۷ کانون ثانی سنه

روسارک منتهی عیودت اولمه لرینه بناء ادرنه والیسی وقوماندانی رؤف پاشا حاضر تلمری مقر ولایتیه عزیمت ایتشاردر . فی ۱۱ شباط ۱۲۹۰

پودغوریچه بلا نزاع قره طاغیه ترک اولنمشدر . فی شباط

قائمک درت یوزلکی بر لیرا اعتباریله قالدیریله جنجی مالیه نظارتندن رسماً اعلان اولنمشدر . ۱۰ شباط

ادرنه ده بلغار فسدسی روم متره پولیدینی خانه سندن چیقاروب سوقاقده ضرب و تحقیر ایتشاردر . فی ۱۸ شباط سنه ۱۸۷۹

موسیو دو بسمارک سوسیالیست مبعوثان حقمده کی اتهامنامه سی اکثریت آرا ایله رد اولنمشدر .

فی ۱۶ شباط ۱۸۷۹

خدمت لردن چیقارلمش اولان ضابطان عسکری طرفندن خدیو مصر ایله مالیه مدیری ویلسون تحقیر و نوبار پاشا جرح ایدلمشدر . فی ۱۸ شباط خارقوف والیسی پرنس قراپو کینی ره وولور ایله

بر نیهلیست جرح ایتمشدر . فی ۲۳ شباط ۱۸۷۹
شیر علی خان وفات ایتمشدر .

سلیمان پاشا رتبه عسکریه لاینک رفعیله و ۶ سنه
مدتله بغدادده اقامته مأمور اولمشدر .

فی ۲۷ صفر سنه ۱۲۹۶ و فی ۱۹ شباط ۱۲۹۵

ایشته

بر سنه لك شئونات سیاسیه دن مهم اولوبده
خاطرده قالاترینی بلایه قید ایلدم . هرکس حافظه-
سنه مر اجعتله مقایسه ایدرسه شو سنه نك وقوعات
عجوبه سنی همان بر عصرلق غرائب وقواته مساوی
بولور .

شئونات صناعیه

پارسلده بیوک اکیپوزیسیون (۱ مایس ۱۸۷۸)
موسیو ادیسون فونوغرافی (صدانویست) آلتی
اصلاح ایتمشدر .

موسیو هوغ تله فون (دورشنو) آلتی اصلاح
و مقروفون (خرده شنو) نامنده بر آلت ابداع
ایتمشدر .

فرانسه و انکلتره و با خصوص آمریقادده
(لومیتر القتریق) ضیای کهربائی ایله تنویر اسواق
و اماکنه باشلانمشدر .

آلمانیاده و آوستریاده تحت التراب تلغراف ربط
و تمدینه مباشرت اولمشدر .

آمریقادده تیمور و جام اذابه سنده کوموره بدل
(پترول) استعمالی تجربه و اتخاذ اولمشدر .

(تانیلار) اسمنده بر انکلیر یوز باشیسی بالونی
آرزو اولنان طرفه سوق و تحویل ایچون دومن
مقامنده بر آلت ایجاد ایتمشدر .

کیمیا کر مشهور کدف طرفندن تلغراف پیالرنجه
بعض تبدلات فنیه اجرا ایلدشدر .

ره نیه اسمنده بر صاحب صنعت الیقتریق اشغالنه
مخصوص بر لانه احداث ایتمشدر .

شؤونات شتی

فی ۱۵ مایس ۱۸۷۹ پارسک بهرائزه سوقاغنده بر هوتل اجزای ناریه نك اشعالیه کاملاً بر هوا اوله.
رق ۸۱ نفوس تلف اولمشدر.

فی ۳۰ حزیران ۱۸۷۸ ده سرکی مناسبتیه پارسده شمسی یه قدر جهانك هیچ بر طرفنده مثلی کورولمك صورتده بر شهر آیین اجرا و مدارتدکار اولمق اوزره ۸۹ نفر یولتیقه متهنك ۴۹۰ نفری اطلاق و قصورینك مدتلری تقلیل ایدلمشدر.

یکن ۱۸۷۸ سنه سنك جله غرائبندن اولمق اوزره آلمانیا نك شمیس شهرنده (شمیسر لوتران) نامیه بر مجموعه شهریه نشر ایتكده اولان (یوحنا غروس) نام پاپاس مذکور مجموعه نك حزیران نسخه سنده کره نك ثباتی و شمك حول کرده دورانی زعمجه زبوردن ایکی مصراع ایرادیه اثبات مدعا ایتش و کندیسنده شو زحمتی مقابلنده بو مسلك مقصدالزندن مشهور پاپاس قناق کبی، محرك الشمس عنوانی ویرلمشدر.

هندستانده همالایی جبال متسلسله سنندن (شمالاً) نام طاغ بر زلزله ایله یرندن اوینامشدر. (بو طاغك سطح دریادن ارتفاعی ۷،۲۷۰ مترودر.)

جنوبی آمریقا ده ونه زونلا جمهورینك مقری اولان (قاراقاس) شهرنده دخی بر حرکت عرض اوله رق، ۶۰۰ نفوس تلف اولمشدر. (میلادك ۱۸۱۲ سنه سنده ینه بر زلزله ایله شهر مذکور کاملاً خراب اولمش ایدی.)

پانامه بر زخمندن بر قتال حفریه آمریقا قطعه سنی ایکی یه بولمك و بو صورتله سیاحت بحریه بی تقصیر ایتك ایچون ۹۹ سنه مدته آمریقالی بر قومپانیه یه امتیاز ویرلمشدر.

ایران شاهی ناصرالدین خان زیارتی قاصد اولدیغی پارسه موصلات ایتشدر. ۱۰ حزیران ۱۸۷۸ «فیغارو» مطبعه سنده مشار ایله بر بالو ویرلمشدر. فی ۱۸ حزیران

آلمانیا نك ۳ قطعه زر هلیسندن بری مانشده یکدیگرینه تصادفله ایله غرق اولمشدر. مایس ۱۸۷۸

فی ۰۰ حزیران ۱۸۷۸ و هزو جبل آتش فشانی شمسی به قدر مثلی مشهود اولدق درجه لده شدتله اشتعال و فورانه باشلامشدر . حتی تا عس غزته سی بوندن بحث ایدن بر مقاله سنده « و هزو و وولقانیك بو دفعه کی شدت اشتعالی تاریخچه وقایع فوق العاده . دن صایاغه شایان اوله رق درونندن مواد معدینه نك شدتله فوران ایتمکلی جهته قطر منفذ آن بان توسع ایتمکه باشلامش و ۱۸۷۲ سنه سنندن بری بو وولقان ده ایکی دفعه دها بو وجهله شدت اشتعال وقوعه کلدرک ، بونلردن بری ۷۶ سنه سی مارتنده و دیگر بری بوسفر ۷۸ سنه سی حزیراننده کورلمشدر .» دیمشدر .

بعض مدققین ۱۸۲۲ و ۱۸۵۸ سنه لرنده دخی مذکور وولقانك بو وجهله شدتله اشتعال ایلدیکی و کتدیجه شدت ودهشتنک آرتیجغنی بیان ایتمشدر . حقیقه غزته لک بیاننده کوره الان شدتی دوامده در .

ینه بر وولقان اثری

۱۸۷۸ سنه سی مارتنده چینک هونق قونق لیمانه

واصل اولان بر آلمانیا سفینه سنک قیودانی معلومات آتیه ی حکایه ایشدر .

« ۱۸۷۸ شباطنک طقوزنجی کونی بحر محیط جنوبی ده واقع یکی بریتانیا شبه جزیره سنک شمال شرقی ساحلی دو مانداندن کورونمز بر حالده ایدی . « بو دو مانک بر وولقان اثری اولدیغنی تخمین و ۳ منفذدن توتتمکه ایدی کنی کشف ایلدک .

« مذکور ساحلندن سفینه مزک مروری همان امکانسز راده ده ایدی . چونکه وولقانک پوسکور . مکده اولدیغنی (ماس) یعنی رماد معدنی درت قدم ارتفاعنده دکزک اوزرینی قاپلامش و همنوز تجر ایتمش ایدی .

« شباطک اونجی کونی بر بیوک طالغه ظهوره کلدی . متعاقباً روی دریاده بر جزیره حادث اولدی ، که قطری ۳ ربع میله مساوی ایدی .

« بو آطدنک حادث اولدیغنی محله قدیمأ دریانک اک صیغ بری ۱۷ قولاج ایدی . شمسی اولکی حالی تغیر ایده چک صورتده قعر دریاجه بر خپلی

تبدلات وقوعه کلمش اولسه کر کار . بونی تحقیق
ایسه انهای مرور مزده ناتابل ایدی ؛ زیرا دکزی
قاپلامش اولان سونکر طاشاری اجرای تحقیقاتی
مانع اوله جق راده ده ایدی .

« دکزک صویب ایکی کون صیحاقدی . حتی
ساحل کاملاً طالع لک آتدیفی پیشمش بالی و قاپلو -
باغدرله طولش اولدیغندن ، اهلینک یوزلری بو
نعمت بحریه دن طولایی متشکر اولدقلرینی اعلان ایدر
بر حالده بشوش ایدی . »

وفیات

سابق هانورا قرالی بشنجی ژورژ ۵۷ یاشنده
پارسه ده وفات ایتشدر .

اسپانیا قرالیچه سی مرسدس ۱۸ یاشنده وفات
ایتشدر . فی ۲۶ حزیران ۱۸۷۸

ناپولی قرالی موراتک اصغر اولادی لوسیئان
مورات ۷۵ یاشنده وفات ایتشدر . ۱۱ نیسان ۱۸۷۸
آوستریا ایمپراطوری فرانسوا ژوزه فک پدری

آرشیدوق فرانسوا شارل ۷۶ یاشنده وفات ایتشدر .
.. مارت ۱۸۷۸

انکلتره قرالیچه سنک کریمه لرندن پرنسس آلکسیس
وفات ایتشدر . کانون اول ۱۸۷۸

فلنک قرالنک ولی عهدی پرنس هانری وفات
ایتشدر . ۱۳ کانون ثانی ۱۸۷۹

وفیات اعیان عثمانیه

میرآلای دو قنور عزیز بک که (قریمی دیه
معروف ایدی) ۳۵ یاشنده ورمسدن وفات
ایتشدر .

مومی الیهک وفاتی ملت عثمانیه ایچون ضایعات
عظیمه دن معدوددر .

عزیز بک فنون طبیه نک لسان عثمانیه نقلنده
ساعی و مشوق اولانلرک ادباً و لیاقتاً ، فناً و غیره
اک مکملرندن ایدی .

باخصوص امراض داخلیه ده حذاقتی و لساننک
غوامضنی تفهیم ده کی فضیلتی میدانده اولان اثرلیله
ثابتدر . جناب حق مستغرق رحمت و مغفرت ایلیم

خلیل شریف پاشا

۴۵ یاشنده وفات ایش در ۳۱ کانون اول ۱۳۹۴

خلیل شریف پاشانک مزیات پواسیه سنی اوزون
 اوزادیه تعریفه احتیاج یوقدر . اگر قدر بسلدیکی
 اقبالی فعله کتیرمش یعنی مشار الیه مبتلا اولدیغی
 بین عفونته اوغراماش اولسه ایسی - تاریخ سیا -
 سیزده ~~بر~~ فصل فلاحه مقدمه اوله بیاجک -
 خارجیه ناظر مزده خلیل پاشا اولوردی . مشار
 الیهک غیبوتی عثمانلیلرک بختسزلخی ائارندن عد
 اولسه سزادر .

نامی

کیچیا کر درویش پاشا

وقانی ۶ کانون ثانی ۱۳۹۴

مشار الیه فنون طبیعیده حدائق و معرفتله
 مشهور ایدی . مکمل بر حکمت طبیعیه سی و سائر بر
 خیلی اثری واردی .

تقوم ادبیات

براز وقتدن بری سگتته وقوفه اوغراماش اولان
 نشریاتمز برقاچ آی واردر ، که میدانه چیمغه باشلا -
 دی . بونارک الک چوغی رومان یولنده شیار اوله رق ،
 ایچلرنده جدیلری ده وارسه ده برطاقی کتبخانه
 ادبک پنجره لرینه یاشدیر مقدن بشقه ایشه یرار شیار
 دکلدز .

ابتدا بر فهرستی یازمده اقتضا ایدر سه مندرجاتی
 حقنده ملاحظه آمزی ده سویلرز .
 فهرست :

- ۱ - حاکم عالم : مونته قریستو حکایه سنک ذیلی .
 مؤلفی : آتنه لی برروم .
- ۲ - تاریخ عمومی ؛ مؤلفی تقویم : وقایع محرری
 عزتلو احمد مدحت افندی .
- ۳ - آلایک قرالیمه سی ؛ (بر حکایه در ، که بر

انگلیر طرفندن تصویر ، بر فرانسز طرفندن لسانه
نقل و مومی الیه احمد مدحت طرفندن ده لسان عثمانی یه
ترجه ایدلش در .

۴ - آلیک قرالیمه سنک ذیلی ؛ افندی مومی الیهک
جمله مخیلاتندندر .

۵ - غرازیمه لالا (طوغریسی غراچیللا) شاعر
مشهور لامارتک بر حکایه سیدر .

۶ - آسیای (وسطی) سیاحتنامه سی ، کتابک
قابه باقیلیرسه (محمد امین) و سیاحتنامه یه مومی الیه
احمد مدحت افندینک یازدیغی مقدمه یه اعتماد جائز
ایسه (محمد علی) افندی نامنده بشقه بشقه ایکی
سیاحک اثری دیمک اولیور .

۷ - سودای سعی و عمل : مومی الیه احمد مدحت
افندینک جمله مقالاتندن .

۸ - قوناق - قفقاسیاده شیخ شامل (ویا
طوغریسی شیخ شمویل) محارباتی متضمن بررومان
بر آحریقالینک قفقاس سیاحتنامه سندن بر آلمان تراشیده
ایلدیکی معلوماتی کندی لسانده بررومان حالته کتیر .

مش و موسیو ویزینتال احمد مدحت افندی دخی
ترکجه مزه ترجمه ایتش در .

(بونارک جاه سی ترجمان حقیقت غزته سنک تفرقه
و (متنوعه) ستونلرنده نشر ایدلد کدن صکره ، یکی
کتبخانه عنوانیه آریجه دخی طبع ایدلش در .)

۹ - شیطانک یادکارلری : محرری فرانسز
منشی مشهوری فره دریق سولیه ؛ مترجمی : شمس -
الدین سامی بک افندی .

جیب کتبخانه سی عنوانیه نشرینه ابتدا اولدان
اثرلر :

۱۰ - مدنیت اسلامییه محرری : سامی بک .

۱۱ - اساطیر ؛ «

(بونلرده طابع مشهور مهران افندینک جمله
ماتیلندندر .)

۱۲ - مشاهیر النساء : ترجمه احوال . جامع
ومرئی ذهنی افندی .

۱۳ - لورد هوپ ؛ مونته قریستویه ذیل . ینه

او آتنه لینک اثری . مترجمی کویا واسیلا کی اسمنده
بر ذات .

۱۴ - چاپقین (غو) سٹاو ؛ مشهوراً پول دو قوقک
اثری در . پ . خ افندی و یا خود بک طرفندن ترجمه
ایدیش .

۱۵ - ساخته درویش ؛ مجارلی موسیو وامبری
(نام دیگر رشید افندی) نک سیاحتنامه سی . مترجمی
ع . ح نامنده بر ذات .

—
صوراء

عبدالحق حامد بک افندی نک بر منظوم اثر لری در .

—
ملاحظه عمومی

ایشته بش آلتی آیدن بری میدانہ چیتان اثر لری
صره سیاه بالاده ذکر ایلدک . شبہه یوق ، کہ آثار
مد کوره نک اکثریسی خلقجه معروف و یا تعبیر اصح
ایله مشهور ذاتر طرفندن وجوده کتیرلش شیار
اولدیغی ایچون بزجه یکیدن توصیه حاجت کور یله مز ؛

بلکہ اثر مز آثار مذ کوره اصحابی طرفندن ار باب
مطالعه یه توصیه یه محتاجدر .

شوقدر وار ، کہ هر صاحب مطالعه او قودینغی
بر اثر حقنده بیان ملاحظه خریدنی حائر اولدیغی ایچون
بزده ذکر اولنان اثر لک مطالعه سیاه حاصل ایتدیگمز
فکری بوراده قید ایدرسهک آتم اولمیز اعتقادنده یز .

مقدمه مزده یازی یازانلرک صنوفندن بحث
ایتدیگمز صرہده بونلرک شاذری ، مستشاری ،
مقلد لری و حتی شارلاتانلری دخی بولندیغنی سویلش
ایلدک ؛ البته خاطر لردن چیقمامشدر .

بر شئیک تعیین ماهیتی ایچون الده واحد قیاسی
بولمق الزمدر . ایشته بنده ار باب مطالعه یه بوراده
قید ایتدیگمز اثر لرو مؤثر لک هربری ایچون اقتضاییدن
واحد قیاسی لری مقدمه ده تعیین ایلدیگمن ، مقایسه
آثار و اشخاص ده صعوبت چکلمز اعتقادنده ییم .

ملاحظه مزده فهرستک صرہ سنه رعایه اولا
موتنه قریستو ذیلانی پیش نظره آلام :

بر شاعرک بر اثرینه نظیره یاپیله بیلیر ؛ فقط شو-
راسنی ادرا کن عاجزم ، کہ بر شاعرک تصور ایتدیگی

هیكل روایتہ پابوج کیدیرمکه نصل جسارت ایدیلیر؟
 بر فرانسسز شاعری طرفندن کندلی مملکتنه متعلق
 ترتیب اولنان بروقعہ مخیمہ ویا تاریخیه بی ناقص فرض
 ایدہرک، اگالہ قالمشقم، یعنی خیالی ویا خود جدی بر
 وقعہ بی صرف یالانہ امام هوسنه دوشوبده اتعاب
 فکر ایتک ظاهر بو عصرک یونان ادباسنه مخصوص
 برطور معرفت ایش!

آنی ترجمہ یہ مصروف اولان ہمت و - اکر
 واقع ایسہ - خلق طرفندن کوستریلان رغبت دخی
 ذیل یاپان یونانینک معرفتیہ متناسب و احتمال، کہ غرابجہ
 آکا غالب در .

تاریخ عمومی یہ کلنجہ : بندہ کز حالا تاریخ خصوص -
 صیزی یازمق دکل او قومغہ پیہ موفق اولہمدیغندن،
 اوبابده بر شی سویلیہم . شوقدر دیرم، کہ اکر
 مورخ افندی اثرندہ سلسلہ و تابعک ارتباطنی محافظہ
 ایش ایسہ سعیلری مشکور اولسون .

آلایک قرالیمہ سی اسمندہ کی حکایہ فوق العادہ
 اولماقلہ برابر مصورینک برقم ماهر صاحبی اولدیغنی
 کوسترمکہ خدمت ایدر آثار دندر .

ذیلنہ کلنجہ : مدحت افندی یہ شاعرک شو :

بیلیم نہ دن ایتدک انتخابی !

میدانہ کتیردک اول کتابی !

بتیلہ خطاب ایدوب دیرم، کہ حکایہ یہ محررینک
 ویردیکی نتیجہ وقعہ نک صورت جریانہ مناسبت
 ایدی . بر شی ناقص عدایتک اندن مکملنی وجودہ
 کتیرمکہ متوققدر

بر قیرہ ایکی کشی علاقہ ایش : قیر ایچلرندن
 برینی سومش : برندن دائما نفرت ایدر مش . نفرت
 ایتدیکی آدم قیرک سودیکنی عسکردن طرد ایتدیرمش .
 بونکلہ برابر باباسنک الحاحنہ مغلوب اولہرق ، نفرت
 ایتدیکی آدمہ وارمش . نکاخنہ ایکن فراش ازد -
 واجنہ کیرمیدرک : قاچمش . نہایت اختفا ایتدیکی
 یردہ زوجی کندیسنی بولمش . ینہ جلب قلبنہ موفق
 اولہمامسندن ترک یار و دیارہ مجبور اولمش . بو آرائق
 قیر قوجہ سنہ ایصندیرمش : حتی عودتی ایچون
 مکتوب یازمش . چونکہ قیر سودیکنک اولدیکنی
 تحقیق ایدہرک ، قطع امید ایش . قوجہ سی آلدیغنی

مکتوب اوزرینه عودت ایدرکن ، باتمش بر کینک
آدمارینی قورتاردیغی صرهدده رقیینی طائیش ، کینسنه
آلمش ، ذاتا کندیسنه ایتدیکی فنالغک مستحق اولدیغی
ده بالاخره عندنده تحقق ایتش اولسندن اسکی تخرینی
تعمیر مقصدیله قاریسنک محل اقامتی رقیینه اخبار ایله
کندیسنی دریای هلاکه آتمش .

محرر بونده بر ~~.....~~ ، بر علو جناب ،
بر غرابت تصویر ایدرک ، حکایه سنه ختام ویرمش .
باتمش بر کینک خلقنی وحتی رقیینی بیله قورتارمق ،
کینسنه آلمش و کندیسنی اختیار یله اوقیانوسک ایچنه
آتمش اولان بر آدمی دیر یلدوب ، دهر قبیله زوجهنسک
یاننه کیرنمکده ، صکره ده یرحق مشروع صاحبی ،
بر عاشقی ، بر عاشقه منکوحه بی جمع ایدرک ، نهایت
بو اوج شخص مضای شرعک ، حکمتک ، عادتک ،
عرفک ، حاصلی انسانلغک فوقنده اوله رق ، بر برینه
قرداش عدایتدیر و بده تارک دنیا کبی ، علائق
شهوایه و انفعالات وجدانیه دن تجرید ایتمکده ،
وجه سنی بر او ده و بر لکده یشاتمقده نه ذوق تصور

بر هفت

ایدیله بیله جکنی ارباب مذاقک فکر دورا دورینه
حواله ایلمرم .

برده عفو ادیبانه لینه مغروراً شوراسنی کوسترمک
ایسترم ؛ حکایه نک برنجی سطرینه شو عباره ایله
باشلا تمش :

« انکلتره نک هر طرفنی (۹) سیس بورویه
رک »

اگر مدحت افندی برازدها همت ایتسه لایمش
محصولدار اولان قیلرینک قطرات سیاهندن تیخر
ایدن سخاب روایات و مطالعات ایله کره زمینی سیس
ایچنده براقه جقار ایش !

غرازیئه لالا (یاخود غراچیللا) په کلنجه : اصلیه
ترجه سنی مقایسه ایدنلر ترجمه نک التباس ایلدیکی
صور و الفاظ اعجوبه دن طولانی بیچاره لامارتنک عالم
عقباده روحنی معذب ایتمکه مع زیاده کفایت ایدر
دیورلر .

« کنهای سویلیانلر بو یئنه بزجه قراکقدر . »
شیطانک یادکار لینه کلنجه : بنده کرک فرانسز

لسانه انتسام قطره نك دریا به نسبتی قبیلنندن اولدیغی
ایچون مترجمین کرام حضر اتنك نقل الفاظده کی
اصابتلرینك درجاتتی تقدیر اقتدارینی حائز دکلمه مده
بعض جهابذه مترجمینك افاداتنه نظراً یادکار یرینه
خاطره لری و حرفیاً ترجمه ایتمک ایستیرسه یادداشتی
دینك لازم کلیرایمش . چونکه یادکار تحفه معناسنه
(سوونیر) ترجمه سی ، یادداشت ایسه (ده موآر)
ترجمه سیدر . حکایه نك فرانسز جه اسمی ایسه
(لهمه موآر دو دیایل) در .

اسمی براقوب ، ده اثره کلنجه : لغت ادبیات
صاحبی مؤلفک تیاترو و حکایه اوله رق ، یمش قدر
متنوع آثارینی تعداد ایتدیکی صر ده (لیون آمورو)
یعنی عاشق لیون اتمنده کی حکایه سیاه شیطانك
یادکارینی خاصه توصیه ایدیور . شمیدی به قدر ترجمه
صورتیه لسائمه نقل اولنان اجنبی حکایه لرینی مطا -
لعه ایدن ذوات البته بو حکایه نك لسائمه ده امثالی
اولدیغنی تصدیق ایدر . بر کره حکایه باشدن آخره
قدر بر شخصك سر گذشتنی ناطق اولغله برابر هر وقعه

آیری آیری بر حکایه حکمتده در . هله فرانسز جه به
واقف اولیوبده لسائمه ده حکایه تصویر ینه قلماً
اقتداری اولان ذوات ایچون بوندن کوزل نمونه
امثال اوله مز .

سامی بک افندینك (مخصوصاتندن اولان املا
شکندلکاری بر طرف ایدیلنجه) بو حکایه ده اتخاذا
ایتدیکی اسلوب افاده حقیقه شایسته ستایشدر .

حکایه ۷۰ جزؤدن عبارت بر کوزل جلد حاصل
ایتشددر .

امید ایدرز ، که مونته قریستو حکایه سنه واقع
اولان رغبتلرندن زیاده بو حکایه خلقنك حسن قبو -
لنه مظهر اولور .

جیب کتبخانه سی : هر زمانده ، هر کس قدرنجه
تنویر اذهانه خدمتدن کیرو طور ماقله مکلف و با
خصوص فنون و معارف حصراً ارباب قلمك عهدہ
همتنه مفوض اولدیغنی جهتمه بو کبی جدی اثرلرک
ظهوری حقیقه موجب مسار اولمقده در .

بنده کز مشکل پسند در دن دکلم . هله جدی اثر لر
 حقیقه هیچ مشکل پسندک ایتم . حتی بعض مرتبه
 غث و سینی یعنی ضعف و مبالغه بی دخی حاوی اولسه
 مادام ، که اساس حسن نیته یعنی نشر معرفته مبتنی در
 ینه فرط مسار ایله تلقی ایدرم .

مثلا : مدنیت اسلامیه ده هلا کونک مدنیت
 پروران اسلام صره سنده مسلمان اوله رق ، شمار
 و جنکیک اوغلی دیه تذکار ایدیلیشنی و باخصوص
 معارفه طرفدار کوستریلیشنی بر بیوک نقصان عد
 ایده جگمه حسن نیته عطف ایتمکی اولی کورنلردنم .
 ساخته درویشی ، بر (یعنی) لفظیه (آسیای وسطی
 سیاحتنامه سی) دیه تفسیردن ایسه بر یاخود قیدی
 ایله موضوعی تعریف و آسیا کلمه سی عربی و مؤنت
 ایش کبی ، صفتنده تأنیته رعایته بدل وسطی و یا
 فرانسیزجه سی کبی (مرکزی آسیا سیاحتنامه سی)
 دیه تحریر ایدیش اولسه ایدی هر حالده طوغری
 اولوردی .

مندرجاتی ایسه اورار حقیقه معلومات صحیحه -
 سی اولانلر مؤاخذه ایده بیلیر .
 مشاهیر النساء حقیقه شایان تبریک آثار نفیسه -
 دنلر . ذهنی افندیکن مؤلفات عربیه بی تتبع و اتقانه
 کی اقتداری کنیدیسنی بیلانلرک مسلی اولدیغی جهتله
 تألیفک هیئت عمومیه سی نقصاندن مصوندر .
 حتی شوراسنی سوویلکنن چکنمیز که یالکز بو
 سنه دکل اون بش یکر می سنه دن بری ملتزمک ادبایی
 طرفندن وجوده کتیریلان مؤلفات متنوعه آره سنده
 مشاهیر النساءیه ممائل جدی و نافع بر اثر دهها
 کورولماش در .

جلد تالیسنک دخی یقینده نشر اولنه جغنی
 شمیدین ارباب معرفته تبشیر ایدرز .

صورت افاده م مؤاخذه یه جل اولنمز و خلوص
 نیته باغشلانیر ایسه شوراسنی سوویک ایسترم : مشا-
 هیر النساء یالکز مشاهیر نسوان اسلامک ترجمه
 احوالی اولملی ایدی و یاخود کافه امم متمدنک مشا-
 هیر نسواندن بحث ایتملی ایدی . معلومدر ، که بوکا

بر آدمک و قوف و اقتداری و حتی عمری کافی دکلدرد.
 حال بویله اولجه کتاب مذکوره درجنه قطعاً
 لزوم اولمیان برطاقم نسوان اولینی یعنی اسرائیلیاتدن
 معسود اولان ترجمه حاللری قید ایتمک کرکدی .
 ثانیاً ترجمه حال یازانلر یا عموماً و فیات یازارلر ؛
 و یا خود معاصریندن فقط بر حیات بولنانلرک احوال
 لئی ترجمه ایدرلر .

نته کیم فرانسزلر بر قسمنه ترجمه احوال عمومیه
 و دیگرینه ترجمه احوال معاصرین دیرلر .

ذهنی افتدی ایسه معاصراتی یعنی بر حیات اولان
 نسوانی دخی اموات صره سنده قید و ذکر ایتش .

برده بو کبی مجله لده شایان تذکار اوله جق
 رجال و نسوان آز چوق بر شیدن بهره دار اولمق
 اقتضا ایدر . مثلاً انکلتره ده بویله بر کتاب یازاسه
 و حتی صرف معاصر اتدن اولان نسوانک ترجمه
 حائنی ناطق اولسه مجرد خاندان حکمداریندن اولدیغیچون
 قرالیمه نیک بر کریمه سنی و پدیری باش و کیسل و یا
 زوجی بر بیوک مخترع اولدیغی ایچون بیقونسفیلدک

کریمه سنی و واپورک مخترعی (وات) ک زوجه سنی
 یازمز . فقط عوامدن بر قوندره جینک قاریسی ا کر
 دیکش ایکنه سنه بر کوز دها علاوه ایدوب ، ده
 دیکدیکی دیکیشی بر بشقه طرزه تحویل ایتش . یعنی
 فن خیاطنده بر انقلابه باعث اولمش ایسه آنی ، حاصلی
 هر صورتله تعیین ایتش نسوانی مشاهیر صره سنده
 ذکر ایدر .

کلام

دیگ ایسترم ، که فلان ~~کسی~~ کوزل یازدیغی
 و یا درست او قویوب یازدیغی ایچون بو کبی اثر لره
 زینت بخش اولان مشاهیر النساء صره سنده یاد
 اولمغه سزاوار دکلدرد ؛ ا کر سزاواردر دینیلیرسه
 او حالده دارالمعلات طالباتی برر عالیه بی همتا یعنی هر
 بری ~~کسی~~ مزیتده برر دره تاج نساء اولمق
 اوزره قید و املا ایدملی ایدی .

صحرا

کرک صحراء و کرک ناظمی اولان حامد بک افتدی
 حقننده ولو صرف تحسین یولنده اولسون سوز

حبه و شبه

سوئی که کندمده قدرت کوزه هم . شو قدر دیه
 بیلیرم ، که حامد یک افندی ادبیات جدیده طرفدار-
 زینک برادر وجدانی و شعر و انشاده کوردیکمز
 استعداد کمالک وارث و الاثانی در .
 صحرا سندن بر نمونه :
 نغمه ۲ (مقایسه بلدی و بدوی)

بلدی نوش زهر محنت ایدر ؛
 بدوی تازه ، تازم ش لندید .
 او تعیش دیوب ، جهاده کیدر ؛
 بونی آو اتلری ایدر ؛ تلندید ؛
 مدنی صرف نقد ایدوب ، حتی -
 نفسنی ساز ایله خهوش ایلر .
 بدوی کلبه سنده گوش ایلر ؛
 نغمات طیوری باد هوا .

بونی بر ما کره ایدوب ، اغوا ،
 صانکه چرکاب ذوقی جوش ایلر .
 آب سمین ایچنده جلوه کنان ،
 آنی ده همسری ایدر حیران .

شعری کوردکلی اصوله محصور ظن ایدنلر هر
 نه دیر لسه دیسونلر ؛ صحرانک ظهوری نظیده بر
 انقلابه باعث اولدیغی و ارباب طبیعتنه بر طرز تقلید
 ده ااحداث ایلدیکی جهتله هر حالده شایان ستایشدر .
 اک بیوک بر شاعر مزك صحرا یه نظیره سیدر :

واویلا

نوحه ۱

بکره مش جسمی سر سسر لینه ،
 یکی آچش کله مثال اولمش .
 عکس ایدوب ، رنگی باق نه آل اولمش ؛
 او کومشدن بیاض غبغبه .
 بو لطافتله اول نهال روان ،
 کیریور کوز یو منجه رؤیامه ،
 بکره یور عینی کندی خولیامه ،
 بو تصور طوقندی سودامه ،
 آه بویله کزرمی هیچ جانان ؟
 کل دکل آرقه سنده قانلی کفن .
 سنپسک ، سنپسک غریب وطن ؟

نوحه ۲

بو کوزللكده هيچ بو چاغكده !
 ياقيشر ميدي بوييكة او كفن ؟
 جسمك هر مسامي ياره ايكن ،
 طوتك اولاديني قوجاغكده !
 سن كيدر سهك بزي قالير صاعمه ؛
 شهداك اولدي ؛ موت ايله خندان .
 صاغ قالانر طوزرمي هيچ كيريان ؟
 تنده باشدن زياده در آل قان .
 سن كيدر سهك بتون هلاك اولورز ؛
 قوينكه جان آتارده خاك اولورز .

روم ايلي مهاجره لر ندين ياره لي بر قيرك نشانليسنه
 خطا پيدر :

ايسته شو مظلومك تني ! ياق لكه انمش داني !
 انساني صانك دشمني ؟ الله ايچون اولدير بني ؛
 الله حفظ ايتسون سني .

كللكه بر قير يانكه ، قاچق دوشرمي شانكه ؟
 ويرمز ضرر ايمانكه ! الله ايچون اولدير بني ؛
 الله حفظ ايتسون سني .
 بار اولدي جسمم دوشكه . قان طولدي باق اغوشكه
 كيرمزي نالهم كوشكه ؟ الله ايچون اولدير بني ؛
 الله حفظ ايتسون سني !
 بكسر مز ارا اولدي وطن . بو نيمده حاضر در كفن .
 اعدايه فرصت دكه دن ، الله ايچون اولدير بني ؛
 الله حفظ ايتسون سني !
 آرتق چالشمه چاره مه ! دشمنه كل كير آره مه !
 قورشون آتده ياره مه ، الله ايچون اولدير بني ؛
 الله حفظ ايتسون سني !

بو سنه لك بو قدرله اكتفا قلندي

۴۵ صدریه ترکی
عقلمند

کوشه ۵۴ کوله ۲۴۴
ت ۶۶۰
۱۷۷۹

۱۴۴۴

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE.188.1